

MiR/H/

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Umowa Partnerstwa 2014-2020

Wytoczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020

- PROJEKT -

ZATWIERDZAM

Maria Wasiak
Minister Infrastruktury
i Rozwoju

Warszawa, 2014 r.

Spis treści

1	Rozdział - Wykaz skrótów	5
2	Rozdział - Podstawa prawna	6
3	Rozdział - Słowniczek pojęć.....	7
4	Rozdział - Cel, zakres regulacji oraz obowiązywanie wytycznych	14
5	Rozdział - Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności projektów	18
5.1	Zasięg geograficzny kwalifikowalności.....	18
5.2	Ocena kwalifikowalności projektu	18
5.3	Trwałość projektu.....	19
6	Rozdział - Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności wydatków	22
6.1	Ramy czasowe kwalifikowalności	22
6.1.1	Ramy czasowe kwalifikowalności, a zwrot kwot zatrzymanych.....	23
6.1.2	Ramy czasowe ponoszenia wydatków w przypadku instrumentów finansowych.....	24
6.2	Ocena kwalifikowalności wydatku.....	25
6.3	Wydatki niekwalifikowalne.....	27
6.4	Zasada faktycznego poniesienia wydatku	31
6.5	Wydatki ponoszone zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji	32
6.5.1	Ogólne warunki realizacji zamówień publicznych	34
6.5.2	Szczególne warunki realizacji zamówień publicznych udzielanych zgodnie z ustawą Pzp	36
6.5.3.	Szczególne warunki realizacji zamówień publicznych udzielanych zgodnie z zasadą konkurencyjności	37
6.6	Uproszczone metody rozliczania wydatków.....	42
6.6.1	Możliwe do stosowania uproszczone metody rozliczania wydatków	43
6.6.1	Weryfikacja wydatków rozliczanych uproszczoną metodą	46
6.7	Zakaz podwójnego finansowania.....	48
6.8	Cross-financing	49
6.9	Dochód wygenerowany podczas realizacji projektu (do czasu jego ukończenia)	50
6.10	Wkład niepieniężny	51
6.11	Opłaty finansowe, doradztwo i inne usługi związane z realizacją projektu ..	53

6.12	Techniki finansowania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.....	56
6.12.1	Zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.....	56
6.12.2	Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.....	58
6.12.3	Leasing i inne techniki finansowania nie powodujące przeniesienia prawa własności lub natychmiastowego przeniesienia prawa własności	59
6.13	Podatek od towarów i usług oraz inne podatki i opłaty.....	63
6.14	Kwalifikowalność działań informacyjno- promocyjnych.....	66
6.15	Koszty pośrednie	66
6.16	Koszty związane z angażowaniem personelu	67
6.16.1.	Stosunek pracy	70
6.16.2.	Stosunek cywilnoprawny	73
1.1.3	Osoby samozatrudnione.....	73
6.16.1	Inne formy angażowania personelu projektu	74
6.17	Rozliczanie efektów projektu	74
6.18	Projekty partnerskie.....	75
6.19	Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach instrumentów finansowych ...	76
6.19.1	Wydatki kwalifikowalne.....	76
6.19.2	Wydatki kwalifikowalne w przypadku łączenia instrumentów finansowych z dotacjami.....	77
6.19.3	Wydatki kwalifikowalne w ramach kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie	77
6.19.4	Kryteria kwalifikowalności w ramach wsparcia przedsiębiorstw	78
6.20	Projekty grantowe	79
7	Rozdział - Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności.....	80
7.1	Zasięg geograficzny kwalifikowalności dla EFRR oraz FS.....	80
7.2	Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu.....	81
7.3	Projekty generujące dochód po ukończeniu realizacji.....	81
7.4	Zakup nieruchomości.....	83
7.4.1	Wydatki związane z nabyciem nieruchomości.....	86
7.5	Wydatki operacyjne	86

8	Rozdział - Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków dla Europejskiego Funduszu Społecznego.....	88
8.1	Zasięg geograficzny kwalifikowalności dla EFS	88
8.2	Kwalifikowalność uczestników projektu	89
8.3	Podstawowe zasady konstruowania budżetu projektu finansowanego ze środków EFS	90
8.4	Koszty pośrednie w projektach finansowanych z EFS	92
8.5	Zlecanie zadań merytorycznych w projektach finansowanych ze środków EFS	95
8.6	Pozostałe uproszczone metody rozliczania wydatków w projektach finansowanych ze środków EFS	96
8.6.1	Stawki jednostkowe.....	96
8.6.2	Kwoty ryczałtowe	97
8.7	Cross-financing w projektach finansowanych ze środków EFS.....	98
8.8	Dodatki lub wynagrodzenia wypłacane przez stronę trzecią w projektach finansowanych ze środków EFS	98
8.9	Reguła proporcjonalności.....	99
8.10	Projekty innowacyjne i ponadnarodowe.....	100
8.11	Działania finansowane zgodnie z programem Erasmus +.....	101
	Załącznik 1 - Zalecenia i rekomendacje dotyczące przeprowadzania postępowań o udzielenie zamówień publicznych na dostawy i usługi	102
	Załącznik 2 - Obliczanie kosztu kwalifikowalnego w przypadku nieruchomości.....	104

1 Rozdział - Wykaz skrótów

- 1) Użyte w niniejszych wytycznych skróty oznaczają:
 - a) EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
 - b) EFS – Europejski Fundusz Społeczny,
 - c) EWT – Europejską Współpracę Terytorialną,
 - d) FIDIC – Międzynarodową Federację Inżynierów Konsultantów (fr. Federation Internationale Des Ingenieurs – Conseil),
 - e) FS – Fundusz Spójności,
 - f) IK UP – Instytucję Koordynującą Umowę Partnerstwa,
 - g) IP PO – Instytucję Pośredniczącą w zarządzaniu PO,
 - h) IW PO – Instytucję Wdrażającą w zarządzaniu PO,
 - i) IZ PO – Instytucję Zarządzającą PO,
 - j) IRU - nieodwoływalne prawo używania (ang. Indefeasible Right of Use),
 - k) KE – Komisja Europejska,
 - l) KPO – krajowy program operacyjny,
 - m) KSR – Krajowe Standardy Rachunkowości,
 - n) MŚP – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
 - o) NUTS 2 – poziom regionu (tj. województwa) określony w ramach Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS),
 - p) NUTS 3 – poziom podregionu (tj. zgrupowania kilku powiatów) określony w ramach Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS),
 - q) PO – program operacyjny, w tym krajowy i regionalny program operacyjny oraz program EWT,
 - r) PO PW – Program Operacyjny Polska Wschodnia,
 - s) RPO – regionalny program operacyjny,
 - t) SZOP – szczegółowy opis osi priorytetowych programu operacyjnego w rozumieniu art. 2 pkt 25 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w

zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1146),

- u) TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- v) UE – Unię Europejską,
- w) WE – Wspólnotę Europejską.

2 Rozdział - Podstawa prawna

Niniejsze wytyczne, zwane dalej „Wytycznymi”, zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1, pkt 5 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146), zwanej dalej „ustawą wdrożeniową”.

Warunki i procedury, o których mowa w niniejszych Wytycznych są zgodne w szczególności z:

- a) przepisami Rozdziału III *Kwalifikowalność wydatków i trwałość* w Tytule VII *Wsparcie finansowe z EFSI* rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym,
- b) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 289), zwanym dalej rozporządzeniem EFRR,
- c) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylającym

rozporządzenie (WE) nr 1084/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 281),
zwanym dalej rozporządzeniem FS,

- d) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 470),
zwanym dalej rozporządzeniem EFS.

3 Rozdział - Słowniczek pojęć

1) Użyte w *Wytycznych* określenia oznaczają:

- a) beneficjent – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 10 oraz w art. 63 rozporządzenia ogólnego; ilekroć w *Wytycznych* jest mowa o beneficjencie, chodzi również o partnera i podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków wskazany we wniosku o dofinansowanie projektu, chyba, że z treści wynika, że chodzi o beneficjenta jako stronę umowy o dofinansowanie,
- b) chmura obliczeniowa (ang. *cloud computing*) – model przetwarzania danych oparty na użytkowaniu usług dostarczonych przez usługodawcę (wewnętrzny dział lub zewnętrzna organizacja), przy czym funkcjonalność jest rozumiana jako usługa (dająca wartość dodaną użytkownikowi) oferowana przez dane oprogramowanie (oraz konieczną infrastrukturę). Oznacza to eliminację konieczności zakupu licencji, czy konieczności instalowania i administracji oprogramowaniem. Konsument płaci za użytkowanie określonej usługi, np. za możliwość korzystania z arkusza kalkulacyjnego. Nie musi dokonywać zakupu sprzętu ani oprogramowania. Zasada działania polega na przeniesieniu całego ciężaru świadczenia usług IT (danych, oprogramowania lub mocy obliczeniowej) na serwer i umożliwienie stałego dostępu poprzez komputery klienckie,
- c) *cross-financing* – tzw. zasadę elastyczności, o której mowa w art. 98 rozporządzenia ogólnego,

- d) dochód¹ wygenerowany podczas realizacji projektu – dochód, który nie został wzięty pod uwagę w czasie zatwierdzania projektu, wygenerowany wyłącznie podczas jego wdrażania, nie później niż w momencie złożenia przez beneficjenta wniosku o płatność końcową,
- e) dochód wygenerowany po zakończeniu projektu - wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi, pomniejszone o wszelkie koszty operacyjne i koszty odtworzenia wyposażenia krótkotrwałego poniesione w okresie odniesienia. Zalicza się do niego także oszczędności kosztów działalności (operacyjnych) osiągnięte przez operacje, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność. W związku z faktem, że art. 61 ust. 1 rozporządzenia ogólnego definiuje projekty generujące dochód, dochód w tym ujęciu będzie występował jedynie w fazie operacyjnej projektu,
- f) dofinansowanie – współfinansowanie UE lub współfinansowanie krajowe z budżetu państwa,
- g) duży projekt – projekt w rozumieniu art. 100 rozporządzenia ogólnego,
- h) fundusze EFSI – wspólne określenie dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego,
- i) fundusze strukturalne – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny,
- j) instytucja uczestnicząca w realizacji PO – IZ PO, IP PO, IW PO,
- k) IRU – rzeczywiste, długookresowe (najczęściej na około 20 lat, aczkolwiek w praktyce stosowane są również umowy na krótszy okres) nabycie uprawnień do wyłącznego używania infrastruktury telekomunikacyjnej (najczęściej kanalizacji kablowej, kabla lub włókna światłowodowego), pozwalające na działanie przez nabywającego w sferze finansowo-księgowej, jak gdyby był właścicielem infrastruktury,

¹ Definicje dochodu wynikające z rozporządzenia ogólnego są inne niż definicja dochodu wynikająca z krajowych przepisów o rachunkowości czy przepisów podatkowych.

- l) komunikat Komisji - komunikat wyjaśniający Komisji Europejskiej, dotyczący prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych (Dz. Urz. UE C 179 z 1 sierpnia 2006, str. 2),
- m) mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1),
- n) nieruchomości – zgodnie z art. 46 § 1 ustawy z dnia - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121, z późn. zm.), części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki trwale z gruntem związane lub części takich budynków, jeżeli na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności,
- o) odbiorca ostateczny – grupę docelową projektów finansowanych z EFRR lub FS (osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej), która będzie korzystała z działań realizowanych w ramach poszczególnych PO. W przypadku instrumentów finansowych (współfinansowanych z EFS lub EFRR) oznacza osobę prawną lub fizyczną, która otrzymuje wsparcie finansowe z instrumentu finansowego,
- p) osoba samozatrudniona – osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, która jest beneficjentem projektu i jednocześnie stanowi personel tego projektu,
- q) partner – podmiot w rozumieniu art. 33 ust. 1 ustawy wdrożeniowej, który jest wymieniony we wniosku o dofinansowanie projektu, realizujący wspólnie z beneficjentem (i ewentualnie innymi partnerami) projekt na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie i wnoszący do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe,
- r) personel projektu – osoby zaangażowane do realizacji zadań lub czynności w ramach projektu, które wykonują je osobiście, tj. w szczególności osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy lub wykonujące zadania lub czynności w ramach projektu na podstawie umowy cywilnoprawnej, osoby samozatrudnione w rozumieniu sekcji 6.16.3 *Wytucznych*, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby współpracujące oraz wolontariuszy wykonujących świadczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 24

kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.),

- s) pomoc *de minimis* – pomoc zgodną z przepisami rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) oraz z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym w interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L nr 114 z 26.04.2012 r., str. 8),
- t) pomoc *ad hoc* – pomoc zgodną z *Wytycznymi KE w sprawie pomocy regionalnej na lata 2014-2020* (2013/C 209/01), pomoc udzieloną poza programem pomocowym,
- u) program pomocowy – program pomocy w rozumieniu art. 2 pkt 15 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, tj. każdy akt prawny, na którego podstawie, bez dodatkowych środków wykonawczych, można przyznać pomoc indywidualną przedsiębiorstwom określonym w sposób ogólny i abstrakcyjny w tym akcie, oraz każdy akt prawny, na którego podstawie przedsiębiorstwu lub przedsiębiorstwom można przyznać pomoc niezwiązaną z konkretnym projektem na czas nieokreślony lub o nieokreślonej wysokości,
- v) projekt – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy wdrożeniowej; środki trwałe – zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591, z późn.zm.), rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki organizacyjnej; zalicza się do nich w szczególności: nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy, ulepszenia w obcych środkach trwałych, inwentarz żywy. W analogiczny sposób pojęcie „środki trwałe” jest rozumiane w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2014r. poz. 851, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 26 lipca

1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012r., poz. 361, z późn. zm.),

- w) uczestnik projektu – zgodnie z Wytocznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, osoba fizyczna lub podmiot bezpośrednio korzystająca z interwencji EFS,
- x) umowa o dofinansowanie – decyzję, o której mowa w art. 2 pkt 2 lub umowę, o której mowa w art. 2 pkt 26 ustawy wdrożeniowej,
- y) umowa o partnerstwie – umowę lub porozumienie, o których mowa w art. 33 ust. 5 ustawy wdrożeniowej,
- z) wartości niematerialne i prawne – zgodnie z brzmieniem art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 29 września 1994 r., nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności: autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje, prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych, know-how; w przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu, wartości niematerialne i prawne zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w ustawie o rachunkowości. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych. W analogiczny sposób pojęcie „wartości niematerialne i prawne” jest rozumiane w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych oraz w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- aa) wkład własny – środki finansowe i wkład niepieniężny zabezpieczone przez beneficjenta, które zostaną przeznaczone na pokrycie wydatków kwalifikowalnych i nie zostaną beneficjentowi przekazane w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków kwalifikowalnych a kwotą dofinansowania przekazaną beneficjentowi, zgodnie ze stopą dofinansowania dla projektu),
- bb) właściwa instytucja będąca stroną umowy – instytucję, która jest uprawniona do zawarcia lub zawarła z beneficjentem umowę o dofinansowanie projektu albo jest uprawniona do podjęcia lub podjęła decyzję o dofinansowaniu projektu, tj. odpowiednio IZ PO, IP PO lub IW PO,

- cc) wnioskodawca – zgodnie z definicją w art. 2 pkt 28 ustawy wdrożeniowej, podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie projektu;
- dd) wydatek kwalifikowalny – wydatek lub koszt poniesiony w związku z realizacją projektu w ramach PO, który kwalifikuje się do refundacji, rozliczenia (w przypadku systemu zaliczkowego) zgodnie z umową o dofinansowanie i poświadczenia, że środków przeznaczonych na realizację PO w trybie określonym w Instrukcji Wykonawczej,
- ee) wydatek niekwalifikowalny – każdy wydatek lub koszt poniesiony, który nie jest wydatkiem kwalifikowalnym,
- ff) wykonawca – osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, która oferuje określone produkty lub usługi na rynku lub zawarła umowę w sprawie realizacji zamówienia publicznego będącego efektem działań podjętych przez zamawiającego w projekcie realizowanym w ramach PO,
- gg) współfinansowanie krajowe z budżetu państwa – zgodnie z art. 2 pkt 30 ustawy wdrożeniowej, środki budżetu państwa nie pochodzące z budżetu środków europejskich, o którym mowa w art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, wypłacane na rzecz beneficjenta albo wydatkowane przez państwową jednostkę budżetową w ramach projektu, z wyłączeniem podlegających refundacji przez Komisję Europejską środków budżetu państwa przeznaczonych na realizację projektów pomocy technicznej, projektów w ramach programów EWT oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 4 lit. b tiret drugie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
- hh) współfinansowanie UE – zgodnie z art. 2 pkt 31 ustawy wdrożeniowej, środki pochodzące z budżetu środków europejskich, o którym mowa w art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, oraz podlegające refundacji przez Komisję Europejską środki budżetu państwa przeznaczone na realizację projektów pomocy technicznej, wypłacane na rzecz beneficjenta albo wydatkowane przez państwową jednostkę budżetową w ramach projektu – w przypadku krajowego lub regionalnego programu operacyjnego oraz środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego pochodzące z budżetu programu EWT, wypłacane na rzecz beneficjenta w ramach projektu – w przypadku programu EWT,
- ii) zamówienie publiczne – umowę odpłatną, zawartą pomiędzy zamawiającym a wykonawcą której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane przewidziane w projekcie realizowanym w ramach PO,

- jj) zamówienie sektorowe- zamówienie publiczne w rozumieniu w art. 132 ust. 1 ustawy Pzp,
- kk) zatwierdzony wniosek o dofinansowanie – wniosek spełniający kryteria wyboru projektów, umieszczony na liście ocenionych projektów zatwierdzonej przez właściwą instytucję, a w przypadku zmian w projekcie dokonanych w trakcie jego realizacji – ostatnia aktualna wersja wniosku zmieniona i zatwierdzona na warunkach określonych w umowie o dofinansowanie.

4 ROZDZIAŁ - CEL, ZAKRES REGULACJI ORAZ OBOWIĄZYWANIE WYTYCZNYCH

- 1) Niniejsze *Wytyczne* określają ujednoczone warunki i procedury dotyczące kwalifikowalności wydatków dla:
 - a) funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności zgodnie z przepisami rozdziału III *Kwalifikowalność wydatków i trwałość w Tytule VII* rozporządzenia ogólnego,
 - b) *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*.
- 2) Niniejsze *Wytyczne* mają zastosowanie do środków pomocy technicznej, chyba że *Wytyczne w zakresie wykorzystania środków pomocy technicznej na lata 2014-2020*, zwane dalej „Wytycznymi PT” stanowią inaczej.
- 3) Niniejsze wytyczne mają zastosowanie do wydatków ponoszonych w ramach programów EWT, chyba że inne szczegółowe zasady w tym zakresie określone zostały w rozporządzeniu ogólnym, rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska Współpraca Terytorialna (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 259), lub rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) nr 481/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do przepisów szczególnych dotyczących kwalifikowalności wydatków w ramach programów EWT (Dz. Urz. UE L 138 z 13.05.2014, str. 45); państwa członkowskie uczestniczące w Komitecie monitorującym również mogą ustanowić dodatkowe zasady kwalifikowalności dla całego programu EWT .
- 4) Warunki i procedury pomniejszania wydatków kwalifikowalnych o dochód wygenerowany po zakończeniu projektu są określone w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020.
- 5) *Wytyczne* mają zastosowanie do wydatków ponoszonych przez beneficjenta, zarówno w ramach współfinansowania krajowego (w tym wkładu własnego), jak i ze środków unijnych w ramach realizacji projektu współfinansowanego z funduszy strukturalnych lub z Funduszu Spójności.
- 6) *Wytyczne* nie mają zastosowania do wydatków ponoszonych przez uczestników projektów i ostatecznych odbiorców, z zastrzeżeniem podrozdziału 8.10 *Wytycznych*.

- 7) IZ PO może ustanowić bardziej szczegółowe warunki i procedury dotyczące kwalifikowalności wydatków dla projektów współfinansowanych w ramach danego PO w formie wytycznych programowych, z zastrzeżeniem art. 7 ust. 6 ustawy wdrożeniowej, pod warunkiem, że będą one zgodne z warunkami i procedurami określonymi w *Wytycznych*. W przypadku, gdy IZ PO wyda wytyczne programowe, IZ zapewnia, że właściwa instytucja będąca stroną umowy zobowiązuje beneficjenta w tej umowie do stosowania:
- a) wyłącznie wytycznych programowych – w przypadku, gdy wytyczne te powielają i uzupełniają warunki i procedury określone w *Wytycznych*,
 - b) *Wytycznych* i wytycznych programowych – w przypadku, gdy wytyczne programowe uszczegóławiają warunki i procedury określone w *Wytycznych*.
- 8) Warunki i procedury, określone w wytycznych programowych, o których mowa w pkt 7, powinny być zgodne z odpowiednimi przepisami unijnymi i krajowymi oraz *Wytycznymi*, w tym w szczególności z:
- a) rozporządzeniem ogólnym,
 - b) rozporządzeniem EFRR,
 - c) rozporządzeniem FS,
 - d) rozporządzeniem EFS,
- 9) W przypadku projektów objętych zasadami pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (art. 93, art. 106 ust. 2, art. 107 ust. 2 i 3), za kwalifikowalne mogą być uznane tylko te wydatki, które spełniają łącznie warunki określone w *Wytycznych* i warunki wynikające z odpowiednich regulacji w zakresie pomocy publicznej², przyjętych na poziomie unijnym lub krajowym. Dla celów *Wytycznych* uznaje się, że pomoc publiczna obejmuje także pomoc de minimis.
- 10) IZ PO zapewnia, że właściwa instytucja będąca stroną umowy, w postanowieniach tej umowy, zobowiązuje beneficjenta do stosowania aktualnych *Wytycznych*, przy czym:

² Należą do nich m.in. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1370/2007 z 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 i (EWG) nr 1107/70 (Dz. Urz. UE 2007 L 315/1) oraz decyzja Komisji z 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE 2012 L 7/3).

- a) w przypadku, o którym mowa w pkt 7 lit. a – właściwa instytucja będąca stroną umowy w postanowieniach tej umowy zobowiązuje beneficjenta do stosowania aktualnych wytycznych programowych;
 - b) w przypadku, o którym mowa w pkt 7 lit. b – właściwa instytucja będąca stroną umowy w postanowieniach tej umowy zobowiązuje beneficjenta do stosowania aktualnych *Wytycznych* oraz wytycznych programowych;
- z zastrzeżeniem pkt 11-13.

- 11) Do oceny kwalifikowalności poniesionych wydatków stosuje się wersję *Wytycznych* obowiązującą w dniu poniesienia wydatku, z uwzględnieniem pkt 12 i 13.
- 12) Do oceny prawidłowości wszystkich umów zawartych w projekcie stosuje się wersję *Wytycznych* obowiązujących w dniu wszczęcia postępowania. Wszczęcie postępowania jest tożsame z publikacją ogłoszenia o wszczęciu postępowania, o którym mowa w sekcji 6.5.1 *Wytycznych* lub zamiarze udzielenia zamówienia publicznego lub o prowadzonym naborze pracowników na podstawie stosunku pracy, pod warunkiem że beneficjent udokumentuje publikację ogłoszenia o wszczęciu postępowania.
- 13) W przypadku, gdy ogłoszona w trakcie realizacji projektu (po podpisaniu umowy o dofinansowanie) wersja *Wytycznych* wprowadza rozwiązania korzystniejsze dla beneficjenta, zasady ewentualnego ich stosowania w odniesieniu do wydatków poniesionych przed dniem stosowania nowej wersji *Wytycznych* określa IZ PO w umowie o dofinansowanie.
- 14) Zgodnie z art. 5 ust. 5 ustawy wdrożeniowej każda wersja *Wytycznych* obowiązuje od daty wskazanej w komunikacie ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Komunikat zawiera dodatkowo adres strony internetowej i portalu, na których zostanie zamieszczona treść *Wytycznych* wraz z datą, od której są stosowane.
- 15) Zmiany *Wytycznych* dokonywane są nie częściej niż raz w roku kalendarzowym. Wprowadzone zmiany obowiązują z dniem pierwszego stycznia kolejnego roku kalendarzowego, za wyjątkiem sytuacji, gdy w celu uniknięcia poważnych skutków finansowych dla budżetu państwa, zaistnieje konieczność wprowadzenia zmian *Wytycznych* w innym terminie.
- 16) Dostosowanie postanowień wytycznych programowych do nowo wprowadzonych *Wytycznych* jest przeprowadzane przez właściwą IZ PO w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od daty, o której mowa w pkt 14. W przypadku, o którym mowa w pkt 7 lit. b, IZ PO zapewnia, że właściwa instytucja będąca stroną umowy w postanowieniach tej

umowy określa, które wytyczne obowiązują beneficjenta do czasu dostosowania postanowień wytycznych programowych.

- 17) Każdy zainteresowany podmiot, który zobowiązał się do stosowania *Wytycznych* może zwrócić się na piśmie z prośbą o dokonanie indywidualnej interpretacji postanowień *Wytycznych* w zakresie kwalifikowania wydatków obowiązujących w ramach PO dla konkretnego stanu faktycznego. W pierwszej kolejności pytania należy kierować do właściwej instytucji będącej stroną umowy lub instytucji, która ogłosiła konkurs/prowadzi nabór projektów pozakonkursowych. W przypadku wątpliwości dotyczącej rozstrzygnięcia danej kwestii, przed udzieleniem odpowiedzi instytucja ta powinna zwrócić się odpowiednio do IP PO lub IZ PO³.
- 18) Zainteresowany podmiot, który zobowiązał się do stosowania *Wytycznych* może zwrócić się bezpośrednio do instytucji nadrzędnej w systemie realizacji PO w stosunku do właściwej instytucji będącej stroną umowy (lub instytucji, która ogłosiła konkurs/prowadzi nabór projektów pozakonkursowych) jedynie w sytuacji, gdy nie zgadza się z interpretacją wydaną przez instytucję na niższym poziomie zarządzania, a dana instytucja odmówiła skierowania pytania do instytucji nadrzędnej. W takiej sytuacji instytucja, do której wpłynęło zapytanie o interpretację, powinna o tym fakcie poinformować odpowiednią instytucję na niższym poziomie, a następnie przekazać jej do wiadomości udzieloną odpowiedź.
- 19) IZ PO może zwrócić się na piśmie do IK UP z prośbą o dokonanie interpretacji postanowień *Wytycznych*. IP PO lub IW PO ma możliwość zwrócenia się do IK UP o dokonanie interpretacji *Wytycznych* wyłącznie za pośrednictwem IZ PO. IK UP zapewnia, by interpretacja *Wytycznych* była przekazana do wiadomości wszystkich IZ PO.

³ W przypadku programów EWT, dla których stroną umowy jest instytucja zagraniczna, pytania należy kierować do Koordynatora EWT.

5 Rozdział - Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności projektów

5.1 Zasięg geograficzny kwalifikowalności

- 1) Projekt współfinansowany z funduszy strukturalnych lub FS w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia⁴” powinien być realizowany:
 - a) w przypadku inwestycji finansowanej z PO PW – w regionach wskazanych w programie (NUTS 2), tj. w województwach:
 - i. warmińsko-mazurskim,
 - ii. podlaskim,
 - iii. lubelskim,
 - iv. podkarpackim,
 - v. świętokrzyskim,
 - b) w przypadku *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* – w regionach na poziomie NUTS 2 objętych tą inicjatywą,
 - c) w przypadku RPO – w regionie na poziomie NUTS 2, którego dotyczy dany RPO,
 - d) w przypadku pozostałych PO – na terenie kraju,

z zastrzeżeniem pkt 2.
- 2) Szczegółowe warunki dotyczące zasięgu geograficznego kwalifikowalności poszczególnych funduszy są określone w rozdziale 7 i 8.

5.2 Ocena kwalifikowalności projektu

- 1) Ocena kwalifikowalności projektu następuje na etapie oceny wniosku o dofinansowanie i polega na sprawdzeniu, czy przedstawiony projekt może stanowić przedmiot dofinansowania w ramach danego PO.

⁴ Jeden z dwóch głównych celów polityki spójności na lata 2014-2020 zapisany w art. 89 rozporządzenia ogólnego.

- 2) Projekt kwalifikuje się do dofinansowania, jeżeli spełnia łącznie co najmniej następujące przesłanki:
- a) został złożony przez wnioskodawcę uprawnionego lub osobę uprawnioną w imieniu wnioskodawcy do złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach danej osi priorytetowej, działania lub poddziałania,
 - b) jest zgodny z PO oraz SZOP i regulaminem konkursu lub dokumentacją dotyczącą naboru projektów pozakonkursowych,
 - c) przyczynia się do realizacji szczegółowych celów danej osi priorytetowej, działania lub poddziałania,
 - d) jest zgodny z horyzontalnymi politykami Unii Europejskiej, określonymi w rozporządzeniu ogólnym,
 - e) projekt spełnia kryteria wyboru obowiązujące w danym konkursie lub kryteria obowiązujące dla projektów pozakonkursowych, zatwierdzone przez komitet monitorujący PO.

IZ PO może określić w wytycznych programowych bardziej szczegółowe warunki kwalifikowalności projektów w ramach danego PO.

- 3) Fakt, że dany projekt kwalifikuje się do dofinansowania w ramach PO nie oznacza, że wszystkie wydatki poniesione podczas jego realizacji będą uznane za kwalifikowalne.
- 4) W przypadku, gdy dofinansowanie w ramach projektu stanowi pomoc publiczną, ocena kwalifikowalności projektu uwzględnia także przepisy obowiązujące wnioskodawcę w przedmiotowym zakresie.

5.3 Trwałość projektu

- 1) Zachowanie trwałości projektu obowiązuje w odniesieniu do współfinansowanej w ramach projektu infrastruktury⁵ lub inwestycji produkcyjnych.
- 2) Zgodnie z postanowieniami art. 71 rozporządzenia ogólnego, trwałość projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności powinna być zachowana przez okres 5 lat (3 lat w przypadku MŚP - w odniesieniu do projektów, z którymi związany jest wymóg utrzymania inwestycji lub miejsc pracy) od daty płatności końcowej na rzecz beneficjenta, z zastrzeżeniem pkt 7, a w przypadku,

⁵ „Infrastrukturę” na potrzeby tego postanowienia należy interpretować jako środki trwałe zdefiniowane w pkt 1 lit. t rozdziału 3 *Wytycznych*, z zastrzeżeniem, że w przypadku projektów finansowanych ze środków EFS –w rozumieniu pkt 3 podrozdziału 8.7 *Wytycznych*.

gdy przepisy regulujące udzielanie pomocy publicznej wprowadzają ostrzejsze wymogi w tym zakresie, wówczas stosuje się okres ustalony zgodnie z tymi przepisami.

- 3) Za datę płatności końcowej, o której mowa w pkt 2, uznaje się:
 - a) w przypadku, gdy w ramach rozliczenia wniosku o płatność końcową beneficjentowi przekazywane są środki - datę przelewu na rachunek bankowy beneficjenta,
 - b) w pozostałych przypadkach – datę zatwierdzenia wniosku o płatność końcową.
- 4) W przypadku projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych i FS, nie dotyczących inwestycji w infrastrukturę lub inwestycji produkcyjnych, zachowanie trwałości projektu oznacza utrzymanie inwestycji lub miejsc pracy zgodnie z obowiązującymi zasadami pomocy publicznej.
- 5) Naruszenie zasady trwałości oznacza konieczność zwrotu przez beneficjenta środków otrzymanych na realizację projektu, wraz z odsetkami liczonymi jak dla zaległości podatkowych, proporcjonalnie do okresu niezachowania obowiązku trwałości – w trybie określonym w art. 207 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.), chyba że przepisy regulujące udzielanie pomocy publicznej stanowią inaczej.
- 6) Naruszenie zasady trwałości następuje w sytuacji wystąpienia w okresie trwałości co najmniej jednej z poniższych przesłanek:
 - a) zaprzestano działalności produkcyjnej lub ją relokowano poza obszar wsparcia PO,
 - b) nastąpiła zmiana własności (rozumiana jako rozporządzenie prawem własności) elementu współfinansowanej infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści,
 - c) nastąpiła istotna zmiana wpływająca na charakter projektu, jego cele lub warunki realizacji, która mogłaby doprowadzić do naruszenia jego pierwotnych celów.
- 7) Naruszeniem zasady trwałości jest również (w przypadku inwestycji w infrastrukturę lub inwestycji produkcyjnych) przeniesienie w okresie 10 lat⁶ od daty płatności końcowej działalności produkcyjnej poza obszar UE. Przedmiotowa zasada nie ma zastosowania w odniesieniu do MŚP.

⁶ W przypadku wystąpienia pomocy publicznej okres ten regulują właściwe przepisy odnoszące się do przedmiotowej kwestii.

- 8) Zasada trwałości nie ma zastosowania w przypadku:
 - a) instrumentów finansowych,
 - b) sytuacji, gdy beneficjent zaprzestał działalności z powodu ogłoszenia upadłości niewynikającej z oszukańczego bankructwa w rozumieniu przepisów w art. 71 rozporządzenia ogólnego.
- 9) W przypadku zaprzestania prowadzenia działalności przez beneficjenta, właściwa instytucja będąca stroną umowy sprawdza, czy w odniesieniu do tego beneficjenta ogłoszona została upadłość. Brak ogłoszenia upadłości wobec beneficjenta, który zaprzestał prowadzenia działalności, oznacza naruszenie zasady trwałości.
- 10) W sytuacji, gdy wobec beneficjenta ogłoszona została upadłość, instytucja będąca stroną umowy – wykorzystując dostępne jej środki przeprowadza weryfikację służącą ocenie, czy w danym przypadku występują przesłanki wskazujące, że upadłość mogła być skutkiem oszukańczego bankructwa. W przypadku zaistnienia podejrzenia o tym, że upadłość beneficjenta mogła mieć charakter oszukańczy, instytucja jest zobowiązana do złożenia zawiadomienia o możliwości popełnienia czynu zabronionego w trybie art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego.
- 11) Potwierdzeniem wystąpienia oszukańczego bankructwa jest prawomocny wyrok sądu.

6 Rozdział - Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności wydatków

6.1 Ramy czasowe kwalifikowalności

- 1) Z zastrzeżeniem zasad określonych dla pomocy publicznej oraz pkt 2, początkiem okresu kwalifikowalności wydatków jest 1 stycznia 2014 r. W przypadku projektów rozpoczętych przed początkową datą kwalifikowalności wydatków, do współfinansowania kwalifikują się jedynie wydatki faktycznie poniesione od tej daty. Wydatki poniesione wcześniej nie stanowią wydatku kwalifikowalnego.
- 2) Początkiem okresu kwalifikowalności wydatków w przypadku *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych* jest 1 września 2013 r.
- 3) Kończącą datą kwalifikowalności wydatków jest 31 grudnia 2023 r.
- 4) Do współfinansowania ze środków UE nie można przedłożyć projektu, który został fizycznie ukończony (w przypadku robót budowlanych) lub w pełni zrealizowany (w przypadku dostaw i usług) przed przedłożeniem IZ PO/IP PO/IW PO wniosku o dofinansowanie w ramach PO, niezależnie od tego, czy wszystkie dotyczące tego projektu płatności zostały przez beneficjenta dokonane. Przez projekt ukończony/zrealizowany należy rozumieć projekt, dla którego przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie nastąpił odbiór ostatnich robót, dostaw lub usług.
- 5) W przypadku instrumentów finansowych nie mogą zostać objęte wsparciem inwestycje, które zostały fizycznie ukończone lub w pełni wdrożone w dniu podjęcia decyzji inwestycyjnej.
- 6) W przypadku zmian w PO, wydatki, które stają się kwalifikowalne dzięki zmianie PO, kwalifikują się dopiero od daty przedłożenia KE wniosku o zmianę PO, lub w przypadku zmiany elementów PO nieobjętych decyzją KE, od daty wejścia w życie decyzji wprowadzającej te zmiany w PO.
- 7) Okres kwalifikowalności wydatków w ramach danego projektu określony jest w umowie o dofinansowanie, przy czym okres ten nie może wykraczać poza daty graniczne określone w pkt 1 – 3.
- 8) Okres kwalifikowalności wydatków w ramach projektu może przypadać na okres przed podpisaniem umowy o dofinansowanie albo podjęciem decyzji o dofinansowaniu, z zastrzeżeniem pkt 1 i 2. Właściwa instytucja będąca stroną umowy może ograniczyć możliwość kwalifikowania wydatków przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, przy

czym ma obowiązek poinformowania o tym beneficjenta odpowiednio wcześniej (np. w przypadku projektów konkursowych – co najmniej w regulaminie konkursu).

- 9) Początkowa i końcowa data kwalifikowalności wydatków określona w umowie o dofinansowanie może zostać zmieniona w uzasadnionym przypadku, na pisemny wniosek beneficjenta, za zgodą właściwej instytucji będącej stroną umowy, na warunkach określonych w umowie o dofinansowanie, z zastrzeżeniem, że data początkowa nie będzie wcześniejsza niż data określona w pkt 1 lub 2, a data końcowa późniejsza niż data określona w pkt 3.
- 10) W przypadku projektów objętych programem pomocowym lub dla których przyznano pomoc indywidualną ad hoc obowiązują ramy czasowe określone odpowiednio w tym programie pomocowym lub akcie prawnym przyznającym tą pomoc.
- 11) W przypadku projektów współfinansowanych z EFS, a w przypadku EFRR i FS, o ile tak wynika z wytycznych programowych bądź regulaminu konkursu czy też z dokumentacji dotyczącej naboru projektów pozakonkursowych, a także w przypadku projektów finansowanych ze środków pomocy technicznej, możliwe jest ponoszenie wydatków po okresie kwalifikowalności wydatków określonym w umowie o dofinansowanie, pod warunkiem, że wydatki te odnoszą się do okresu kwalifikowalności projektu, zostaną poniesione do 31 grudnia 2023 r. oraz zostaną uwzględnione we wniosku o płatność końcową. W takim przypadku wydatki te mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile spełniają pozostałe warunki kwalifikowalności określone w *Wytycznych*⁷.
- 12) Poniesienie wydatków przed podpisaniem umowy o dofinansowanie jest dokonywane na ryzyko beneficjenta. Wydatki poniesione przed podpisaniem umowy o dofinansowanie mogą zostać uznane za kwalifikowalne wyłącznie w przypadku spełnienia warunków kwalifikowalności określonych w *Wytycznych* i umowie o dofinansowanie.

6.1.1 *Ramy czasowe kwalifikowalności, a zwrot kwot zatrzymanych*⁸

- 1) W przypadku, gdy umowa między beneficjentem, a podmiotem wykonującym na jego rzecz roboty budowlane/dostawy/usługi przewiduje ustanowienie zabezpieczenia w

⁷ Przykładem wydatków ponoszonych najczęściej w oparciu o przedmiotowe postanowienie są składki odprowadzane przez beneficjenta-pracodawcę na ZUS, z tytułu wynagrodzeń współfinansowanych na końcowym etapie realizacji projektu.

⁸ Kwota zatrzymana to jeden z rodzajów zabezpieczenia realizowanej umowy polegający na wniesieniu przez wykonawcę/dostawcę/usługodawcę określonej kwoty pieniężnej na okres realizacji umowy albo przez zatrzymanie przez beneficjenta części kwoty należnej wykonawcy z każdej wystawianej przez niego faktury. Przykładowo beneficjent może zatrzymać 5-10% płatności z kolejnych faktur, a zatrzymaną kwotę zwróci w chwili zakończenia kontraktu i końcowego odbioru robót/towarów/usług od wykonawcy. Beneficjent może też zwrócić tylko część zatrzymanej kaucji gwarancyjnej, np. 50%, a pozostałą kwotę zatrzymać na zabezpieczenie usunięcia w terminie wad i usterek do czasu wydania dokumentu odbioru ostatecznego, tj. np. na okres udzielonej rękojmi lub roku od daty końcowego odbioru. Zawierane umowy często przewidują możliwość zamiany zatrzymanych kwot (gotówki) na gwarancję bankową albo inną formę zabezpieczenia.

formie tzw. kwoty zatrzymanej, może zdarzyć się, że termin wypłaty kwoty zatrzymanej przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie. W takiej sytuacji, aby wydatek stanowiący wypłatę kwoty zatrzymanej na rzecz wykonawcy mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, termin realizacji projektu powinien zostać tak określony, aby w okresie kwalifikowalności wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje wypłata kwoty zatrzymanej i by wypłata kwoty zatrzymanej nastąpiła przed upływem końcowego terminu ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonego w umowie o dofinansowanie.

- 2) W celu przyspieszenia terminu zwrotu kwoty zatrzymanej można dopuścić m.in. posłużenie się przez wykonawcę gwarancją instytucji finansowej. W takim przypadku wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej (która w innym wypadku mogłaby zostać wypłacona np. dopiero po dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę. Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, stanowi wydatek faktycznie poniesiony, może być zatem uznana za wydatek kwalifikowalny.
- 3) Zwrot kwoty zatrzymanej (faktyczne poniesienie wydatku) po upływie okresu kwalifikowalności wydatków w projekcie nie stanowi wydatku kwalifikowalnego.

6.1.2 Ramy czasowe ponoszenia wydatków w przypadku instrumentów finansowych

- 1) W przypadku instrumentów finansowych za kwalifikowalne mogą zostać uznane wydatki przewidziane do poniesienia po dniu 31 grudnia 2023 roku, jeżeli zostaną ujęte we wniosku o płatność końcową oraz wpłacone na specjalny rachunek powierniczy, z którego będą wypłacane na rzecz ostatecznych odbiorców lub na pokrycie kosztów zarządzania lub opłat za zarządzanie.
- 2) Wydatki o których mowa w pkt. 1 dotyczą:
 - a) wydatków ukierunkowanych na wspieranie przedsiębiorstw poprzez instrumenty kapitałowe, które mają być dokonane w okresie nie przekraczającym 4 lat po upływie okresu kwalifikowalności. Takie wydatki mogą zostać poniesione tylko w przypadku łącznego spełnienia poniższych warunków:
 - i) umowa o dofinansowanie została podpisana przed dniem 31 grudnia 2017 r.,

- ii) podmiot wdrażający instrument finansowy zainwestował co najmniej 55% zasobów programu przyznanych w ramach odpowiedniej umowy o dofinansowanie,
 - iii) wydatki dotyczą wyłącznie finansowania inwestycji na rzecz ostatecznych odbiorców, które otrzymały wsparcie kapitałowe z instrumentu finansowego w okresie kwalifikowalności, ale które w okresie kwalifikowalności nie zostały jeszcze zakończone i wymagają finansowania kontynuacyjnego,
 - iv) wydatki nie przekraczają 20% kwalifikowalnych wydatków instrumentu kapitałowego poniesionych na rzecz ostatecznych odbiorców w okresie kwalifikowalności pomniejszonych o zasoby kapitałowe i zyski zwrócone do tego instrumentu kapitałowego.
- b) wydatków na dotacje na spłatę odsetek lub na dotacje na opłaty gwarancyjne, stosowane w połączeniu z instrumentami finansowymi, należne do zapłaty za okres nie dłuższy niż 10 lat po okresie kwalifikowalności. Tego postanowienia nie stosuje się do pożyczek lub innych instrumentów podziału ryzyka, w przypadku których wydatki na dotacje na rzecz ostatecznych odbiorców mogą być ponoszone tylko do dnia 31 grudnia 2023 r.,
- c) wydatków na koszty zarządzania lub opłaty za zarządzanie w ramach instrumentów kapitałowych i mikrokredytów należne za okres 6 lat po okresie kwalifikowalności, w odniesieniu do inwestycji na rzecz ostatecznych odbiorców, które dokonały się w okresie kwalifikowalności.
- 3) Wydatki o których mowa w pkt 1 niewydatkowane w przewidzianych terminach podlegają wydatkowaniu zgodnie z art. 45 rozporządzenia ogólnego.

6.2 Ocena kwalifikowalności wydatku

- 1) Ocena kwalifikowalności wydatku polega na analizie zgodności jego poniesienia z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i prawa krajowego, umową o dofinansowanie i *Wytycznymi* oraz innymi dokumentami, do których stosowania beneficjent zobowiązał się w umowie o dofinansowanie.
- 2) Ocena kwalifikowalności poniesionego wydatku dokonywana jest przede wszystkim w trakcie realizacji projektu poprzez ocenę wniosków o płatność oraz w trakcie kontroli projektu, w szczególności kontroli w miejscu realizacji projektu lub siedzibie beneficjenta. Niemniej, na etapie oceny wniosku o dofinansowanie projektu dokonywana jest wstępna ocena kwalifikowalności planowanych wydatków. Przyjęcie danego projektu do realizacji

i podpisanie z beneficjentem umowy o dofinansowanie nie oznacza, że wszystkie wydatki, które beneficjent przedstawi we wniosku o płatność w trakcie realizacji projektu zostaną poświadczane, zrefundowane lub rozliczone (w przypadku systemu zaliczkowego). Ocena kwalifikowalności wydatków jest prowadzona także po zakończeniu realizacji projektu w zakresie obowiązków nałożonych na beneficjenta umową o dofinansowanie oraz wynikających z przepisów prawa.

- 3) Wydatkiem kwalifikowalnym jest wydatek spełniający łącznie następujące warunki:
- a) został faktycznie poniesiony w okresie wskazanym w umowie o dofinansowanie, z uwzględnieniem podrozdziału 6.1 pkt 11,
 - b) jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawa unijnego oraz prawa krajowego,
 - c) jest zgodny z PO i SZOP,
 - d) został uwzględniony w budżecie projektu, z zastrzeżeniem pkt 12 i 13 rozdziału 8.3 *Wytycznych*, lub – w przypadku projektów finansowanych z ERDF – w zakresie rzeczowym projektu zawartym we wniosku o dofinansowanie,
 - e) został poniesiony zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie,
 - f) jest niezbędny do realizacji celów projektu i został poniesiony w związku z realizacją projektu,
 - g) został dokonany w sposób racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, z uwzględnieniem pkt 4,
 - h) został należycie udokumentowany, zgodnie z wymogami w tym zakresie określonymi w *Wytycznych*, wytycznych PT o których mowa w rozdziale 4 pkt 2 oraz pkt 3 oraz z bardziej szczegółowymi zasadami określonymi przez IZ PO⁹,
 - i) został wykazany we wniosku o płatność zgodnie z *Wytycznymi w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej*¹⁰,
 - j) dotyczy towarów dostarczonych lub usług wykonanych lub robót zrealizowanych, w tym zaliczek dla wykonawców, z zastrzeżeniem pkt 4 podrozdziału 6.4,
 - k) nie stanowi wydatku niekwalifikowalnego na mocy przepisów unijnych oraz *Wytycznych*, a także przepisów regulujących udzielanie pomocy publicznej, jeśli mają zastosowanie,

⁹ Z zastrzeżeniem odrębnych regulacji obowiązujących beneficjentów Programów EWT, gdzie wszelkie wydatki związane ze sporami sądowymi są niekwalifikowane.

¹⁰ W przypadku PO EWT warunek dotyczy wyłącznie PO EWT zarządzanych przez stronę polską.

- l) jest zgodny z innymi warunkami uznania go za wydatek kwalifikowalny określonymi w *Wytycznych*, wytycznych PT o których mowa w rozdziale 4 pkt 2 oraz pkt 3 lub określonymi przez IZ PO w wytycznych programowych lub regulaminie konkursu lub dokumentacji dotyczącej naboru projektów pozakonkursowych.
- 4) W przypadku wydatków o wartości do 20 tys. zł netto włącznie, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT) oraz w przypadku zamówień publicznych, dla których nie stosuje się procedur wyboru wykonawcy, o których mowa w podrozdziale 6.5 *Wytycznych*, zastosowanie mają procedury wewnętrzne obowiązujące u beneficjenta, z zastrzeżeniem, że IZ PO może określić w wytycznych programowych szczegółowe warunki i procedury potwierdzania przez beneficjenta, że wydatek został dokonany w sposób racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.
 - 5) Pkt 4 nie ma zastosowania w przypadku PO EWT.
 - 6) IZ PO może określić wymagania dotyczące standardu najczęściej finansowanych towarów i usług w ramach PO w wytycznych programowych lub w regulaminie konkursu lub w dokumentacji dotyczącej naboru projektów pozakonkursowych.

6.3 Wydatki niekwalifikowalne

- 1) Następujące wydatki są niekwalifikowalne:
 - a) prowizje pobierane w ramach operacji wymiany walut,
 - b) odsetki od zadłużenia, z wyjątkiem odsetek lub opłat gwarancyjnych w przypadku udzielania wsparcia na te cele,
 - c) koszty pożyczki lub kredytu, zaciągniętego na prefinansowanie dotacji,
 - d) kary i grzywny,
 - e) odpisy dokonywane na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS),
 - f) rozliczenie notą obciążeniową zakupu rzeczy będącej własnością beneficjenta lub prawa przysługującego beneficjentowi¹¹,
 - g) wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
 - h) wydatki poniesione na funkcjonowanie komisji rozjemczych, wydatki związane ze sprawami sądowymi (w tym wydatki związane z przygotowaniem i obsługą prawną

¹¹ Taki środek trwały może być uwzględniony jako wkład niepieniężny w projekcie.

spraw sądowych) oraz koszty realizacji ewentualnych orzeczeń wydanych przez sąd bądź komisje rozjemcze, z wyjątkiem:

- i. wydatków związanych z procesem odzyskiwania środków od beneficjentów w trybie ustawy o finansach publicznych, po akceptacji IZ PO,
- ii. wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych ponoszonych przez IZ PO/IP PO/IWPO,
- iii. wydatków wynikających z zastosowania mechanizmu waloryzacji ceny,
- iv. wydatków wynikających ze zwiększenia wynagrodzenia wykonawcy dokonanego w drodze porozumienia, ugody sądowej oraz orzeczenia sądu, o którym mowa w art. 357¹ Kodeksu cywilnego,
- v. wydatków wynikających ze zwiększenia wynagrodzenia ryczałtowego na mocy wyroku sądu, o którym mowa w art. 632 § 2 Kodeksu cywilnego.

Zwiększenie wynagrodzenia, o którym mowa w pkt iii, iv, v nie powoduje automatycznego zwiększenia kwoty dofinansowania przyznanego w umowie o dofinansowanie. IZ PO może w wytycznych programowych określić bardziej szczegółowe wymogi dotyczące kwalifikowania wydatków opisanych w punkcie iv.

- i) wydatek poniesiony na zakup używanego środka trwałego, który był w ciągu 7 lat wstecz (w przypadku nieruchomości 10 lat) współfinansowany ze środków unijnych lub z dotacji krajowych,
- j) podatek VAT, który może zostać odzyskany na podstawie przepisów krajowych tj. ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, z późn. zm.) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
- k) wydatek poniesiony na zakup nieruchomości przekraczający 10% wartości całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu w projektach współfinansowanych w ramach EFRR i FS; w przypadku terenów opuszczonych oraz przemysłowych, na których znajdują się budynki, limit ten wynosi 15%; w przypadku projektów w zakresie ochrony środowiska naturalnego, w wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach, a także w ramach instrumentów finansowych, których celem jest wspieranie rozwoju obszarów miejskich lub rewitalizacja obszarów miejskich, limit może zostać podniesiony względem ww. pułapu procentowego (decyzje w przedmiotowej kwestii podejmuje IZ),
- l) zakup lokali mieszkalnych, za wyjątkiem wydatków dokonanych w ramach celu tematycznego 9 *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*, poniesionych zgodnie z *Wytycznymi w zakresie zasad realizacji*

przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020,

- m) inne niż część kapitałowa raty leasingowej wydatki związane z umową leasingu,
- n) transakcje przekraczające równowartość 15 000 EUR płacone gotówką (bez względu na liczbę wynikających z niej płatności) w związku z obowiązkiem zawartym w art. 22 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.),
- o) wydatki związane z wypełnieniem formularza wniosku o dofinansowanie projektu w przypadku wszystkich projektów, wniosku o potwierdzenie wkładu finansowego w przypadku dużych projektów,
- p) wydatki związane z wypełnieniem formularza wniosku o płatność, chyba że zadanie to jest wykonywane przez personel projektu,
- q) premia dla współautora wniosku o dofinansowanie opracowującego np. studium wykonalności, naliczana jako procent uzyskanej kwoty dofinansowania i wypłacana przez beneficjenta po podpisaniu umowy o dofinansowanie niezależnie od wynagrodzenia za przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku (ang. *success fee*),
- r) w przypadku projektów współfinansowanych z EFS – wydatki związane z zakupem nieruchomości oraz infrastruktury, za wyjątkiem wydatków ponoszonych jako *cross-financing*, o którym mowa w podrozdziale 8.7,
- s) zgodnie z art. 3 ust. 3 rozporządzenia EFRR w przypadku projektów współfinansowanych z EFRR – wydatki na rzecz:
 - i. likwidacji lub budowy elektrowni jądrowych,
 - ii. inwestycji na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z listy działań wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniającej dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz.U. L 275 z 25.10.2003) wytwarzania, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu tytoniu i wyrobów tytoniowych,
 - iii. beneficjentów będących przedsiębiorstwami w trudnej sytuacji w rozumieniu unijnych przepisów dotyczących pomocy publicznej, inwestycji w infrastrukturę portów lotniczych, chyba że są one związane z ochroną

środowiska lub towarzyszą im inwestycje niezbędne do łagodzenia lub ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,

t) zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia FS - w przypadku projektów współfinansowanych z FS – wydatki na rzecz:

- i. likwidacji lub budowy elektrowni jądrowych,
- ii. inwestycji na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych pochodzących z listy działań wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniającej dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz.U. L 275 z 25.10.2003),
- iii. inwestycji w budynki mieszkalne, chyba że są one związane z promowaniem efektywności energetycznej lub korzystaniem z odnawialnych źródeł energii,
- iv. wytwarzania, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu tytoniu i wyrobów tytoniowych,
- v. przedsiębiorstw w trudnej sytuacji w rozumieniu unijnych przepisów dotyczących pomocy publicznej,
- vi. inwestycji w infrastrukturę portów lotniczych, chyba że są one związane z ochroną środowiska lub towarzyszą im inwestycje niezbędne do łagodzenia lub ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko.

u) w przypadku instrumentów finansowych – wkłady rzeczowe, z wyjątkiem przypadków określonych w sekcji 6.19.1 pkt 5 i podrozdziale 6.10 pkt 8.

- 2) Do współfinansowania nie kwalifikują się wydatki niezgodne z *Wytycznymi*, wytycznymi PT o których mowa w rozdziale 4 pkt 2 oraz pkt 3 czy też wyłączone przez IZ PO poprzez odpowiednie wytyczne programowe lub umowę o dofinansowanie, o ile pozostaje to zgodne z *Wytycznymi*.
- 3) Wydatki uznane za niekwalifikowalne, a związane z realizacją projektu, ponosi beneficjent jako strona umowy o dofinansowanie projektu.

6.4 Zasada faktycznego poniesienia wydatku

- 1) Z zastrzeżeniem szczegółowych warunków i procedur ponoszenia wydatków określonych w wytycznych programowych przez IZ PO, do współfinansowania kwalifikuje się wydatek, który został faktycznie poniesiony przez beneficjenta.
- 2) Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek poniesiony w znaczeniu kasowym, tj. jako rozchód środków pieniężnych z kasy lub rachunku bankowego beneficjenta. Wyjątki od powyższej reguły stanowią:
 - a) wkład niepieniężny,
 - b) wkład w postaci dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią na rzecz uczestników danego projektu w ramach projektów współfinansowanych z EFS,
 - c) wydatki rozliczane uproszczoną metodą, o której mowa w podrozdziale 6.6,
 - d) koszty amortyzacji,
 - e) rozliczenia dokonywane na podstawie wewnętrznej noty obciążeniowej, z wyjątkiem sytuacji o której mowa w podrozdziale 6.3 pkt 1 lit. f, po uzgodnieniu z właściwą instytucją będącą stroną umowy, a w przypadku projektów finansowanych z EFS – o ile jest to wskazane w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie,
 - f) potrącenia, o których mowa w art. 498 kodeksu cywilnego ,
 - g) udzielenie promesy premii technologicznej w rozumieniu ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. z 2014 r. poz. 226).
- 3) Wydatek kwalifikowalny polegający na wniesieniu wkładu niepieniężnego uważa się za poniesiony, jeżeli wkład został faktycznie wniesiony, tj. istnieje udokumentowane potwierdzenie jego wykorzystania w ramach projektu.
- 4) Za kwalifikowalne mogą być uznane zaliczki (na określony cel) wypłacone na rzecz wykonawcy, jeżeli zostały wypłacone zgodnie z postanowieniami umowy zawartej pomiędzy beneficjentem a wykonawcą, przy czym, jeżeli umowa została zawarta na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą PZP, zastosowanie ma art. 151a tej ustawy¹².

¹² Jeśli element (roboty, usługi, dostawa) objęty zaliczką nie zostanie faktycznie wykonany w okresie kwalifikowalności projektu, zaliczka przestaje być wydatkiem kwalifikowalnym.

- 5) Dowodem poniesienia wydatku jest zapłacona faktura, inny dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej lub – w przypadku wkładu niepieniężnego – dokumenty, o których mowa w podrozdziale 6.10, bez uszczerbku dla warunków określonych w wytycznych programowych, o których mowa w rozdziale 4 pkt 7, wraz z odpowiednim dokumentem potwierdzającym dokonanie płatności.
- 6) Za datę poniesienia wydatku przyjmuje się:
- a) w przypadku wydatków pieniężnych:
 - i. dokonanych przelewem lub obciążeniową kartą płatniczą – datę obciążenia rachunku bankowego beneficjenta,
 - ii. dokonanych kartą kredytową lub podobnym instrumentem płatniczym o odroczonej płatności – datę transakcji skutkującej obciążeniem rachunku karty kredytowej lub podobnego instrumentu,
 - iii. dokonanych gotówką – datę faktycznego dokonania płatności,
 - b) w przypadku wkładu niepieniężnego – datę faktycznego wniesienia wkładu (np. datę pierwszego wykorzystania środka trwałego na rzecz projektu lub wykonania nieodpłatnej pracy przez wolontariusza),
 - c) w przypadku amortyzacji – datę dokonania odpisu amortyzacyjnego,
 - d) w przypadku potrącenia - datę o której mowa w art. 499 Kodeksu cywilnego,
 - e) w przypadku wydatków rozliczanych uproszczoną metodą – datę, o której mowa w sekcji 6.6.2 pkt 7.
- 7) Warunki i procedury dokumentowania wydatków, o których mowa w pkt 2, oraz innych rodzajów wydatków, o których nie ma mowy w *Wytycznych*, a które pojawią się w związku z realizowanymi w ramach PO projektami, określa IZ PO w wytycznych programowych lub umowie o dofinansowanie.

6.5 Wydatki ponoszone zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji

- 1) Właściwa instytucja będąca stroną umowy zobowiązuje beneficjenta w umowie o dofinansowanie do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego¹³ w ramach projektu w sposób zapewniający w szczególności zachowanie uczciwej konkurencji i równe traktowanie wykonawców.

¹³ Definicja zamówienia publicznego została wskazana w słowniczku w Rozdziale 3 pkt 1 lit. jj.

- 2) Udzielanie zamówienia publicznego w ramach projektu następuje zgodnie z:
- a) ustawą Pzp – w przypadku beneficjenta będącego podmiotem zobowiązanym zgodnie z art. 3 ustawy Pzp do jej stosowania,
- albo
- b) zasadą konkurencyjności, o której mowa w sekcji 6.5.3, w przypadku:
 - i. beneficjenta nie będącego podmiotem zobowiązanym zgodnie z art. 3 ustawy Pzp do jej stosowania, w przypadku zamówień publicznych przekraczających wartość 20 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT),
 - ii. beneficjenta, o którym mowa w lit a, w przypadku zamówień publicznych o wartości równej lub niższej od kwoty określonej w art. 4 pkt 8 ustawy Pzp, lub – w przypadku zamówień sektorowych - o wartości równej lub niższej od kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Pzp, a jednocześnie przekraczającej 20 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT),

z zastrzeżeniem pkt 3 – 4 i sekcji 6.5.1 pkt 1 oraz sekcji 6.5.3 pkt 1.

3) W przypadku, gdy beneficjent jest organem administracji publicznej, może on powierzać realizację zadań publicznych, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na podstawie i zgodnie z tą ustawą.

4) W przypadku, gdy na podstawie obowiązujących przepisów prawa innych niż ustawa Pzp wyłącza się stosowanie ustawy Pzp, beneficjent, o którym mowa w art. 3 ustawy Pzp, przeprowadza zamówienie publiczne z zastosowaniem tych przepisów.

5) W przypadku naruszenia przez beneficjenta trybu udzielania zamówienia publicznego określonego w niniejszym podrozdziale, właściwa instytucja będąca stroną umowy uznaje całość lub część wydatków za niekwalifikowalne, zgodnie z rozporządzeniem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wydanym na podstawie art. 24 ust. 13 ustawy wdrożeniowej.

6.5.1 Ogólne warunki realizacji zamówień publicznych¹⁴

- 1) Wartość zamówienia publicznego jest ustalana z należytą starannością z uwzględnieniem ewentualnych zamówień uzupełniających, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 6 i 7 oraz 134 ust. 6 pkt 3 i 4 ustawy Pzp oraz zamówień publicznych, o których mowa w sekcji 6.5.3 pkt 13 *Wytycznych* i jest dokumentowana. Nie można dzielić zamówienia publicznego w celu zaniżania jego wartości szacunkowej w przypadku łącznego spełnienia poniższych przesłanek:
 - a) usługi, dostawy oraz roboty budowlane są tożsame rodzajowo lub funkcjonalnie;
 - b) możliwe jest udzielenie zamówienia publicznego w tym samym czasie;
 - c) możliwe jest wykonanie zamówienia publicznego przez jednego wykonawcę.

W przypadku udzielania zamówienia publicznego w częściach (z określonych względów ekonomicznych, organizacyjnych, celowościowych), wartość zamówienia publicznego ustala się jako łączną wartość poszczególnych jego części.

- 2) Do opisu przedmiotu zamówienia publicznego stosuje się nazwy i kody określone we Wspólnym Słowniku Zamówień¹⁵, o którym mowa w rozporządzeniu (WE) nr 2195/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie Wspólnego Słownika Zamówień (CPV) (Dz. Urz. WE L 340 z 16.12.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 6, t. 5, str. 3).
- 3) Terminy odnoszące się do każdego etapu postępowania ustalane są zgodnie z prawem krajowym, unijnym oraz *Wytycznymi* oraz w sposób umożliwiający ich dotrzymanie (dotyczy to zarówno skracania, jak i wydłużania terminów). Podczas ustalania terminów należy wziąć pod uwagę złożoność postępowania, charakter i przedmiot zamówienia publicznego, a także dostępny personel zamawiającego¹⁶, jego zadania, umiejętności i doświadczenie.
- 4) Wszyscy wykonawcy mają taki sam dostęp do informacji dotyczących danego zamówienia publicznego i żaden wykonawca nie jest uprzywilejowany względem drugiego, a postępowanie przeprowadzone jest w sposób transparentny.

¹⁴ Dotyczy wszystkich beneficjentów, o których mowa w pkt 2 podrozdziału 6.5, tj. zarówno tych zobowiązanych do stosowania ustawy Pzp jak i tych zobowiązanych do stosowania zasady konkurencyjności.

¹⁵ Wspólny Słownik Zamówień przykładowo znaleźć można pod adresem: http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?D:923:wspolny_slownik_zamowien.html.

¹⁶ Jako „zamawiającego” w podrozdziale 6.5 należy rozumieć beneficjenta (wnioskodawcę) lub podmiot, który przeprowadza postępowanie o zamówienie publiczne z upoważnienia beneficjenta.

- 5) Warunki udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego określone są w sposób proporcjonalny do przedmiotu zamówienia publicznego, przy czym nie mogą one zawęźać konkurencji poprzez ustanawianie wymagań przewyższających potrzeby niezbędne do osiągnięcia celów projektu i prowadzących do dyskryminacji wykonawców.
- 6) Kryteria oceny ofert składanych w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zawierają wymagania związane z przedmiotem zamówienia publicznego, przy czym:
 - a) kryteria te nie mogą zawęźać konkurencji poprzez ustanawianie wymagań przewyższających potrzeby niezbędne do osiągnięcia celów projektu i prowadzących do dyskryminacji wykonawców,
 - b) kryteria te powinny co do zasady określać wymagania jakościowe dotyczące przedmiotu zamówienia publicznego.

Kryteria oceny ofert mogą odnosić się do właściwości wykonawcy wyłącznie w przypadkach określonych w art. 5 ust. 1 ustawy Pzp.

- 7) W przypadku projektów współfinansowanych z EFS, IZ PO określa w umowie o dofinansowanie lub wytycznych programowych rodzaj zamówień publicznych, w ramach których zobowiązuje beneficjenta do zastosowania klauzul społecznych, w szczególności kryteriów dotyczących zatrudnienia osób niepełnosprawnych, bezrobotnych lub osób, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, oraz ograniczenia możliwości złożenia oferty przez podmioty ekonomii społecznej¹⁷.
- 8) Za nienależyte wykonanie zamówienia publicznego, np. z tytułu opóźnień z winy wykonawcy, nieprawidłowej realizacji zamówienia publicznego, niekompletnego wykonania zamówienia publicznego (w tym np. nieprzestrzegania warunków gwarancji) stosuje się kary, które wskazane są w umowie zawieranej z wykonawcą. W razie niezastosowania kar należy pisemnie udokumentować przyczyny ich niezastosowania.
- 9) W sytuacji niewywiązania się przez wykonawcę z warunków umowy o zamówienie publiczne przy jednoczesnym niezastosowaniu kar umownych, właściwa instytucja będąca stroną umowy może uznać część wydatków związanych z tym zamówieniem publicznym za niekwalifikowalne.

¹⁷ „Podmiot ekonomii społecznej” należy rozumieć zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*.

6.5.2 Szczególne warunki realizacji zamówień publicznych udzielanych zgodnie z ustawą Pzp

- 1) Do postępowań o udzielenie zamówienia publicznego stosuje się podstawowe tryby udzielania zamówienia publicznego, tj. przetarg nieograniczony lub ograniczony¹⁸. W przypadku korzystania przy udzielaniu zamówień publicznych z trybu innego niż podstawowy, należy udowodnić na piśmie spełnienie ustawowych przesłanek umożliwiających jego zastosowanie. Brak udowodnienia spełnienia warunków uzasadniających zastosowanie danego trybu może skutkować uznaniem wydatków w ramach zamówienia publicznego za niekwalifikowalne. Dla zapewnienia właściwej ścieżki audytu dokumenty uzasadniające wybór trybu są archiwizowane łącznie z dokumentacją dotyczącą danego zamówienia publicznego.
- 2) Okresy poszczególnych etapów postępowania mogą zostać skrócone (przyśpieszony tryb) w przypadku zamówień publicznych o wartościach równych lub przekraczających kwoty, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Pzp, jedynie w sytuacjach przewidzianych w prawie unijnym i krajowym, w tym w przypadku zaistnienia pilnej potrzeby udzielenia zamówienia publicznego. Pilna potrzeba nie może wynikać z przyczyn leżących po stronie zamawiającego, które – działając z należytą starannością – był w stanie przewidzieć¹⁹. W przypadku powołania się na wystąpienie pilnej potrzeby udzielenia zamówienia publicznego, należy udokumentować zaistnienie tego faktu. Dokumentacja powinna zostać dołączona do protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.
- 3) Przed formalnym wszczęciem postępowania w trybie negocjacji bez ogłoszenia na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 3 ustawy Pzp, z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a lub b²⁰ oraz ust. 1 pkt 1a oraz zapytania o cenę, w celu zagwarantowania wszystkim potencjalnym wykonawcom odpowiedniego poziomu upublicznienia informacji należy opublikować informację o zamiarze udzielenia zamówienia publicznego, zwaną dalej: „informacją o zamówieniu publicznym”. Informacja o zamówieniu publicznym jest umieszczana na stronie internetowej zamawiającego, o ile posiada taką stronę, oraz w jego siedzibie, przy czym należy dążyć do dostosowania zakresu upublicznienia do

¹⁸ W przypadku zamówień sektorowych dodatkowym dopuszczalnym trybem są (zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy Pzp) negocjacje z ogłoszeniem.

¹⁹ Przykładowo, nie stanowi „pilnej potrzeby” konieczność terminowej realizacji poszczególnych zadań w projekcie w związku z tym, że zamawiający nie przewidział odpowiedniego czasu na przeprowadzenie procedury przetargowej lub nie przystąpił do jej wszczęcia z odpowiednim wyprzedzeniem. Nie uzasadniają także „pilnej potrzeby” opóźnienia we wcześniej prowadzonych zamówieniach publicznych. Zatem, stwierdzenie pilnej potrzeby udzielenia zamówienia publicznego możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy zamawiający jest w stanie wykazać, iż działając z należytą starannością nie mógł przewidzieć zaistnienia określonych okoliczności.

²⁰ Nie dotyczy zamówień publicznych, o których mowa w art. 67 ust. 3 pkt.1 ustawy Pzp.

znaczenia danego zamówienia publicznego dla potencjalnych wykonawców, w tym wykonawców z innych państw członkowskich. Informacja o zamówieniu publicznym zawiera w szczególności opis przedmiotu zamówienia publicznego, kryteria oceny ofert wstępnych, warunki udziału w postępowaniu oraz opis sposobu dokonywania ocen spełniania tych warunków, a także termin składania ofert wstępnych, który nie powinien być krótszy niż 7 dni kalendarzowych od dnia zamieszczenia ogłoszenia.

- 4) Tryb, o którym mowa w pkt 3, znajduje zastosowanie do wybranych ofert wstępnych, a w przypadku braku ofert wstępnych albo ich odrzucenia, w odniesieniu do wybranych wykonawców na rynku. W przypadku zamiaru skorzystania z trybu zamówienia z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a lub b lub ust. 1 pkt 1a, w sytuacji kiedy w trakcie procedury opisanej w pkt 3 wpłynie więcej niż jedna oferta niepodlegająca odrzuceniu, nie zachodzą przesłanki do zastosowania ww. trybu.
- 5) W przypadkach, w których zastosowanie trybu niekonkurencyjnego niewymagającego publikacji zgodnie z ustawą Pzp zostało poprzedzone procedurą udzielenia zamówienia publicznego przeprowadzoną w trybie podstawowym, lub gdy wystąpiła pilna potrzeba, niewynikająca z przyczyn leżących po stronie zamawiającego, której wcześniej nie można było przewidzieć, a także w przypadku zamówień dodatkowych, publikowane jest ogłoszenie o zamiarze zawarcia umowy, o którym mowa w art. 62 ust. 2a oraz art. 66 ust. 2 ustawy Pzp.
- 6) Przeprowadzając postępowanie o udzielenie zamówień publicznych na dostawy i usługi, uwzględnia się rekomendacje wskazane w Załączniku 1 do *Wytucznych*.

6.5.3. Szczególne warunki realizacji zamówień publicznych udzielanych zgodnie z zasadą konkurencyjności

- 1) Zasady konkurencyjności nie stosuje się do²¹:
 - a) zamówień publicznych, których przedmiotem są dostawy i usługi określone w art. 4 ustawy Pzp, z wyjątkiem dostaw i usług określonych w art. 4 pkt. 7 i 8 ustawy Pzp, przy czym do dostaw i usług określonych w art. 4 pkt. 3 lit. i w zakresie zamówień publicznych, których przedmiotem jest nabycie innych praw do nieruchomości, w szczególności dzierżawy i najmu, nie stosuje się zasady konkurencyjności pod warunkiem braku powiązań, o których mowa w pkt 6

²¹ Wyłączenia, o których mowa w lit. a, należy rozumieć zgodnie z ustawą Pzp.

- b) wydatków rozliczanych uproszczoną metodą, o których mowa w podrozdziale 6.6 i 8.6.
- 2) Zasady konkurencyjności można nie stosować, gdy:
- a) możliwe jest udzielenie zamówienia publicznego na dostawy na szczególnie korzystnych warunkach w związku z likwidacją działalności innego podmiotu, postępowaniem egzekucyjnym albo upadłościowym;
 - b) zamówienie publiczne na dostawy jest dokonywane na giełdzie towarowej w rozumieniu przepisów o giełdach towarowych, w tym na giełdzie towarowej innych państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
 - c) zamówienie publiczne jest udzielane przez placówkę zagraniczną w rozumieniu przepisów o służbie zagranicznej, a jego wartość jest mniejsza niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 Pzp;
 - d) zamówienie publiczne jest udzielane na potrzeby własne jednostki wojskowej w rozumieniu przepisów o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej.
- 3) W przypadku beneficjenta, o którym mowa w podrozdziale 6.5 pkt 2 lit b tiret i, wartość zamówienia publicznego ustala się w odniesieniu do danego projektu, z uwzględnieniem warunków i procedur określonych w sekcji 6.5.1 pkt 1.
- 4) W celu spełnienia zasady konkurencyjności należy:
- a) upublicznić zapytanie ofertowe zgodnie z warunkami, o których mowa w pkt 5, przy czym zapytanie ofertowe zawiera co najmniej:
 - i. opis przedmiotu zamówienia publicznego, który nie powinien odnosić się do określonego wyrobu lub źródła lub znaków towarowych, patentów, rodzajów lub specyficznego pochodzenia, chyba że takie odniesienie jest uzasadnione przedmiotem zamówienia publicznego i został określony zakres równoważności,
 - ii. warunki udziału w postępowaniu oraz opis sposobu dokonywania oceny ich spełniania, a także kryteria oceny ofert, przy czym w zamówieniach publicznych o wartości poniżej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust 8 ustawy Pzp stawianie warunków udziału nie jest obowiązkowe,
 - iii. kryteria oceny oferty,

- iv. informację o wagach punktowych lub procentowych przypisanych do poszczególnych kryteriów oceny oferty,
 - v. opis sposobu przyznawania punktacji za spełnienie danego kryterium oceny oferty,
 - vi. termin składania ofert, przy czym termin na złożenie oferty wynosi nie mniej niż 7 dni kalendarzowych od daty ogłoszenia zapytania ofertowego w przypadku dostaw i usług, a 14 dni kalendarzowych od daty ogłoszenia zapytania ofertowego w przypadku robót budowlanych, z zastrzeżeniem pkt 5 lit. b. Termin 7 lub 14 dni kalendarzowych biegnie od dnia następnego po dniu upublicznienia zapytania ofertowego;
 - vii. informacje na temat zakresu wykluczenia, o którym mowa w pkt 6,
 - viii. określenie warunków zmian umowy zawartej w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, o ile przewiduje się możliwość zmiany takiej umowy;
- b) wybrać najkorzystniejszą spośród złożonych ofert²² w oparciu o ustalone w zapytaniu ofertowym kryteria oceny; wybór oferty jest dokumentowany protokołem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.
- 5) Upublicznienie zapytania ofertowego oznacza wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach projektu.
- 6) Upublicznienie zapytania ofertowego polega na:
- a) jego umieszczeniu na stronie internetowej wskazanej w komunikacie ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego umieszczonym na stronie internetowej ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, a do czasu uruchomienia tej strony internetowej – wysłaniu zapytania ofertowego do co najmniej trzech potencjalnych wykonawców, o ile na rynku istnieje trzech potencjalnych wykonawców danego zamówienia publicznego oraz upublicznieniu tego zapytania co najmniej na stronie internetowej beneficjenta, o ile posiada taką stronę,
- oraz
- b) w przypadku zamówień publicznych o wartości równej lub wyższej niż próg określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Pzp – dodatkowo jego

²² W przypadku, gdy zamawiający dopuszcza składanie ofert częściowych postępowanie może zakończyć się wyborem kilku wykonawców.

umieszczeniu w Dzienniku Urzędowym UE w zakresie i terminach określonych w ustawie Pzp dla zamówień publicznych o takiej wartości.

- 7) W celu uniknięcia konfliktu interesów, zamówienia publiczne, z wyjątkiem zamówień sektorowych, udzielane przez beneficjenta nie będącego podmiotem zobowiązany do stosowania ustawy Pzp zgodnie z art. 3 ustawy Pzp nie mogą być udzielane podmiotom powiązanym z nim osobowo lub kapitałowo. Przez powiązania kapitałowe lub osobowe rozumie się wzajemne powiązania między beneficjentem lub osobami upoważnionymi do zaciągania zobowiązań w imieniu beneficjenta lub osobami wykonującymi w imieniu beneficjenta czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem procedury wyboru wykonawcy a wykonawcą, polegające w szczególności na:
- a) uczestniczeniu w spółce jako wspólnik spółki cywilnej lub spółki osobowej,
 - b) posiadaniu co najmniej 10 % udziałów lub akcji,
 - c) pełnieniu funkcji członka organu nadzorczego lub zarządzającego, prokurenta, pełnomocnika,
 - d) pozostawaniu w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia lub w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli,
 - e) pozostawaniu z wykonawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych osób.
- 8) Dla udokumentowania zawarcia umowy z wykonawcą i sporządzenia protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego konieczna jest forma pisemna.
- 9) Protokół postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, o którym mowa w pkt 4 lit. b, zawiera co najmniej:
- a) informację o sposobie upublicznienia zapytania ofertowego,
 - b) wykaz ofert, które wpłynęły w odpowiedzi na zapytanie ofertowe wraz ze wskazaniem daty wpłynięcia oferty do zamawiającego ,
 - c) informację o spełnieniu warunku, o którym mowa w pkt 6, przez wykonawców,
 - d) informację o spełnieniu warunków udziału w postępowaniu przez wykonawców, o ile takie warunki były stawiane,
 - e) informację o wagach punktowych lub procentowych przypisanych do poszczególnych kryteriów oceny i sposobie przyznawania punktacji poszczególnym wykonawcom za spełnienie danego kryterium,

- f) wskazanie wybranej oferty wraz z uzasadnieniem wyboru,
- g) datę sporządzenia protokołu i podpis zamawiającego,
- h) następujące załączniki:
 - i. potwierdzenie udokumentowania publikacji zapytania na stronie internetowej, o której mowa w pkt 5 lit. a oraz b,
 - ii. złożone oferty,
 - iii. oświadczenie/oświadczenia o braku powiązań z wykonawcami, którzy złożyli oferty, podpisane przez beneficjenta lub osoby upoważnione do zaciągania zobowiązań w imieniu beneficjenta i osoby wykonujące w imieniu beneficjenta czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem procedury wyboru wykonawcy, a także realizacją lub zmianami umowy zawartej z wykonawcą,

10) Informację o wyniku postępowania umieszcza się na stronie internetowej, o której mowa w pkt 5 lit a, a do czasu uruchomienia tej strony internetowej – informację o wyniku postępowania wysyła się do każdego wykonawcy, który złożył ofertę oraz umieszcza się na stronie internetowej, o ile beneficjent posiada taką stronę. Na wniosek wykonawcy, który złożył ofertę, istnieje obowiązek udostępnienia protokołu wnioskodawcy.

11) Po przeprowadzeniu procedury uregulowanej w niniejszej sekcji następuje podpisanie umowy z wykonawcą wybranym zgodnie z zasadą konkurencyjności. W przypadku, gdy wykonawca odstąpi od podpisania umowy z zamawiającym, możliwe jest podpisanie umowy z kolejnym wykonawcą, który w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego uzyskał kolejną najwyższą liczbę punktów.

12) W przypadku, gdy pomimo właściwego upublicznienia zapytania ofertowego:

- a) wpłynęła tylko jedna ważna oferta – uznaje się zasadę konkurencyjności za spełnioną,
- b) nie wpłynęła żadna oferta – dopuszcza się zawarcie umowy z wykonawcą wybranym bez zachowania procedury, o której mowa w niniejszej sekcji,

przy czym zawarcie umowy z podmiotem powiązaniem, o którym mowa w pkt 6, jest dopuszczalne wyłącznie za zgodą właściwej instytucji będącej stroną umowy oraz na wniosek beneficjenta uzasadniający, że na rynku nie istnieje inny potencjalny wykonawca danego zamówienia publicznego.

13) Nie jest możliwe dokonywanie istotnych zmian postanowień zawartej umowy, o której mowa w pkt 10, w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy, chyba że w zapytaniu ofertowym została przewidziana możliwość dokonania takiej zmiany oraz zostały określone warunki takiej zmiany.

- 14) Istnieje możliwość udzielenia zamówienia publicznego uzupełniającego wykonawcy wyłonionemu w trybie zasady konkurencyjności w wysokości nieprzekraczającej 50% wartości zamówienia publicznego określonej w umowie zawartej z wykonawcą, o ile to zamówienie publiczne dotyczy tego samego rodzaju dostaw, usług lub robót budowlanych oraz możliwość udzielenia takiego zamówienia publicznego została przewidziana w zapytaniu ofertowym oraz w umowie z wykonawcą. W takim przypadku nie jest konieczne ponowne stosowanie zasady konkurencyjności.
- 15) Istnieje możliwość udzielenia dotychczasowemu wykonawcy usług lub robót budowlanych zamówień publicznych dodatkowych nieobjętych zamówieniem podstawowym i nieprzekraczających 50% wartości realizowanego zamówienia publicznego niezbędnych do jego prawidłowego wykonania, których wykonanie stało się konieczne na skutek sytuacji niemożliwej wcześniej do przewidzenia, jeżeli:
- a) z przyczyn technicznych lub gospodarczych oddzielenie zamówienia dodatkowego od zamówienia podstawowego wymagałoby poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów lub
 - b) wykonanie zamówienia podstawowego jest uzależnione od wykonania zamówienia dodatkowego.

W takim przypadku nie jest konieczne ponowne stosowanie zasady konkurencyjności.

6.6 Uprozczone metody rozliczania wydatków²³

- 1) Decyzję o dopuszczalności i sposobie wdrożenia uproszczonych metod rozliczania wydatków, o których mowa w niniejszym podrozdziale, w ramach danego PO podejmuje właściwa IZ PO z uwzględnieniem postanowień niniejszego podrozdziału, ewentualnych aktów delegowanych i wytycznych KE, poprzez wprowadzenie odpowiednich uregulowań w wytycznych programowych, chyba że co innego stanowią *Wytyczne*.
- 2) Informacja w zakresie możliwości lub obowiązku stosowania uproszczonych metod rozliczania wydatków wynika z treści *Wytycznych* lub wytycznych programowych lub innych wytycznych horyzontalnych.
- 3) W przypadku, gdy wszystkie działania/zadania projektu są realizowane wyłącznie z zastosowaniem zasady konkurencyjności lub zgodnie z ustawą Pzp, działania /

²³ Podrozdział 6.6 nie dotyczy wydatków dla projektów współfinansowanych z pomocy technicznej.

zadania dotyczące wykonania robót budowlanych, dostawy towarów lub świadczenia usług rozliczać można wyłącznie na podstawie faktycznie ponoszonych wydatków. Jeżeli jednak tylko część działań/zadań projektu realizowanych jest zgodnie z zasadą konkurencyjności lub zgodnie z ustawą Pzp w ramach projektu mogą być stosowane uproszczone metody rozliczania wydatków.

- 4) Wydatki rozliczane za pomocą różnych uproszczonych metod można łączyć na poziomie projektu wyłącznie w przypadku, gdy każda z nich dotyczy innej kategorii kosztów.
- 5) Wydatki rozliczane za pomocą różnych uproszczonych metod można łączyć na poziomie projektu z wydatkami, które zostały faktycznie poniesione wyłącznie w przypadku, gdy wydatki dotyczą innej kategorii kosztów oraz z zastrzeżeniem podrozdziału 6.7.
- 6) Od momentu zawarcia umowy o dofinansowanie nie ma możliwości zmiany sposobu rozliczania wydatków uproszczoną metodą na rozliczenie na podstawie faktycznie poniesionych wydatków i odwrotnie. Ponadto nie jest możliwa zmiana metody rozliczania z jednej uproszczonej metody na inną.

6.6.1 Możliwe do stosowania uproszczone metody rozliczania wydatków

- 1) Do uproszczonych metod rozliczania wydatków zalicza się:
 - a) stawki jednostkowe²⁴, w tym godzinowa stawka wynagrodzenia personelu projektu z wyłączeniem osób wskazanych w kosztach pośrednich²⁵ lub godzinowa stawka wynagrodzenia personelu projektu²⁶, liczona jako iloraz ostatnich udokumentowanych rocznych kosztów zatrudnienia brutto przez 1720 godzin²⁷,
 - b) kwoty ryczałtowe nieprzekraczające wyrażonej w PLN równowartości kwoty 100.000 EUR wkładu publicznego²⁸ na poziomie projektu, przeliczonej na PLN z wykorzystaniem miesięcznego obrachunkowego kursu wymiany stosowanego przez KE aktualnego na dzień ogłoszenia konkursu w przypadku projektów konkursowych

²⁴ Zgodnie z art. 67 ust. 1 lit. b rozporządzenia ogólnego .

²⁵ Stawka wynagrodzenia personelu projektu bazuje na ostatnich udokumentowanych rocznych kosztach zatrudnienia brutto danej osoby wchodzącej w skład personelu projektu lub na uśrednionych ostatnich udokumentowanych rocznych kosztach zatrudnienia brutto pracowników beneficjenta na takim samym lub zbliżonym stanowisku służbowym. Tak wyliczona stawka jednostkowa nie obejmuje kosztów pośrednich i tym samym dodatkowe koszty pośrednie, o których mowa w pkt 1 lit. c sekcji 6.6.1 *Wytycznych*, mogą przysługiwać w ramach projektu. Stawka wynagrodzenia personelu projektu nie zawiera kosztów delegacji personelu projektu.

²⁶ Tak wyliczona stawka jednostkowa obejmuje koszty pośrednie i tym samym dodatkowe koszty pośrednie, o których mowa w pkt 1 lit. c sekcji 6.6.1 *Wytycznych*, nie przysługują w ramach projektu.

²⁷ Zgodnie z art. 68 ust. 2 rozporządzenia ogólnego.

²⁸ Zgodnie z art. 67 ust. 1 lit. c rozporządzenia ogólnego.

lub złożenia wniosku o dofinansowanie projektu w przypadku projektów pozakonkursowych,

c) stawki ryczałtowe, stanowiące określony procent jednej lub kilku kategorii kosztów²⁹, w tym stawka ryczałtowa obejmująca koszty personelu projektu w ramach programów EWT, liczona jako maksymalnie 20% kosztów bezpośrednich innych niż koszty personelu³⁰.

2) W przypadku, gdy realizacja projektu prowadzi do powstania kosztów pośrednich, o których mowa w podrozdziale 6.15, IZ PO może określić w wytycznych programowych jeden z następujących sposobów ich obliczania według stawki ryczałtowej, o której mowa w pkt 1 lit. c:

a) według stawki ryczałtowej w wysokości do 25% bezpośrednich wydatków kwalifikowalnych, pod warunkiem, że stosowana stawka jest obliczana na podstawie rzetelnej, sprawiedliwej i weryfikowalnej metody obliczeń określonej w *Wytycznych* lub wytycznych programowych, o ile *Wytyczne* nie stanowią inaczej lub na podstawie metody stosowanej w ramach projektów finansowanych w całości z krajowych środków publicznych (bez udziału środków UE), której zastosowanie będzie możliwe w przypadku podobnego rodzaju projektów i beneficjentów finansowanych ze środków UE,

b) według stawki ryczałtowej w wysokości do 15% bezpośrednich kwalifikowalnych kosztów związanych z zaangażowaniem personelu projektu – bez konieczności udokumentowania jej wyliczenia,

c) według stawki ryczałtowej stosowanej do kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich na podstawie istniejących metod i odpowiednich stawek stosowanych w innych dziedzinach polityk UE w przypadku podobnego typu projektu i beneficjenta – pod warunkiem ich określenia w odpowiednich aktach delegowanych wydanych przez KE, przy czym nie dotyczy to projektów finansowanych z EFS³¹.

3) Stawką jednostkową jest stawka dla danego towaru lub usługi, dla którego/której wskazano szczegółowy zakres oraz cenę jednostkową określona w:

a) *Wytycznych* lub

²⁹ Zgodnie z art. 67 ust. 1 lit. d rozporządzenia ogólnego.

³⁰ Zgodnie z art. 19 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna", (Dz.U.UE L 347, 259 z dnia 20 grudnia 2013 r.)

³¹ Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich dla projektów finansowanych z EFS uregulowano w pkt 6 podrozdziału 8.4 *Wytycznych*.

- b) innych wytycznych horyzontalnych lub
- c) wytycznych programowych lub
- d) aktach delegowanych KE (zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia EFS) lub
- e) regulaminie konkursu lub
- f) dokumentacji dotyczącej naboru projektów pozakonkursowych.

Cena jednostkowa może być określana przez beneficjenta i uzgodniona na etapie zatwierdzania wniosku o dofinansowanie projektu, w szczególności w przypadku godzinowej stawki wynagrodzenia personelu projektu, o której mowa w pkt 1 lit a

- 4) Kwotą ryczałtową jest określona w umowie o dofinansowanie kwota uzgodniona za wykonanie określonego w projekcie zadania lub zadań na etapie zatwierdzania wniosku o dofinansowanie projektu.
- 5) Wyliczenia wydatków podlegających rozliczeniu na podstawie uproszczonych metod, o których mowa w pkt 1, należy dokonać w oparciu o jedną z poniższych metod:
 - a) sprawiedliwą, rzetelną i możliwą do zweryfikowania kalkulację dokonaną:
 - i. na podstawie danych statystycznych lub innych obiektywnych danych,
 - ii. na podstawie zweryfikowanych danych historycznych dotyczących beneficjentów, albo
 - iii. w drodze zastosowania praktyki księgowej standardowo stosowanej przez danego beneficjenta,
 - b) zgodnie z zasadami wyliczania analogicznych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych stosowanych w ramach polityk UE i dotyczących analogicznych typów projektów i beneficjentów,
 - c) zgodnie z zasadami wyliczania analogicznych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych stosowanych w ramach systemów dotacji finansowanych w całości przez państwo członkowskie w przypadku podobnego rodzaju projektu i beneficjenta,
 - d) na podstawie stawek określonych w rozporządzeniu ogólnym lub w innych dokumentach odnoszących się do danego funduszu,
 - e) na podstawie metody wyliczania stawek określonej w dokumentach odnoszących się do danego funduszu.

- 6) IZ PO dokonując wyliczenia stawki jednostkowej lub jednorodnej grupy stawek jednostkowych w oparciu o metodę, o której mowa w pkt 5 lit. a, jest zobowiązana sporządzić stosowną metodologię zawierającą co najmniej:
- a) szczegółowy zakres oraz cenę jednostkową stawki,
 - b) wskazanie typów operacji, do których zastosowanie ma stawka jednostkowa,
 - c) opis i definicję wskaźnika rozliczającego stawkę jednostkową,
 - d) źródło danych użytych do kalkulacji stawki jednostkowej, załączone dane źródłowe, miejsce ich przechowywania oraz wskazanie okresu, którego te dane dotyczą,
 - e) uzasadnienie, dlaczego proponowana metoda kalkulacji jest odpowiednia dla danej stawki jednostkowej,
 - f) opis sposobu kalkulacji stawki, w tym jakie przyjęto założenia w zakresie jakości lub ilości danych, a jeżeli to możliwe, także dowody statystyczne lub porównania,
 - g) informacje o dochodach, które mogą powstać w związku z zastosowaniem stawki jednostkowej oraz czy dochody te zostały uwzględnione przy kalkulacji wysokości stawki jednostkowej,
 - h) informacje, w jaki sposób zapewniono, że tylko wydatki kwalifikowalne uwzględniono w ramach stawki jednostkowej,
 - i) poziom cross-financingu i zakupu środków trwałych objętych stawką,
 - j) sposób weryfikacji/dokumenty potwierdzające wykonanie stawki jednostkowej,
 - k) opis ryzyka związanego z wprowadzeniem stawki jednostkowej.
- 7) Kwoty ryczałtowe i stawki jednostkowe mogą podlegać indeksacji pod kątem dostosowania do poziomu kosztów cen rynkowych w oparciu o wskaźniki makroekonomiczne, zgodnie z metodologią przyjętą dla danej kwoty lub stawki przez IZ PO. Indeksacja nie dotyczy zawartych umów o dofinansowanie projektu.

6.6.1 Weryfikacja wydatków rozliczanych uproszczoną metodą

- 1) Szczegółowe warunki rozliczania kosztów w ramach danego projektu na podstawie uproszczonych metod określa umowa o dofinansowanie, *Wytyczne* lub wytyczne programowe.
- 2) Wydatki rozliczane uproszczoną metodą są traktowane jako wydatki poniesione. Nie

ma obowiązek zbierania ani opisywania dokumentów księgowych w ramach projektu na potwierdzenie poniesienia wydatków, które zostały wykazane jako wydatki objęte uproszczoną metodą. Niemniej jednak, właściwa instytucja będąca stroną umowy zobowiązuje beneficjenta w umowie o dofinansowanie do przedstawienia dokumentacji:

- a) potwierdzającej wykonanie rezultatów, produktów lub działań zgodnie z zatwierdzonym wnioskiem o dofinansowanie projektu – w przypadku stawek jednostkowych oraz kwot ryczałtowych, o których mowa w sekcji 6.6.1 pkt 1 lit. a i b, lub
 - b) potwierdzającej rozliczenie kosztów będących podstawą do rozliczenia stawek ryczałtowych – w przypadku stawek ryczałtowych, o których mowa w sekcji 6.6.1 pkt 1 lit. c.
- 3) Weryfikacja wydatków zadeklarowanych według uproszczonych metod dokonywana jest w oparciu o faktyczny postęp realizacji projektu i osiągnięte wskaźniki, przy czym:
- a) w przypadku stawek jednostkowych – weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu, czy działania zadeklarowane przez beneficjenta zostały zrealizowane i określone w umowie o dofinansowanie wskaźniki produktu lub rezultatu osiągnięte; rozliczenie następuje według ustalonej stawki w zależności od faktycznie wykonanej ilości dóbr/usług w ramach danego projektu,
 - b) w przypadku kwot ryczałtowych – weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu, czy działania zadeklarowane przez beneficjenta zostały zrealizowane i określone w umowie o dofinansowanie wskaźniki produktu lub rezultatu osiągnięte. Rozliczenie, co do zasady, jest uzależnione od zrealizowania danego działania, ale może być również dokonywane w etapach w zależności od specyfiki projektu, np. gdy w ramach projektu zakłada się realizację różnych etapów działania, które mogłyby być objęte kilkoma kwotami ryczałtowymi,
 - c) w przypadku stawek ryczałtowych – weryfikacja polega na sprawdzeniu, czy beneficjent prawidłowo zastosował określoną wysokość stawki ryczałtowej, wynikającą z *Wytycznych*, wytycznych programowych lub zasad przyjętych przez KE w odpowiednich aktach delegowanych oraz czy prawidłowo wykazał kwotę wydatków będących podstawą wyliczenia stawek ryczałtowych.
- 4) Weryfikacji podlega zgodność dostarczonych produktów lub zrealizowanych usług / działań z założeniami określonymi we wniosku o dofinansowanie projektu.
- 5) W przypadku niezrealizowania założonych w umowie o dofinansowanie wskaźników

produktu lub rezultatu, płatności powinny ulec odpowiedniemu obniżeniu, przy czym:

- a) w przypadku stawek jednostkowych, za niezrealizowane lub niewłaściwie zrealizowane działania zapłata nie następuje,
 - b) w przypadku kwot ryczałtowych – w przypadku niezrealizowania w pełni wskaźników produktu lub rezultatu objętych kwotą ryczałtową, dana kwota jest uznana za niekwalifikowalną (rozliczenie w systemie „spełnia - nie spełnia”),
 - c) w przypadku stawek ryczałtowych – rozliczenie następuje w oparciu o przedstawiane do rozliczenia wydatki będące podstawą wyliczenia stawek, zgodnie z zatwierdzonym budżetem projektu. Na wysokość wydatków rozliczanych stawką ryczałtową mają wpływ nie tylko koszty wykazane we wnioskach o płatność, lecz również wszelkiego rodzaju pomniejszenia, które są dokonywane w ramach projektu (np. w związku z szacunkowym budżetem lub korektami finansowymi).
- 6) Właściwa instytucja będąca stroną umowy może weryfikować realizację działań i osiągnięcie wskaźników produktu lub rezultatu w ramach projektu podczas kontroli na miejscu lub wizyty monitoringowej.
- 7) Za datę poniesienia wydatku rozliczanego uproszczoną metodą uznaje się:
- a) w przypadku stawek jednostkowych – datę dokumentu (dokumentów) potwierdzającego faktyczne wykonanie działania objętego stawką jednostkową, określonego w umowie o dofinansowanie,
 - b) w przypadku kwot ryczałtowych – datę dokumentu (dokumentów) potwierdzającego faktyczne wykonanie działania objętego kwotą ryczałtową, określonego w umowie o dofinansowanie,
 - c) w przypadku stawek ryczałtowych – datę poniesienia w ramach projektu ostatniego wydatku, będącego podstawą wyliczenia danej stawki ryczałtowej.

6.7 Zakaz podwójnego finansowania

- 1) Niedozwolone jest podwójne finansowanie wydatków.
- 2) Podwójne finansowanie oznacza w szczególności:
 - a) poniesienie tego samego wydatku w ramach różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub FS lub/oraz dotacji z krajowych środków publicznych,

- b) otrzymanie na wydatki danego projektu lub części projektu bezzwrotnej pomocy finansowej z kilku źródeł (krajowych, unijnych lub innych) w wysokości łącznie wyższej niż 100% wydatków kwalifikowalnych projektu lub części projektu,
- c) poświadczenie, zrefundowanie lub rozliczenie kosztów podatku VAT ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług,
- d) zakupienie środka trwałego z udziałem środków unijnych lub/oraz dotacji z krajowych środków publicznych, a następnie rozliczenie kosztów amortyzacji tego środka trwałego w ramach tego samego projektu lub innych współfinansowanych ze środków UE,
- e) zrefundowanie wydatku poniesionego przez leasingodawcę na zakup przedmiotu leasingu w ramach leasingu finansowego, a następnie zrefundowanie rat opłacanych przez beneficjenta w związku z leasingiem tego przedmiotu,
- f) sytuacja, w której środki na prefinansowanie wkładu unijnego zostały pozyskane w formie kredytu lub pożyczki, które następnie zostały umorzone³²,
- g) sytuacja, w której beneficjent jako wkład własny wnosi do projektu wkład niepieniężny, który w ciągu 7 poprzednich lat (10 lat dla nieruchomości) był współfinansowany ze środków unijnych lub/oraz dotacji z krajowych środków publicznych,
- h) zakup używanego środka trwałego, który w ciągu 7 poprzednich lat (10 lat dla nieruchomości) był współfinansowany ze środków UE lub/oraz dotacji z krajowych środków publicznych.

6.8 Cross-financing

- 1) EFRR może finansować w sposób komplementarny działania objęte zakresem z EFS, a EFS działania objęte zakresem pomocy z EFRR, co jest rozumiane jako *cross-financing*.
- 2) *Cross-financing* może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, których poniesienie wynika z potrzeby realizacji danego projektu i stanowi logiczne uzupełnienie działań w ramach PO, z zastrzeżeniem pkt 2 podrozdziału 8.7. Przedmiotowe finansowanie

³² Podwójne finansowanie dotyczyć będzie wyłącznie tej części kredytu lub pożyczki w jakiej zostały one umorzone.

powinno być powiązane wprost z głównymi zadaniami realizowanymi w ramach danego projektu.

- 3) Wartość wydatków w ramach *cross-financingu* nie może stanowić więcej niż 10% finansowania unijnego każdej osi priorytetowej PO, przy czym limit wydatków w ramach *cross-financingu* na poziomie projektu lub grupy projektów określa IZ PO w SZOP.
- 4) W przypadku wydatków ponoszonych w ramach *cross-financingu*, stosuje się zasady kwalifikowalności dla komplementarnego funduszu.
- 5) Koszty, jakie zostaną poniesione w ramach *cross-financingu*, uwzględnione są w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu i podlegają rozliczeniu we wnioskach o płatność na zasadach określonych w danym PO.
- 6) Szczegółowe warunki rozliczania wydatków w ramach *cross-financingu* w ramach danego PO określają wytyczne programowe lub umowa o dofinansowanie, z zastrzeżeniem podrozdziału 8.7 pkt 5, przy czym dokumenty te określają co najmniej warunki kwalifikowania przekroczenia na etapie końcowego rozliczenia projektu limitu wydatków w ramach *cross-financingu*, o którym mowa w pkt 3.

6.9 Dochód wygenerowany podczas realizacji projektu (do czasu jego ukończenia)

- 1) Dochody wygenerowane podczas realizacji projektu, które nie zostały wzięte pod uwagę w czasie jego zatwierdzania, wykazuje się nie później niż w momencie złożenia wniosku o płatność końcową. Dochody te pomniejszają wydatki kwalifikowalne projektu, z zastrzeżeniem sytuacji, o której mowa w pkt. 2.
- 2) W przypadku, gdy nie wszystkie koszty w ramach projektu są kwalifikowalne, dochód zostaje przyporządkowany proporcjonalnie (z zastrzeżeniem sytuacji, gdy możliwe jest bezpośrednie przyporządkowanie) do kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych wydatków projektu.
- 3) W przypadku, gdy dochód związany z projektem został osiągnięty przy współudziale kosztów ponoszonych poza projektem, i możliwe jest określenie udziału kosztów realizacji projektu w osiągnięciu tego dochodu, należy pomniejszyć wydatki kwalifikowane jedynie o ten udział.
- 4) Za dochód nie uznaje się wadium wpłacanego przez podmiot ubiegający się o realizację zamówienia publicznego na podstawie ustawy Pzp w przypadku wycofania oferty, kar umownych (w tym kar za odstąpienie od umowy i kar za opóźnienie),

zatrzymanych kaucji zwrotnych³³ oraz ulg z tytułu terminowego odprowadzania składek do ZUS/US. Płatności otrzymane przez beneficjenta w powyższych przypadkach nie pomniejszają wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu.

- 5) Przepisów niniejszego podrozdziału nie stosuje się w odniesieniu do:
- a) pomocy technicznej,
 - b) instrumentów finansowych,
 - c) pomocy zwrotnej udzielonej z zastrzeżeniem obowiązku spłaty środków w całości,
 - d) projektów objętych zasadami pomocy publicznej,
 - e) projektów objętych kwotami ryczałtowymi lub stawkami jednostkowymi z zastrzeżeniem uwzględnienia dochodu ex ante,
 - f) projektów realizowanych w ramach wspólnego planu działań z zastrzeżeniem uwzględnienia dochodu ex ante,
 - g) projektów, dla których łączne koszty kwalifikowalne nie przekraczają wyrażonej w PLN równowartości 50 000 EUR, przeliczonej na PLN zgodnie z miesięcznym obrachunkowym kursem wymiany stosowanym przez KE aktualnym na dzień ogłoszenia konkursu w przypadku projektów konkursowych lub dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu w przypadku projektów pozakonkursowych,
 - h) projektów generujących dochód po ukończeniu, zdefiniowanych w art. 61 rozporządzenia ogólnego.

6.10 Wkład niepieniężny

- 1) Wkład niepieniężny stanowiący część wkładu własnego, wniesiony na rzecz projektu, stanowi wydatek kwalifikowalny, z zastrzeżeniem pkt 8 w przypadku instrumentów finansowych.
- 2) Wkład niepieniężny powinien być wnoszony przez beneficjenta ze składników jego majątku lub z majątku innych podmiotów, jeżeli możliwość taka wynika z przepisów prawa oraz zostanie to ujęte w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie.
- 3) Warunki kwalifikowalności wkładu niepieniężnego są następujące:
 - a) wkład niepieniężny polega na wniesieniu (wykorzystaniu na rzecz projektu) nieruchomości, urządzeń, materiałów (surowców), wartości niematerialnych i

³³ Rozumianych jako sumy pieniężne złożone jako gwarancja dotrzymania zobowiązania.

prawnych, ekspertyz lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ,

- b) wartość wkładu niepieniężnego została należycie potwierdzona dokumentami o wartości dowodowej równoważnej fakturom,
 - c) wartość przypisana wkładowi niepieniężnemu nie przekracza stawek rynkowych,
 - d) wartość i dostarczenie wkładu niepieniężnego może być poddane niezależnej ocenie i weryfikacji,
 - e) w przypadku wykorzystania nieruchomości na rzecz projektu jej wartość nie przekracza wartości rynkowej; ponadto wartość nieruchomości jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2014 r. poz. 518, z późn. zm.),
 - f) w przypadku wniesienia nieodpłatnej pracy spełnione są warunki, o których mowa w pkt 6.
- 4) Wydatki poniesione na wycenę wkładu niepieniężnego są kwalifikowalne.
- 5) W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości, dodatkowo zastosowanie ma podrozdział 7.4.
- 6) W przypadku nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, powinny zostać spełnione następujące warunki:
- a) wolontariusz musi być świadomy charakteru swojego udziału w realizacji projektu (tzn. świadomy nieodpłatnego udziału),
 - b) należy zdefiniować rodzaj wykonywanej przez wolontariusza nieodpłatnej pracy (określić jego stanowisko w projekcie); zadania wykonywane i wykazywane przez wolontariusza muszą być zgodne z tytułem jego nieodpłatnej pracy (stanowiska),
 - c) wartość wkładu niepieniężnego w przypadku nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariusza określa się z uwzględnieniem ilości czasu poświęconego na jej wykonanie oraz średniej wysokości wynagrodzenia (wg stawki godzinowej lub dziennej) za dany rodzaj pracy obowiązującej u danego pracodawcy lub w danym regionie (wyliczonej np. w oparciu o dane GUS) lub płacy minimalnej określonej na podstawie obowiązujących przepisów, w zależności od zapisów wniosku o dofinansowanie projektu,

- d) wycena nieodpłatnej dobrowolnej pracy może uwzględniać wszystkie koszty, które zostałyby poniesione w przypadku jej odpłatnego wykonywania przez podmiot działający na zasadach rynkowych; wycena uwzględnia zatem koszt składek na ubezpieczenia społeczne oraz wszystkie pozostałe koszty wynikające z charakteru danego świadczenia; wycena wykonywanego świadczenia przez wolontariusza może być przedmiotem odrębnej kontroli i oceny.
- 7) W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie z funduszy strukturalnych lub FS oraz innych środków publicznych (krajowych) nie będących wkładem własnym beneficjenta, nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowalnych pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego.

Kwota dofinansowania dla projektu			
z funduszy oraz innych środków publicznych (krajowych)	≤	rzeczywiste całkowite wydatki kwalifikowalne	–
			wkład niepieniężny

- 8) W przypadku instrumentów finansowych wkład niepieniężny nie stanowi wydatku kwalifikowalnego, z wyjątkiem wkładu w postaci gruntów lub nieruchomości w ramach inwestycji wspierających rozwój obszarów miejskich lub rewitalizację obszarów miejskich, jeżeli dane grunty lub nieruchomości stanowią część inwestycji. Dodatkowo w takim przypadku zastosowanie ma podrozdział 7.4.

6.11 Opłaty finansowe, doradztwo i inne usługi związane z realizacją projektu

- 1) Niżej wymienione kategorie wydatków kwalifikują się do współfinansowania z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności, o ile spełniają pozostałe warunki kwalifikowalności wydatków określone w *Wytycznych*:
- a) następujące opłaty finansowe:
- i. wydatki związane z otwarciem oraz prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku bankowym beneficjenta lub odrębnego rachunku bankowego przeznaczonego do obsługi projektu, o ile prowadzenie takiego rachunku jest wymagane przez IZ PO,

- ii. opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych (krajowych lub zagranicznych)³⁴, z wyjątkiem prowizji pobieranych w ramach wymiany walut, o których mowa w podrozdziale 6.3 pkt 1 lit. a *Wytycznych*.
- b) wydatki poniesione na instrumenty zabezpieczające realizację umowy o dofinansowanie, o ile ich poniesienie wymagane jest przez prawo krajowe lub unijne lub przez IZ PO,
- c) wydatki poniesione na doradztwo:
 - i. prawne, z wyjątkiem wydatków związanych z przygotowaniem i obsługą spraw sądowych, z zastrzeżeniem podrozdziału 6.3 pkt 1 lit. h *Wytycznych*
 - ii. finansowe,
 - iii. techniczne,
- d) wydatki poniesione na usługi w zakresie audytu i księgowości, o ile ich poniesienie jest wymagane przez IZ PO,
- e) opłaty notarialne,
- f) opłaty administracyjne związane z uzyskiwaniem wszelkiego rodzaju pozwoleń czy zgód niezbędnych do realizacji projektu, o ile faktycznie zostały poniesione przez beneficjenta (np. przyłączenia do sieci energetycznej),
- g) koszty ubezpieczeń lub gwarancji bankowych, o ile są wymagane przez przepisy prawa, bądź przez instytucje realizujące zadania w ramach PO (IZ PO, IP PO, IW PO), w tym koszty ubezpieczeń lub gwarancji bankowych zgodnie z postanowieniami Ogólnych warunków kontraktowych FIDIC, zawartymi w „Warunkach Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem” (wydanie FIDIC 1999) lub w „Warunkach Kontraktu na budowę” (wydanie FIDIC 1999) lub analogiczne w przypadku kontraktów realizowanych w oparciu o inne warunki kontraktowe niż FIDIC,
- h) wydatki na ewaluację, o ile ich poniesienie jest wymagane przez właściwą instytucję będącą stroną umowy, za zgodą IZ PO,
- i) wydatki związane z udostępnianiem infrastruktury w technologii chmury obliczeniowej.

³⁴ Z zastrzeżeniem odrębnych regulacji obowiązujących beneficjentów PO EWT, gdzie za niekwalifikowalne uznaje się opłaty za krajowe transakcje finansowe.

- 2) Wydatki poniesione na ubezpieczenia nieobowiązkowe mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem, że tak stanowią wytyczne programowe, wytyczne PT o których mowa w rozdziale 4 pkt 2, regulamin konkursu lub dokumentacja dotycząca naboru projektów pozakonkursowych.³⁵
- 3) Wydatki poniesione na ubezpieczenia mogą być kwalifikowalne jedynie w okresie realizacji projektu, tj. z wyłączeniem wydatków w fazie eksploatacyjnej (stanowiących koszty operacyjne projektu)³⁶.
- 4) W sytuacji uzyskania odszkodowania, środki powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone na odtworzenie zniszczonej infrastruktury. W innym wypadku wszelkie korzyści finansowe uzyskane przez beneficjenta, w tym z tytułu wypłat ubezpieczenia związanego z projektem, muszą być zwrócone proporcjonalnie do wysokości udziału dofinansowania UE w wydatkach kwalifikowalnych projektu.

³⁵ Zaleca się m.in. stosowanie ubezpieczeń w przypadku projektów realizowanych na terenach zagrożonych powodzią, co do których występuje uzasadniona obawa, że mogą zostać dotknięte skutkami powodzi.

³⁶ Nie dotyczy wydatków poniesionych na podstawie wytycznych o których mowa w rozdziale 4 pkt 2.

6.12 Techniki finansowania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

- 1) Koszty pozyskania środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do realizacji projektu mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile we wniosku o dofinansowanie zostanie uzasadniona konieczność pozyskania środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do realizacji projektu z zastosowaniem najbardziej efektywnej dla danego przypadku metody (zakup, amortyzacja, leasing itp.), uwzględniając przedmiot i cel danego projektu, przy czym dotyczy to wyłącznie środków trwałych o wartości powyżej 350 PLN³⁷.
- 2) Uzasadnienie konieczności pozyskania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do realizacji projektu, o którym mowa w pkt 1, uwzględnia w szczególności:
 - a) okres realizacji projektu,
 - b) tożsame lub zbliżone do planowanych do pozyskania w ramach projektu środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne będące w posiadaniu beneficjenta, w tym środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne nabyte w ramach projektów współfinansowanych ze środków publicznych,
 - c) wybór metody pozyskania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do realizacji projektu.
- 3) Koszty pozyskania środków trwałych są wskazane w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie. IZ PO może określić w wytycznych programowych sposób dokumentowania faktycznego wykorzystania środka trwałego ramach projektu.

6.12.1 Zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych

- 1) Środki trwałe ze względu na sposób ich wykorzystania w ramach i na rzecz projektu dzielą się na:

³⁷ Uzasadnienie nie musi być sporządzane indywidualnie do każdego środka trwałego, ale może dotyczyć również grupy środków trwałych o tym samym przeznaczeniu.

- a) środki trwałe bezpośrednio powiązane z przedmiotem projektu (np. wyposażenie pracowni komputerowych w szkole),
 - b) środki trwałe wykorzystywane w celu wspomagania procesu wdrażania projektu (np. rzutnik na szkolenia).
- 2) Wydatki, o których mowa w pkt 1, mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem ich bezpośredniego wskazania we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem dla konieczności ich zakupu i w umowie o dofinansowanie, przy czym w ramach projektów finansowanych z EFRR - wymóg uzasadniania konieczności zakupu nie dotyczy wyposażenia na stałe zainstalowanego w projekcie, wpisanego do rejestru środków trwałych i traktowanego jako wydatki inwestycyjne, zgodnie z ustawą o rachunkowości.
 - 3) Wydatki poniesione na zakup środków trwałych, o których mowa w pkt 1 lit. a, a także koszty ich montażu i uruchomienia, mogą być kwalifikowalne w całości lub części swojej wartości zgodnie ze wskazaniem beneficjenta opartym o faktyczne wykorzystanie środka trwałego na potrzeby projektu. IZ PO może określić dodatkowe warunki kwalifikowalności zakupu środków trwałych, o których mowa w pkt 1 lit. a, w wytycznych programowych oraz wytycznych PT, o których mowa w rozdziale 4 pkt 2.
 - 4) Wydatki poniesione na zakup środków trwałych, o których mowa w pkt 1 lit. b, mogą być kwalifikowalne wyłącznie w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym za okres, w którym były one wykorzystywane na rzecz projektu.
 - 5) Jeżeli środki trwałe, o których mowa w pkt 1 lit. b, wykorzystywane są także do innych zadań niż te założone w projekcie, wydatki na ich zakup kwalifikują się do współfinansowania w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym dokonany w okresie realizacji projektu, proporcjonalnie do ich wykorzystania w celu realizacji projektu. W takim przypadku stosuje się sekcję 6.12.2.
 - 6) W ramach projektów współfinansowanych z EFS wartość wydatków poniesionych na zakup środków trwałych o wartości jednostkowej powyżej 350 PLN w ramach kosztów bezpośrednich projektu nie może przekroczyć 10% wydatków projektu z wyłączeniem wydatków w ramach *cross-financingu*, chyba że inny limit wskazano dla danego typu projektów w PO lub SZOP. Wydatki ponoszone na zakup środków trwałych powyżej dopuszczalnej kwoty określonej w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu są niekwalifikowalne.
 - 7) W ramach projektów współfinansowanych z EFS środki trwałe nabyte w ramach projektu po zakończeniu jego realizacji są wykorzystywane na działalność statutową beneficjenta lub mogą zostać przekazane nieodpłatnie podmiotowi nie działającemu dla zysku.

- 8) Wydatki związane z zakupem środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych kwalifikują się do współfinansowania pod warunkiem, że wartości te będą ujęte w ewidencji księgowej³⁸.
- 9) Wydatki poniesione na zakup używanych środków trwałych są kwalifikowalne, jeśli spełnione są wszystkie wymienione poniżej warunki:
 - a) sprzedający środek trwały wystawił deklarację określającą jego pochodzenie,
 - b) sprzedający środek trwały potwierdził w deklaracji, że dany środek nie był w okresie poprzednich 7 lat (10 lat w przypadku nieruchomości) współfinansowany z pomocy UE lub w ramach dotacji z krajowych środków publicznych,
 - c) cena zakupu używanego środka trwałego nie przekracza jego wartości rynkowej i jest niższa niż koszt podobnego nowego sprzętu.

6.12.2 Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

- 1) Koszty amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, kwalifikują się do współfinansowania, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) odpisy amortyzacyjne dotyczą środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, które są niezbędne do prawidłowej realizacji projektu i bezpośrednio wykorzystywane do jego wdrażania,
 - b) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu,
 - c) odpisy amortyzacyjne zostały dokonane zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego,
 - d) wydatki poniesione na zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych nie zostały zgłoszone jako wydatki kwalifikowalne projektu, ani też ich zakup nie był współfinansowany ze środków unijnych (dotyczy to sytuacji, w której beneficjent kupuje aktywa na potrzeby projektu, ale nie chce bądź nie może zrefundować kosztów zakupu),
 - e) odpisy amortyzacyjne dotyczą środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, które zostały zakupione w sposób racjonalny i efektywny, tj. ich ceny nie są zawyżone w stosunku do cen i stawek rynkowych.

³⁸ Poprzez to pojęcie na potrzeby *Wytycznych* rozumie się wyodrębnioną dla projektu ewidencję, prowadzoną w oparciu o ustawę o rachunkowości (księgi rachunkowe), krajowe przepisy podatkowe (księgi podatkowe), a w przypadku beneficjentów nie podlegających reżimowi tych ustaw-w oparciu o wytyczne IZ PO.

- f) w przypadku, gdy środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne wykorzystywane są także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania aktywów w celu realizacji projektu.
- 2) W przypadku, o którym mowa w pkt 1 lit. f, wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowalnym.

6.12.3 Leasing i inne techniki finansowania nie powodujące przeniesienia prawa własności lub natychmiastowego przeniesienia prawa własności

- 1) Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku z zastosowaniem technik finansowania, które nie powodują natychmiastowego przeniesienia prawa własności do danego dobra na beneficjenta (podmiot użytkujący), w tym w szczególności wydatki poniesione w związku z zastosowaniem leasingu oraz IRU.
- 2) W zakresie projektów współfinansowanych z pomocy technicznej nie ma możliwości kwalifikowania wydatków poniesionych w związku z zastosowaniem IRU.
- 3) W przypadku zastosowania w ramach projektu finansowania w drodze leasingu, wydatkiem kwalifikującym się do współfinansowania jest część raty leasingowej związanej ze spłatą kapitału przedmiotu umowy leasingu przez beneficjenta, z zastrzeżeniem pkt 9.
- 4) Dowodem faktycznego poniesienia wydatku jest dokument potwierdzający opłacenie raty leasingowej, z zastrzeżeniem pkt 9.
- 5) Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości dobra będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikująca się do współfinansowania nie może być wyższa, niż:
 - a) kwota, na którą opiewa dowód zakupu wystawiony leasingodawcy przez dostawcę współfinansowanego dobra – w przypadku dóbr zakupionych nie wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o dofinansowanie projektu,
 - b) rynkowa wartość dobra będącego przedmiotem leasingu określona w wycenie sporządzonej przez uprawnionego rzeczoznawcę lub w wycenie sporządzonej w oparciu o metodologię przedstawioną przez beneficjenta – w przypadku dóbr

zakupionych wcześniej niż w okresie 12 miesięcy przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o dofinansowanie projektu. Wycena może zostać zastąpiona udokumentowaniem wyboru przedmiotu leasingu w procedurze przetargowej zapewniającej zachowanie uczciwej konkurencji. Decyzję dotyczącą dopuszczalnych sposobów wyceny dobra będącego przedmiotem leasingu podejmuje IZ PO.

- 6) Środki w ramach pomocy unijnej na realizację umów leasingu są wypłacane leasingobiorcy zgodnie z faktycznie spłacanymi ratami leasingu, z zastrzeżeniem pkt 9.
- 7) W przypadku, gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowalności wydatków, wydatkami kwalifikującymi się do współfinansowania są, z zastrzeżeniem pkt 9, wyłącznie raty leasingowe, których termin płatności przypada na okres ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonych w umowie o dofinansowanie oraz faktycznie zapłacone w tym okresie.
- 8) Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku z następującymi formami leasingu:
 - a) leasing finansowy – istotą leasingu finansowego, zgodnie z KSR nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest taka umowa leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu korzystania z przedmiotu leasingu przeniesione są na leasingobiorcę (beneficjenta współfinansowanego projektu). Umowa ta często zawiera opcję nabycia przedmiotu leasingu lub przewiduje minimalny okres leasingowy odpowiadający okresowi użytkowania aktywów, będących przedmiotem leasingu.
 - b) leasing operacyjny – istotą leasingu operacyjnego, zgodnie z KSR nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest taka umowa leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są zasadniczo w całości przeniesione na leasingobiorcę (beneficjenta), a okres użytkowania przedmiotu leasingu może być krótszy niż okres jego gospodarczej używalności (okres amortyzacji).
 - c) leasing zwrotny – istotą leasingu zwrotnego, zgodnie z KSR nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”, jest powiązanie umowy leasingu z poprzedzającą ją umową sprzedaży. W przypadku zawarcia transakcji leasingu zwrotnego, beneficjent sprzedaje posiadane dobro firmie leasingowej i równocześnie uzyskuje prawo do jego dalszego użytkowania, na warunkach ustalonych w umowie leasingu. Dzięki takiej operacji beneficjent, pomimo sprzedaży danego dobra leasingodawcy, nadal z niego korzysta, płacąc raty leasingowe związane z jego użytkowaniem.
- 9) W przypadku, gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, a refundacja następuje na rzecz

leasingobiorcy, dowodem poniesienia wydatku jest harmonogram spłat wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowym.

- 10) W przypadku, gdy partnerem beneficjenta jest firma leasingowa (leasingodawca), oraz zachowane są warunki ogólne niniejszej sekcji, do współfinansowania może kwalifikować się wydatek poniesiony przez leasingodawcę na zakup dobra leasingowanego beneficjentowi w związku z realizacją projektu, pod warunkiem zawarcia dodatkowej umowy pomiędzy beneficjentem a leasingodawcą przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, w której beneficjent upoważnia firmę leasingową do poniesienia wydatku. W takim przypadku wydatki poniesione przez beneficjenta na opłacenie rat związanych z leasingiem tego dobra stanowią wydatki niekwalifikowalne. Przywołana umowa dotyczy upoważnienia do poniesienia wydatku przez leasingodawcę na rzecz beneficjenta.
- 11) W sytuacji, o której mowa w pkt 9, dowodem poniesienia wydatku jest faktura zakupu wystawiona na leasingodawcę lub równoważny dokument księgowy wraz z dokumentem potwierdzającym dokonanie płatności.
- 12) Część kapitałowa raty leasingowej płacona przez leasingobiorcę w ramach leasingu zwrotnego jest wydatkiem kwalifikującym się do współfinansowania. Należy jednak pamiętać, że współfinansowanie UE nie może posłużyć do ponownego nabycia danego dobra, jeśli jego zakup był wcześniej współfinansowany ze środków UE lub w ramach dotacji z krajowych środków publicznych.

6.12.3.1 Umowa IRU

- 1) W przypadku umowy IRU wydatek kwalifikowany stanowi wyłącznie płatność zasadnicza poniesiona w okresie kwalifikowalności wydatków w projekcie.
- 2) Koszt utrzymania infrastruktury użytkowanej w drodze IRU w trakcie oraz po zakończeniu projektu ponoszony jest przez beneficjenta.
- 3) Warunkiem umożliwiającym zastosowanie przedmiotowej techniki finansowania jest udowodnienie, iż jest ona najbardziej uzasadniona ekonomicznie (najkorzystniejsza z punktu widzenia celów projektu).
- 4) W zależności od szczegółowych postanowień, umowę IRU można również kształtować jako specyficzną umowę leasingu operacyjnego lub umowę leasingu finansowego³⁹.

³⁹ Szersze wyjaśnienia, oraz skutki zastosowania konstrukcji takich umów znajdują się w opinii prawnej *Wyjaśnienie statusu kwalifikowalności opłat za dzierżawę, w tym IRU, w Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej oraz 16 regionalnych programach operacyjnych, wyjaśniające jednocześnie czym jest IRU*, przygotowanej na zlecenie Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, dostępne na stronie www.polskaszerkopasmowa.pl.

6.12.3.2 *Inne techniki finansowania*

Wydatki poniesione w związku z zastosowaniem innych technik finansowania kwalifikują się do współfinansowania z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:

- a) wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu oraz zostaną odpowiednio udokumentowane w toku realizacji projektu,
- b) zastosowanie tych technik finansowania jest najbardziej efektywną metodą pozyskania danego dobra.

6.13 Podatek od towarów i usług oraz inne podatki i opłaty

- 1) Podatki i inne opłaty, w szczególności podatek od towarów i usług (VAT) mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne tylko wtedy, gdy beneficjent nie ma prawnej możliwości ich odzyskania, z zastrzeżeniem pkt 7.
- 2) Możliwość odzyskania podatku VAT rozpatruje się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54 poz. 535, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą o VAT, oraz rozporządzeń do tej ustawy ⁴⁰.
- 3) Zasada określona w pkt 1 oznacza, iż zapłacony VAT może być uznany za wydatek kwalifikowalny wyłącznie wówczas, gdy beneficjentowi, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, nie przysługuje prawo (czyli beneficjent nie ma prawnych możliwości) do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot VAT. Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił, np. ze względu na nie podjęcie przez beneficjenta czynności zmierzających do realizacji tego prawa.
- 4) Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o VAT, podatnikami są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel i rezultat tej działalności. Za podatników nie uznaje się organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań, nałożonych odrębnymi przepisami prawa, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT). W związku z tym, prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony będzie przysługiwało podmiotom dokonującym zakupów towarów i usług finansowanych ze środków pochodzących z Funduszu Spójności lub funduszy strukturalnych, na podstawie prawidłowo wystawionych faktur VAT przez podatników posiadających status podatnika czynnego w rozumieniu art. 96 ustawy o VAT.
- 5) Zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy o VAT, podatnikom VAT przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w zakresie, w jakim nabywane towary lub usługi wykorzystywane są do wykonywania czynności opodatkowanych. Przepis zawarty w art. 88 ustawy o VAT zawiera katalog przypadków, kiedy podatnikowi VAT nie przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego. W tych przypadkach podatku nie można odliczyć nawet wówczas, gdy dany zakup jest bezpośrednio

⁴⁰ Zaliczenie VAT do kosztów uzyskania przychodu celem obniżenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym nie jest odliczeniem ani uzyskaniem zwrotu podatku od towarów i usług, a więc nie jest odzyskiwaniem podatku od towarów i usług w rozumieniu ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług.

związany z czynnościami podlegającymi opodatkowaniu, tym samym VAT może stanowić wówczas wydatek kwalifikowalny. W związku z powyższym, przepisy ustawy o VAT stanowią, iż prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje beneficjentowi jedynie w przypadku, kiedy spełnione zostaną jednocześnie następujące dwa warunki: beneficjent jest podatnikiem VAT oraz zakupione przez beneficjenta towary i usługi wykorzystywane są przez beneficjenta do wykonywania czynności opodatkowanych⁴¹. Tym samym, jeśli nie jest spełniony jeden z wymienionych warunków, wówczas VAT zawarty w dokonywanych przez beneficjenta zakupach będzie stanowił wydatek kwalifikowalny w rozumieniu *Wytycznych*.

- 6) Zgodnie z art. 90 ust. 1 ustawy o VAT, w przypadku, gdy podmiot dokonuje zarówno transakcji zwolnionych, jak i transakcji opodatkowanych VAT, powinien on przyporządkować naliczony VAT odnośnie dokonywanych przez siebie zakupów do trzech grup:
- a) naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT - podatek ten w całości podlega odliczeniu (a więc zgodnie z obowiązującymi mechanizmami - nie może być wydatkiem kwalifikowalnym),
 - b) naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności, w związku z którymi nie przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT - podatek ten w całości nie podlega odliczeniu (a więc zgodnie z obowiązującymi mechanizmami - może być uznany za wydatek kwalifikowalny),
 - c) naliczonego VAT związanego zarówno z czynnościami, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT, jak również z czynnościami, w związku z którymi prawo do odliczenia naliczonego VAT nie przysługuje – w tym przypadku podmiot powinien określić kwotę naliczonego VAT podlegającego odliczeniu stosując tzw. współczynnik sprzedaży, o którym mowa w art. 90 ustawy o VAT (w tym przypadku VAT może być wydatkiem kwalifikowalnym w ustalonej proporcji).
- 7) Podatek VAT w stosunku do wydatków, dla których beneficjent odlicza ten podatek częściowo wg proporcji ustalonej zgodnie z art. 90 ust. 1 ustawy o VAT, jest

⁴¹ Prawo do odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego przysługuje wyłącznie wówczas, gdy zakupione przez beneficjenta towary i usługi będą służyły czynnościom opodatkowanym. Prawo do odliczenia nie przysługuje w zakresie, w jakim zakupy związane są z czynnościami zwolnionymi z VAT lub z czynnościami nie podlegającymi opodatkowaniu. Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich wynika, że związek zakupów z czynnościami opodatkowanymi powinien mieć, zasadniczo, charakter bezpośredni. Tym samym, beneficjent realizujący projekt dofinansowany ze środków PO będzie mógł odliczyć VAT wówczas, gdy zakupy towarów i usług w ramach realizowanego projektu związane są bezpośrednio z wykonywanymi przez beneficjenta czynnościami opodatkowanymi.

kwalikowalny, chyba że IZ PO ograniczy możliwość jego kwalifikowania w wytycznych programowych w ramach danego PO.

- 8) Dopuszcza się sytuację, w której VAT będzie kwalifikowalny jedynie dla części projektu. W takiej sytuacji beneficjent jest zobowiązany zapewnić przejrzysty system rozliczania projektu, tak aby nie było wątpliwości w jakiej części oraz w jakim zakresie VAT może być uznany za kwalifikowalny.
- 9) Beneficjent, który uzna VAT za wydatek kwalifikowalny jest zobowiązany zapisami umowy o dofinansowanie do przedstawienia wraz z wnioskiem o dofinansowanie szczegółowego uzasadnienia zawierającego podstawę prawną wskazującą na brak możliwości obniżenia VAT należnego o VAT naliczony zarówno na dzień sporządzania wniosku o dofinansowanie, jak również mając na uwadze planowany sposób wykorzystania w przyszłości (w okresie realizacji projektu oraz w okresie trwałości projektu) majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu.
- 10) Biorąc pod uwagę, iż prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony może powstać zarówno w okresie realizacji projektu, jak i po jego zakończeniu, beneficjenci, którzy zaliczą VAT do wydatków kwalifikowalnych są zobowiązani dołączyć do wniosku o dofinansowanie „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”, którego wzór opracowuje IZ PO. Oświadczenie składa się z dwóch integralnych części. W ramach pierwszej części beneficjent oświadcza, iż w chwili składania wniosku o dofinansowanie nie może odzyskać w żaden sposób poniesionego kosztu VAT, którego wysokość została określona w odpowiednim punkcie wniosku o dofinansowanie (fakt ten decyduje o kwalifikowalności VAT). Natomiast w części drugiej beneficjent zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej ze środków unijnych części VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku przez beneficjenta. „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” podpisane przez beneficjenta powinno stanowić załącznik do zawieranej z beneficjentem umowy o dofinansowanie.
- 11) IZ PO zapewnia, aby podpisanie umowy o dofinansowanie z beneficjentem, który zaliczył VAT do wydatków kwalifikowalnych było uwarunkowane podpisaniem ww. oświadczenia.
- 12) W przypadkach budzących wątpliwości interpretacyjne w zakresie możliwości odzyskania VAT ze środków krajowych (co determinuje możliwość kwalifikowalności VAT w projekcie) beneficjent powinien zwrócić się do właściwych organów z prośbą o wydanie interpretacji przepisów prawa podatkowego zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej.

W przypadku instrumentów finansowych zastosowanie ma sekcja 6.19.1 pkt 6.

6.14 Kwalifikowalność działań informacyjno-promocyjnych

- 1) Wydatki związane z działaniami informacyjno-promocyjnymi mogą stanowić wydatki kwalifikowalne w ramach realizowanych projektów.
- 2) Wydatki, o których mowa w pkt 1, ponoszone są zgodnie z warunkami i procedurami określonymi w *Wytycznych* oraz pozostałymi warunkami i procedurami określonymi przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie informacji i promocji.

6.15 Koszty pośrednie

- 1) Koszty pośrednie mogą być kwalifikowalne w ramach projektu, o ile tak stanowią *Wytyczne* lub wytyczne programowe.
- 2) Koszty pośrednie to koszty niezbędne do realizacji projektu, ale nie dotyczące bezpośrednio głównego przedmiotu projektu.
- 3) Katalog kosztów pośrednich w ramach PO definiuje właściwa IZ PO, z zastrzeżeniem, że w przypadku projektów współfinansowanych z EFS kosztami pośrednimi są koszty, o których mowa w podrozdziale 8.4.
- 4) IZ PO określa warunki rozliczania kosztów pośrednich w ramach PO, z zastrzeżeniem podrozdziału 8.4, przy czym koszty pośrednie mogą być rozliczane na dwa sposoby:
 - a) stawką ryczałtową, zgodnie z warunkami przedstawionymi w podrozdziale 6.6, przy czym IZ PO określa w wytycznych programowych możliwe do stosowania stawki ryczałtowe w ramach PO oraz kategorie beneficjentów lub projektów⁴², w których ww. stawki są lub mogą być stosowane;
 - b) na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków (tj. z pełnym udokumentowaniem wydatków), z zachowaniem pozostałych postanowień *Wytycznych*, w tym zasady konkurencyjności, przy czym jeżeli w danym PO określono stawkę ryczałtową jako możliwy sposób rozliczania kosztów pośrednich, wysokość kosztów pośrednich rozliczanych na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków nie może znacznie odbiegać od stawek ryczałtowych ustalonych przez IZ PO dla kosztów pośrednich rozliczanych stawką ryczałtową, a IZ PO w wytycznych programowych określa maksymalny limit kosztów pośrednich, które mogą być rozliczone na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków w ramach danego PO.

⁴² W EWT decyzja taka może być podjęta tylko wspólnie przez państwa członkowskie wdrażające program.

- 5) W przypadku, gdy IZ PO pozostawia beneficjentowi możliwość wyboru jednego ze sposobów rozliczania kosztów pośrednich, IZ PO zapewnia, że beneficjent dokonuje wyboru na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, przy czym od momentu zawarcia umowy o dofinansowanie nie ma możliwości zmiany sposobu rozliczania wydatków.
- 6) W zakresie projektów współfinansowanych z pomocy technicznej brak jest możliwości finansowania kosztów pośrednich.

6.16 Koszty związane z angażowaniem personelu⁴³

- 1) Koszty związane z wynagrodzeniem personelu mogą być kwalifikowalne w ramach projektu, o ile wynika to ze specyfiki projektu, na warunkach określonych w *Wytycznych* oraz wytycznych programowych.
- 2) Wydatki związane z wynagrodzeniem personelu są ponoszone zgodnie z przepisami krajowymi, w szczególności zgodnie z ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) oraz z Kodeksem Cywilnym.
- 3) Kwalifikowalne są wszystkie składniki wynagrodzenia personelu, w szczególności wynagrodzenie brutto, składki pracodawcy na ubezpieczenia społeczne, składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz wydatki ponoszone na Pracowniczy Program Emerytalny zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. z 2014 r, poz. 710), z zastrzeżeniem pkt 4 i 5.
- 4) W ramach wynagrodzenia personelu, niekwalifikowalne są:
 - a) wpłaty dokonywane przez pracodawców zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, zwany dalej „PFRON”;
 - b) odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS) oraz świadczenia finansowane ze środków ZFŚS dla personelu projektu;
 - c) koszty ubezpieczenia cywilnego funkcjonariuszy publicznych za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej;
 - d) nagrody jubileuszowe i odprawy pracownicze dla personelu projektu;

⁴³ Postanowienia przedmiotowego rozdziału nie dotyczą projektów pomocy technicznej.

- e) koszty składek i opłat fakultatywnych, niewymaganych obowiązującymi przepisami prawa krajowego, chyba że:
- i. zostały przewidziane w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania danej instytucji lub też innych właściwych przepisach prawa pracy,
 - ii. zostały wprowadzone w danej instytucji co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie,
 - iii. potencjalnie obejmują wszystkich pracowników danej instytucji, a zasady ich przyznawania są takie same w przypadku personelu zaangażowanego do realizacji projektów oraz pozostałych pracowników beneficjenta.
- 5) Dodatkowe wynagrodzenie roczne personelu projektu jest kwalifikowalne wyłącznie, jeżeli wynika z przepisów prawa pracy⁴⁴ i odpowiada proporcji, w której wynagrodzenie zasadnicze będące podstawą jego naliczenia jest rozliczane w ramach projektu.
- 6) Niekwalifikowalne jest wynagrodzenie personelu projektu zatrudnionego jednocześnie w instytucji uczestniczącej w realizacji PO⁴⁵ na podstawie stosunku pracy, chyba że nie zachodzi konflikt interesów⁴⁶ lub podwójne finansowanie.
- 7) Osoba dysponująca środkami dofinansowania projektu (tj. osoba upoważniona do podejmowania wiążących decyzji finansowych w imieniu beneficjenta) nie może być prawomocnie skazana za przestępstwo przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo skarbowe, co beneficjent weryfikuje na podstawie oświadczenia tej osoby.
- 8) Wydatki związane z zaangażowaniem osoby wykonującej zadania w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile:
- a) obciążenie z tego wynikające, nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie,
 - b) łączne zaangażowanie zawodowe tej osoby w realizację wszystkich projektów finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz działań

⁴⁴ W rozumieniu zgodnym z art. 9 § 1 Kodeksu pracy, innych ustaw i aktów wykonawczych regulujących prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, układów zbiorowych pracy, innych opartych na ustawie porozumieniach zbiorowych, regulaminach i statutach określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy.

⁴⁵ Jako *instytucję uczestniczącą w realizacji PO* rozumie się IZ PO lub instytucję, do której IZ PO delegowała zadania związane z zarządzaniem PO.

⁴⁶ Konflikt interesów jest rozumiany jako naruszenie zasady bezinteresowności i bezstronności, tj. w szczególności: przyjmowanie jakiegokolwiek formy zapłaty za wykonywanie zadań mających związek lub kolidujących ze stanowiskiem służbowym, podejmowanie dodatkowego zatrudnienia lub zajęcia zarobkowego mogącego mieć negatywny wpływ na sprawy prowadzone w ramach obowiązków służbowych, prowadzenie szkoleń, o ile mogłoby to mieć negatywny wpływ na bezstronność prowadzenia spraw służbowych.

finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych beneficjenta i innych podmiotów, nie przekracza 276 godzin miesięcznie,

- c) wykonanie zadań przez tą osobę jest potwierdzone protokołem odbioru sporządzonym przez tą osobę i beneficjenta wskazującym prawidłowe wykonanie zadań, liczbę oraz ewidencję godzin w danym miesiącu kalendarzowym poświęconych na wykonanie zadań w projekcie, z wyłączeniem przypadku, gdy osoba ta wykonuje zadania na podstawie stosunku pracy, a umowa o pracę określa godziny pracy tej osoby.

Spełnienie warunków, o których mowa w lit. a i b należy zweryfikować przed zaangażowaniem osoby do projektu. Warunki powinny być spełnione w całym okresie kwalifikowania wynagrodzenia danej osoby w tym projekcie.

- 9) Limit zaangażowania zawodowego, o którym mowa w pkt 8 lit. b, dotyczy wszystkich form zaangażowania zawodowego, w szczególności stosunku pracy (z uwzględnieniem liczby dni roboczych w danym miesiącu wynikających ze stosunku pracy, przy czym do limitu wlicza się czas nieobecności pracownika związanej ze zwolnieniami lekarskimi i urlopem wypoczynkowym, a nie wlicza się czasu nieobecności pracownika związanej z urlopem bezpłatnym), stosunku cywilnoprawnego, samozatrudnienia, o którym mowa w sekcji 6.16.3 oraz innych form zaangażowania, o których mowa w sekcji 6.16.4 (z uwzględnieniem czasu faktycznie przepracowanego na podstawie protokołu, o którym mowa w pkt 8 lit. c oraz zaangażowania w ramach własnej działalności gospodarczej (z uwzględnieniem czasu faktycznie przepracowanego).
- 10) IZ PO zapewnia, że beneficjent zobowiązuje się w umowie o dofinansowanie do wprowadzania następujących danych do systemu informatycznego⁴⁷ w zakresie angażowania personelu projektu, w celu potwierdzenia spełnienia warunków określonych w *Wytycznych*:
- a) dane dotyczące personelu projektu, w tym: nr PESEL, imię, nazwisko,
 - b) dane dotyczące formy zaangażowania personelu w ramach projektu: stanowisko, forma zaangażowania w projekcie, data zaangażowania do projektu, okres zaangażowania osoby w projekcie, wymiar czasu pracy oraz godziny pracy, jeśli zostały określone,

⁴⁷ Przez system informatyczny rozumie się centralny system informatyczny (SL 2014) lub lokalny system informatyczny (LSI 2014). W przypadku stosowania LSI 2014, IZ PO jest zobowiązana do niezwłocznego transferu danych wprowadzanych przez beneficjenta do centralnego systemu informatycznego (SL 2014).

- c) w zakresie protokołów, o których mowa w pkt 8 lit. c – dane dotyczące godzin faktycznego zaangażowania za dany miesiąc kalendarzowy ze szczegółowością wskazującą na rok, miesiąc, dzień i godzinę zaangażowania.
- 11) Wydatki na wynagrodzenie personelu są kwalifikowalne pod warunkiem, że ich wysokość odpowiada stawkom faktycznie stosowanym u beneficjenta poza projektami współfinansowanymi z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na analogicznych stanowiskach lub na stanowiskach wymagających analogicznych kwalifikacji. Dotyczy to również pozostałych składników wynagrodzenia personelu, w tym nagród i premii.
- 12) Koszty związane z wyposażeniem stanowiska pracy personelu projektu są kwalifikowalne w pełnej wysokości, z zastrzeżeniem sekcji 6.12.1, wyłącznie w przypadku wyposażenia stanowiska pracy personelu projektu zatrudnionego na podstawie stosunku pracy w wymiarze co najmniej ½ etatu.
- 13) W przypadku projektów partnerskich nie jest dopuszczalne angażowanie jako personelu projektu pracowników partnerów przez beneficjenta i odwrotnie.
- 14) W ramach projektu mogą być kwalifikowalne koszty delegacji służbowych oraz koszty szkoleń personelu projektu, pod warunkiem, że jest to uzasadnione celem projektu oraz koszty te zostały uwzględnione w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu.

6.16.1. Stosunek pracy

- 1) Stosunek pracy z osobą stanowiącą personel projektu obejmuje wszystkie zadania wykonywane przez tę osobę w ramach projektu lub projektów realizowanych przez beneficjenta, co jest odpowiednio udokumentowane zgodnie z pkt. 2 lit. c. Tym samym, nie jest możliwe angażowanie takiej osoby przez beneficjenta do realizacji żadnych zadań w ramach tego lub innego projektu na podstawie stosunku cywilnoprawnego, z wyjątkiem umów, w wyniku których następuje wykonanie oznaczonego dzieła⁴⁸.
- 2) W przypadku zatrudniania personelu na podstawie stosunku pracy, wydatki na wynagrodzenie personelu są kwalifikowalne, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:
- a) pracownik jest zatrudniony lub oddelegowany⁴⁹ w celu realizacji zadań związanych bezpośrednio z realizacją projektu,

⁴⁸ Patrz sekcja 6.16.2 pkt 2i pkt 4.

⁴⁹ Oddelegowanie należy rozumieć jako zmianę obowiązków służbowych pracownika na okres zaangażowania w realizację projektu.

- b) okres zatrudnienia lub oddelegowania pracownika jest kwalifikowalny wyłącznie do końcowej daty kwalifikowalności wydatków wyznaczonej w umowie o dofinansowanie; powyższe nie oznacza, że stosunek pracy nie może trwać dłużej niż okres realizacji projektu,
 - c) zatrudnienie lub oddelegowanie do pełnienia zadań związanych z realizacją projektu jest odpowiednio udokumentowane postanowieniami umowy o pracę lub zakresem czynności służbowych pracownika lub opisem stanowiska pracy; przez odpowiednie udokumentowanie należy rozumieć m.in. wskazanie w ww. dokumentach wszystkich zadań, które dana osoba będzie wykonywała w ramach projektu.
- 3) W przypadku, gdy osoba stanowiąca personel projektu jest pracownikiem beneficjenta, jej zaangażowanie do projektu lub projektów może mieć miejsce wyłącznie na podstawie stosunku pracy lub umowy, w wyniku której następuje wykonanie oznaczonego dzieła, o której mowa w sekcji 6.16.2 pkt 4.
- 4) Jeżeli stosunek pracy pracownika beneficjenta tylko w części obejmuje zadania w ramach projektu (np. na $\frac{1}{2}$ etatu, $\frac{1}{4}$ etatu w ramach projektu), wydatki związane z wynagrodzeniem w ramach projektu są kwalifikowalne, o ile:
- a) zadania związane z realizacją projektu zostaną wyraźnie wyodrębnione w umowie o pracę lub zakresie czynności służbowych pracownika lub opisie stanowiska pracy,
 - b) zakres zadań związanych z realizacją projektu stanowi podstawę do określenia proporcji faktycznego zaangażowania pracownika w realizację projektu w stosunku do czasu pracy wynikającego z umowy o pracę ze stosunku pracy tego pracownika,
 - c) wydatek związany z wynagrodzeniem personelu projektu odpowiada proporcji, o której mowa w lit. b, chyba, że zakres odpowiedzialności, złożoność lub poziom wymaganych kompetencji na danym stanowisku uzasadnia różnicę w udziale wydatku do czasu pracy wynikającego ze stosunku pracy.
- 5) Wydatkami kwalifikowalnymi w przypadku wynagrodzenia personelu mogą być również nagrody (z wyłączeniem nagrody jubileuszowej), lub premie, o ile są spełnione następujące warunki:
- a) nagrody lub premie zostały przewidziane w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania danej instytucji lub też innych właściwych przepisach prawa pracy,
 - b) nagrody lub premie zostały wprowadzone w danej instytucji co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie,

- c) nagrody lub premie potencjalnie obejmują wszystkich pracowników danej instytucji, a zasady ich przyznawania są takie same w przypadku personelu zaangażowanego do realizacji projektów oraz pozostałych pracowników beneficjenta,
 - d) nagrody lub premie przyznawane są w związku z zaangażowaniem do realizacji zadań związanych z PO na podstawie stosunku pracy.
- 6) W przypadku okresowego zwiększenia obowiązków służbowych danej osoby, wydatkami kwalifikowanymi związanymi z wynagrodzeniem personelu mogą być również dodatki do wynagrodzeń, o ile zostały przyznane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy, z zastrzeżeniem pkt 7 i 8, przy czym dodatek może być przyznany zarówno jako wyłączone wynagrodzenie za pracę w projekcie albo jako uzupełnienie wynagrodzenia personelu projektu rozliczanego w ramach projektu.
- 7) Dodatek może być kwalifikowalny, o ile spełnione zostaną następujące warunki:
- a) możliwość przyznania dodatku wynika bezpośrednio z prawa pracy,
 - b) dodatek został przewidziany w regulaminie pracy lub regulaminie wynagradzania danej instytucji lub też innych właściwych przepisach prawa pracy,
 - c) dodatek został wprowadzony w danej instytucji co najmniej 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o dofinansowanie,
 - d) dodatek potencjalnie obejmuje wszystkich pracowników danej instytucji, a zasady jego przyznawania są takie same w przypadku personelu zaangażowanego do realizacji projektów oraz pozostałych pracowników beneficjenta,
 - e) dodatek jest kwalifikowalny w ramach PO wyłącznie w okresie kwalifikowalności, tj. w okresie nie dłuższym niż okres realizacji projektu, do którego dana osoba jest zaangażowana,
 - f) wysokość dodatku uzależniona jest od zakresu dodatkowych obowiązków, przy czym w przypadku wykonywania zadań w kilku projektach u tego samego beneficjenta personelowi projektu przyznawany jest wyłącznie jeden dodatek rozliczany proporcjonalnie do zaangażowania pracownika w dany projekt.
- 8) Dodatki, o których mowa w pkt 6 i 7, są kwalifikowalne do wysokości 40% wynagrodzenia podstawowego wraz ze składnikami, o których mowa w podrozdziale 6.16 pkt 3, z zastrzeżeniem, że przekroczenie tego limitu może wynikać wyłącznie z aktów prawa powszechnie obowiązującego.

6.16.2. Stosunek cywilnoprawny

- 1) Wydatki poniesione na wynagrodzenie personelu zaangażowanego na podstawie stosunku cywilnoprawnego (umowa zlecenie, umowa o dzieło, kontrakt menadżerski) są kwalifikowalne, z zastrzeżeniem warunków określonych w niniejszej sekcji oraz w podrozdziale 6.5.
- 2) Wydatki poniesione na wynagrodzenie osoby zaangażowanej do projektu na podstawie umowy cywilnoprawnej, która jest jednocześnie pracownikiem beneficjenta, są niekwalifikowalne, z wyłączeniem umów o dzieło, o których mowa w pkt 4.
- 3) Rozliczenie umowy zlecenia następuje na podstawie protokołu odbioru, o którym mowa w podrozdziale 6.16 pkt 8 lit. c, wraz z dokumentem księgowym potwierdzającym poniesienie wydatku, z zastrzeżeniem pkt 4.
- 4) Wydatki poniesione na wynagrodzenie personelu zaangażowanego na podstawie umowy o dzieło są kwalifikowalne, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) charakter zadań uzasadnia zawarcie umowy o dzieło⁵⁰,
 - b) wynagrodzenie na podstawie umowy o dzieło wskazane zostało we wniosku o dofinansowanie projektu i wniosek w takiej formie został zatwierdzony przez właściwą instytucję będącą stroną umowy,
 - c) rozliczenie zaangażowania zawodowego personelu następuje na podstawie protokołu odbioru, o którym mowa w podrozdziale 6.16 pkt 8 lit. c, wskazującego wynik rzeczowy wykonanego dzieła, wraz z dokumentem księgowym potwierdzającym poniesienie wydatku.

6.6.3 Osoby samozatrudnione

- 1) Kwalifikowalne jest wynagrodzenie osoby samozatrudnionej, tj. osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą wykonującej osobiście zadania w ramach projektu, którego jest beneficjentem, pod warunkiem wyraźnego wskazania tej formy zaangażowania oraz określenia zakresu obowiązków tej osoby we wniosku o dofinansowanie.
- 2) Wysokość wynagrodzenia, o którym mowa w pkt 1, wynika z wniosku o dofinansowanie.

⁵⁰ Umowa o dzieło musi spełniać wymogi określone w art. 627 Kodeksu Cywilnego, przy czym umowa o dzieło nie może dotyczyć zadań wykonywanych w sposób ciągły.

- 3) Poniesienie wydatku na wynagrodzenie, o którym mowa w pkt 1, jest dokumentowane dokumentem księgowym, np. notą obciążeniową oraz protokołem odbioru, o którym mowa w podrozdziale 6.16 pkt 8 lit. c.
- 4) Postanowienia niniejszej sekcji mają również zastosowanie do osób współpracujących w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442, z późn. zm.).

6.16.1 Inne formy angażowania personelu projektu

- 1) Kwalifikowalne jest wynagrodzenie osoby zatrudnionej za pośrednictwem agencji pracy tymczasowej, o ile wydatki związane z wynagrodzeniem tej osoby:
 - a) są ponoszone zgodnie z przepisami krajowymi, w szczególności zgodnie z ustawą z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2003 r., Nr 166, poz. 1608, z późn. zm.);
 - b) nie są zawyżone w stosunku do stawek rynkowych.
- 2) Kwalifikowalne jest wynagrodzenie osoby zatrudnionej na podstawie innych form zatrudnienia, pod warunkiem ich zgodności z założeniami projektu wskazanymi w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu oraz zasadami określonymi w niniejszym podrozdziale.
- 3) Poniesienie wydatku na wynagrodzenie, o którym mowa w pkt 1 i 2, jest dokumentowane dokumentem księgowym oraz protokołem odbioru, o którym mowa w podrozdziale 6.16 pkt 8 lit. c.

6.17 Rozliczanie efektów projektu

- 1) IZ PO zobowiązuje w umowie o dofinansowanie beneficjenta do osiągnięcia lub zachowania wskaźników produktu lub rezultatu zgodnie z zatwierdzonym wnioskiem o dofinansowanie.
- 2) Nieosiągnięcie lub niezachowanie wskaźników, o których mowa w pkt. 1, może oznaczać nieprawidłowość oraz skutkować nałożeniem korekty finansowej. IZ PO określa w wytycznych programowych lub umowie o dofinansowanie sposób weryfikacji i metodę zatwierdzania stopnia osiągnięcia wskaźników w ramach danego PO, z zastrzeżeniem podrozdziału 8.9.

- 3) Warunki monitorowania wskaźników, o których mowa w pkt. 1, określa IZ PO na podstawie wytycznych horyzontalnych w zakresie trybu i zakresu sprawozdawczości oraz monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych.

6.18 Projekty partnerskie

- 1) Wybór partnerów w projekcie następuje zgodnie z art. 33 ustawy wdrożeniowej.
- 2) Wydatki poniesione w ramach projektu przez partnera, który nie został wybrany zgodnie z ustawą wdrożeniową, mogą być uznane za niekwalifikowalne przez właściwą instytucję będącą stroną umowy, przy czym wysokość wydatków niekwalifikowalnych uwzględnia stopień naruszenia przepisów ustawy.

6.19 Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach instrumentów finansowych

6.19.1 Wydatki kwalifikowalne

- 1) Wydatkami kwalifikowalnymi w ramach instrumentów finansowych są:
 - i. płatności dokonane na rzecz ostatecznych odbiorców,
 - ii. zasoby zaangażowane w ramach umów gwarancyjnych, zaległych lub takich, których termin zapadalności już upłynął, w celu pokrycia ewentualnych strat wynikających z żądania wypłaty środków z gwarancji,
 - iii. dotacje, dotacje na spłatę odsetek lub dotacje na opłaty gwarancyjne stosowane w połączeniu z instrumentami finansowymi w ramach tego samego projektu,
 - iv. koszty zarządzania lub opłaty za zarządzanie poniesione do wysokości limitów określonych w art. 13 rozporządzenia delegowanego KE (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego - zwanego dalej „rozporządzeniem delegowanym”.
- 2) Za wydatki kwalifikowalne w ramach instrumentów finansowych mogą zostać uznane także wydatki o których mowa w sekcji 6.1.2 *Wytycznych*, przewidziane do poniesienia po zakończeniu okresu kwalifikowalności.
- 3) Wydatki kwalifikowalne obejmują jedynie nowe inwestycje, z zastrzeżeniem pkt. 4.
- 4) W przypadku inwestycji infrastrukturalnych mających na celu wspieranie rozwoju obszarów miejskich lub rewitalizację obszarów miejskich wsparcie z instrumentów finansowych może obejmować kwotę konieczną do reorganizacji portfela dłużnego w odniesieniu do infrastruktury stanowiącej część nowej inwestycji, do maksymalnej wysokości 20% całkowitej kwoty wsparcia programu z instrumentu finansowego dla inwestycji.
- 5) Wydatki kwalifikowalne nie obejmują wkładu niepieniężnego, z wyjątkiem wkładu w postaci gruntów lub nieruchomości w odniesieniu do inwestycji mającej na celu

wspieranie rozwoju obszarów miejskich lub rewitalizację obszarów miejskich, jeżeli dane grunty lub nieruchomości stanowią część inwestycji. W tym przypadku dodatkowo zastosowanie ma podrozdział 7.4.

- 6) Nie jest brany pod uwagę do celów określania kwalifikowalności wydatków w ramach instrumentów finansowych sposób traktowania VAT na poziomie inwestycji ostatecznego odbiorcy tzn. nie podlega rozpatrzeniu możliwość odzyskania przez niego podatku VAT. Niemniej jednak w przypadku określonym w pkt. 1 b sekcji 6.19.2 do dotacji stosuje się podrozdział 6.13.

6.19.2 Wydatki kwalifikowalne w przypadku łączenia instrumentów finansowych z dotacjami

- 1) Instrumenty finansowe mogą być łączone z dotacjami:
 - a) w ramach tego samego projektu,
 - b) w ramach dwóch różnych projektów.
- 2) Wsparcie o którym mowa w pkt 1 może obejmować także ten sam przedmiot wydatku, pod warunkiem, że suma wszystkich połączonych form wsparcia nie przekracza całkowitej kwoty tego wydatku.
- 3) W przypadku określonym w pkt 1 lit. a zastosowanie mają przepisy dotyczące kwalifikowalności wydatków określone dla instrumentów finansowych.
- 4) W przypadku określonym w pkt 1 lit. b zastosowanie mają przepisy dotyczące kwalifikowalności wydatków właściwe dla danej formy finansowego wsparcia inwestycji i prowadzona jest oddzielna ewidencja, zapewniająca, iż wydatki kwalifikowalne w ramach instrumentu finansowego są odrębne od wydatków kwalifikowalnych w ramach dotacji.

6.19.3 Wydatki kwalifikowalne w ramach kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie

- 1) Koszty zarządzania obejmują pozycje kosztów bezpośrednich lub pośrednich wypłaconych na podstawie dowodów poniesienia wydatków, opłaty za zarządzanie odnoszą się natomiast do uzgodnionej ceny świadczonych usług ustalonej w konkurencyjnym procesie rynkowym.

- 2) Koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie wyliczane są według metodyki opartej na wynikach. Koszty te nie przekraczają progów określonych w art. 13 rozporządzenia delegowanego.
- 3) Koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie mogą obejmować opłaty manipulacyjne. Jednakże, takie opłaty nie są kwalifikowalne jeśli są pobierane w części lub w całości od ostatecznych odbiorców.
- 4) Koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie, w tym te związane z pracami przygotowawczymi dotyczącymi instrumentu finansowego przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, są kwalifikowalne od daty zawarcia umowy o finansowaniu.

6.19.4 Kryteria kwalifikowalności w ramach wsparcia przedsiębiorstw

- 1) Jeśli instrumenty finansowe są ustanowione w celu wspierania finansowania przedsiębiorstw, w tym w szczególności MŚP, takie kwalifikowalne wsparcie ukierunkowane jest na:
 - a) tworzenie nowych przedsiębiorstw,
 - b) dostarczanie kapitału wczesnego rozwoju (tj. kapitał załączkowy i kapitał na rozruch),
 - c) kapitał na rozszerzenie działalności przedsiębiorstwa,
 - d) kapitał na umocnienie ogólnej działalności przedsiębiorstwa, lub
 - e) realizację nowych projektów, penetrację nowych rynków lub przechodzenie na nowe rozwiązania- w każdym przypadku bez uszczerbku dla obowiązujących w UE zasad pomocy publicznej i zgodnie ze szczegółowymi zasadami dotyczącymi poszczególnych funduszy.
- 2) Wsparcie, o którym mowa w pkt 1, może obejmować inwestycje w:
 - a) środki trwałe,
 - b) kapitał obrotowy,
 - c) wartości niematerialne i prawne.
- 3) Wsparcie, o którym mowa w pkt 1, może obejmować także koszty przekazania praw własności w przedsiębiorstwach, jeżeli takie przekazanie ma miejsce między niezależnymi inwestorami.

6.20 Projekty grantowe

- 1) Zasady realizacji projektów grantowych określa ustawa wdrożeniowa oraz umowa o dofinansowanie projektu.
- 2) Granty mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile:
 - a) grantobiorcy⁵¹ zostali wybrani w sposób przejrzysty, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy wdrożeniowej,
 - b) wydatki ponoszone przez grantobiorców zostały faktycznie poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków,
 - c) wydatki ponoszone przez grantobiorców są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i unijnego,
 - d) wydatki ponoszone przez grantobiorców zostały dokonane w sposób oszczędny, tzn. niezawyżony w stosunku do średnich cen i stawek rynkowych i spełniający wymogi efektywnego zarządzania finansami w oparciu o zasadę dążenia do uzyskania założonych efektów przy jak najniższej kwocie wydatku (relacja nakład/rezultat),
 - e) wydatki ponoszone przez grantobiorców spełniają pozostałe warunki kwalifikowalności określone w *Wytycznych*, o ile tak określono w umowie o powierzenie grantu.

⁵¹ W rozumieniu zgodnie z definicją uczestnika projektu z pkt 1 lit. u rozdziału 3 *Wytycznych*.

7 Rozdział - Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności

Warunki i procedury kwalifikowalności przedstawione w rozdziale 7 obowiązują w odniesieniu do wszystkich wydatków poniesionych w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności – z wyłączeniem projektów pomocy technicznej.

7.1 Zasięg geograficzny kwalifikowalności dla EFRR oraz FS⁵²

- 1) IZ PO może zgodzić się, aby projekt był realizowany poza obszarem objętym PO, ale na terytorium UE, pod warunkiem że spełnione są jednocześnie wszystkie następujące warunki:
 - a) projekt przynosi korzyść dla obszaru objętego PO,
 - b) łączna kwota przydzielona w ramach PO projektom zlokalizowanym poza obszarem objętym PO nie przekracza 15 % wsparcia z EFRR lub FS na poziomie osi priorytetowej,
 - c) komitet monitorujący wyraził zgodę na projekt lub rodzaje projektów, których to dotyczy,
 - d) obowiązki instytucji zarządzających PO w odniesieniu do zarządzania, kontroli i audytu projektu są pełnione przez organy odpowiedzialne za PO, w ramach którego udziela się wsparcia danemu projektowi, lub organy te zawierają umowy z organami na obszarze, na którym dany projekt jest realizowany.
- 2) W przypadku projektów dotyczących działań promocyjnych wydatki mogą być ponoszone poza terytorium UE, pod warunkiem, że projekt przynosi korzyść dla obszaru objętego programem oraz obowiązki IZ PO w odniesieniu do zarządzania, kontroli i audytu projektu są pełnione przez organy odpowiedzialne za PO, w ramach którego udziela się wsparcia danemu projektowi, lub organy te zawierają umowy z organami na obszarze, na którym dany projekt jest realizowany.

⁵² Z zastrzeżeniem odrębnych regulacji obowiązujących w ramach programów EWT.

7.2 Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu

- 1) O ile regulamin konkursu lub wytyczne programowe nie stanowią inaczej, do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione na opracowanie lub aktualizację w zakresie wyznaczonym przez IZ PO, dokumentacji związanej z przygotowaniem projektu, w szczególności,:
 - a) biznes planu lub studium wykonalności lub ich elementów,
 - b) oceny oddziaływania na środowisko,
 - c) map lub szkiców sytuujących projekt,
 - d) innej dokumentacji technicznej lub finansowej, o ile jej opracowanie jest niezbędne do przygotowania lub realizacji projektu, z wyjątkiem wypełnienia formularza wniosku o dofinansowanie w przypadku wszystkich projektów oraz wniosku o potwierdzenie wkładu finansowego w przypadku dużych projektów, a także wydatki poniesione w związku z wydawaniem niezbędnych decyzji administracyjnych.

7.3 Projekty generujące dochód po ukończeniu realizacji

- 1) Projekt generujący dochód po ukończeniu realizacji, w rozumieniu art. 61 rozporządzenia ogólnego, jest to projekt współfinansowany z EFRR lub FS, którego całkowity koszt kwalifikowalny przekracza 1 mln EUR, obejmujący inwestycje w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom bezpośrednio ponoszonym przez korzystających oraz wszelkie projekty pociągające za sobą sprzedaż gruntów lub budynków lub dzierżawę gruntów lub najem budynków lub wszelkie inne odpłatne świadczenia, dla których wartość bieżąca przychodów przewyższa wartość bieżącą kosztów operacyjnych w danym okresie referencyjnym.
- 2) Projektami generującymi dochód nie są projekty, o których mowa w art. 61 ust. 7 i 8 rozporządzenia ogólnego. Są to m.in. projekty, dla których wsparcie związane jest z instrumentami finansowymi, projekty współfinansowane z EFS, projekty, w których zastosowano kwoty ryczałtowe lub standardowe stawki jednostkowe, projekty pomocy technicznej oraz projekty, dla których wsparcie w ramach programu stanowi:
 - a) pomoc *de minimis*,
 - b) zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc publiczną dla MŚP, gdy stosuje się limit w zakresie dopuszczalnej intensywności lub kwoty pomocy publicznej,

- c) zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc publiczną, gdy przeprowadzono indywidualną weryfikację potrzeb w zakresie finansowania zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi pomocy publicznej.
- 3) Koszty kwalifikowalne projektu są z góry pomniejszane z uwzględnieniem zatrzymanych kaucji zwrotnych potencjału generowania dochodów przez dany projekt w konkretnym okresie odniesienia (okresie referencyjnym) obejmującym zarówno realizację projektu, jak i okres po jego ukończeniu.
- 4) Potencjalne dochody są określane w dokumentacji wniosku o dofinansowanie za pomocą jednej z następujących metod:
- a) zastosowanie zryczałtowanej stawki procentowej dochodów dla danego typu projektu,
 - b) obliczanie bieżącej wartości dochodu z projektu, z uwzględnieniem właściwego okresu odniesienia, spodziewanej rentowności, biorąc pod uwagę zastosowanie zasady „zanieczyszczający płaci” oraz, w stosownych przypadkach, zasady sprawiedliwości w powiązaniu ze względną zamożnością danego państwa członkowskiego.
- 5) Jako alternatywny sposób zastosowania metody zryczałtowanej stawki procentowej dochodu możliwe jest zastosowanie rozwiązania polegającego na obniżeniu stopy dofinansowania na poziomie osi priorytetowej lub działania, zgodnie z zasadami określonymi w art. 61 ust. 5 rozporządzenia ogólnego. Powyższe rozwiązanie jest równoznaczne z faktem, że dochody nie są odejmowane od kwalifikowalnych wydatków projektu.
- 6) Wydatki kwalifikowalne poniesione w związku z realizacją projektu generującego dochód po ukończeniu nie mogą przekroczyć bieżącej wartości kosztu inwestycji pomniejszonej o bieżącą wartość dochodu z inwestycji (określoną zgodnie z jedną z metod opisaną w pkt 4 w okresie referencyjnym).
- 7) W przypadku, gdy nie ma możliwości obiektywnego oszacowania dochodów z wyprzedzeniem zgodnie z metodami określonymi w pkt 4 (np. w projektach B+R), dochód wytworzony w okresie trzech lat od zakończenia projektu lub do terminu na złożenie dokumentów dotyczących zamknięcia programu określonego w przepisach dotyczących poszczególnych funduszy, w zależności od tego, która data jest wcześniejsza, podlega zwrotowi przez beneficjenta i jest odliczany od wydatków deklarowanych KE.

- 8) Za dochód uwzględniany w wyliczeniu, o którym mowa w pkt 4 lit. b, nie uznaje się wadium wpłacanego przez podmiot ubiegający się o realizację zamówienia publicznego na podstawie ustawy Pzp w przypadku wycofania oferty, zatrzymanych kaucji zwrotnych, kar umownych (w tym kar za odstąpienie od umowy i kar za opóźnienie) oraz ulg z tytułu terminowego odprowadzania składek do ZUS/US. Płatności otrzymane przez beneficjenta w powyższych przypadkach nie pomniejszają wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu.
- 9) Metodologia obliczania i przedstawiania w projekcie generowanego dochodu jest przedmiotem odrębnych wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

7.4 Zakup nieruchomości

- 1) Łączna kwota wydatków kwalifikowalnych związanych bezpośrednio z nabyciem nieruchomości opisanych w niniejszym podrozdziale oraz podrozdziale 6.10, a więc w szczególności:
 - a) wydatków poniesionych na nabycie nieruchomości zarówno zabudowanych jak i niezabudowanych (w tym poniesionych na odszkodowania za przejęte nieruchomości),
 - b) wydatków poniesionych na obowiązkowy wykup nieruchomości wynikający z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania zgodnie z art. 135 – 136 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, (Dz.U. Nr 62, poz. 627, z późn.zm.),
 - c) wydatków poniesionych na nabycie prawa użytkowania wieczystego,
 - d) wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości bądź prawa użytkowania wieczystego nieruchomości,
 - e) wydatków poniesionych na nabycie innych tytułów prawnych do nieruchomości,
 - f) innych wydatków przewidzianych przepisami prawa krajowego (np. dodatek za opuszczenie nieruchomości zabudowanej zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 687, z późn. zm.)

- nie może przekraczać 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu⁵³, przy czym w przypadku terenów przemysłowych oraz terenów opuszczonych limit ten wynosi 15%, a w przypadku instrumentów finansowych skierowanych na wspieranie rozwoju obszarów miejskich lub rewitalizację obszarów miejskich, limit ten na poziomie inwestycji ostatecznego odbiorcy wynosi 20% (w przypadku gwarancji procent ten ma zastosowanie do kwoty pożyczki lub innych instrumentów podziału ryzyka, objętych gwarancją). Podniesienie wysokości przedmiotowego limitu może mieć miejsce także w przypadku projektów związanych z ochroną środowiska naturalnego - decyzja w przedmiotowej kwestii należy do IZ PO/IP PO/IW PO i podejmowana jest nie później niż na etapie oceny wniosku o dofinansowanie.

Wydatki kwalifikowane w kategorii „Zakup nieruchomości”	$\leq 1/9 \times$	całkowite wydatki kwalifikowane dla projektu (z wyłączeniem wydatków w kategorii „Zakup nieruchomości”)
---	-------------------	---

- 2) Limit, o którym mowa powyżej weryfikowany jest na etapie oceny wniosku o dofinansowanie oraz na etapie weryfikacji wniosku o płatność końcową. Nie ma on zastosowania do:
 - a) wydatków związanych z nabyciem nieruchomości uregulowanych w sekcji 7.4.1,
 - b) wydatków poniesionych na obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, niezwiązane z koniecznością wykupu nieruchomości,
 - c) wydatków związanych z adaptacją lub remontem budynku.
- 3) Zakup nieruchomości kwalifikuje się do współfinansowania, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) cena nabycia nie przekracza wartości rynkowej nieruchomości, a jej wartość potwierdzona jest operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami wraz z rozporządzeniami do tej ustawy; wartość nieruchomości powinna być określona na dzień jej zakupu zgodnie z art. 156 ust. 3 tej ustawy
 - b) nabyta nieruchomość jest niezbędna do realizacji projektu i kwalifikowana wyłącznie w zakresie, w jakim jest wykorzystana do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie o dofinansowanie,

⁵³ Metodologia wyliczenia kosztu kwalifikowanego została przedstawiona w załączniku 2 Wytucznych.

- c) zakup nieruchomości został przewidziany we wniosku o dofinansowanie i uwzględniony w umowie o dofinansowanie.
- 4) Jeżeli nieruchomość stanowi własność beneficjenta lub jego jednostki organizacyjnej, może zostać rozliczona w projekcie wyłącznie w formie wkładu niepieniężnego. Niedozwolony jest zakup nieruchomości, który wiąże się koniecznością zapłaty przez beneficjenta na swoją rzecz lub jego jednostki organizacyjnej.
 - 5) Wydatki poniesione na odszkodowania w związku z realizacją inwestycji celu publicznego, w przypadku wyłączenia dotychczasowego jej właściciela z prawa własności nieruchomości bądź ograniczenia prawa własności, kwalifikują się do współfinansowania ze środków PO na warunkach określonych w niniejszym Podrozdziale, do wysokości odpowiadającej wartości nabywanego przez beneficjenta prawa, potwierdzonej operatem szacunkowym.
 - 6) Wydatki poniesione na odszkodowania w związku z realizacją inwestycji celu publicznego w przypadku wypowiedzenia umów najmu, dzierżawy, użyczenia, wygaśnięcia trwałego zarządu, wygaśnięcia użytkowania wieczystego i rozwiązania użytkowania mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione odpowiednio warunki, o których mowa w niniejszym Podrozdziale.
 - 7) Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków poniesionych na odszkodowania jest ustalenie wysokości tych odszkodowań zgodnie z obowiązującymi przepisami.
 - 8) W przypadku, gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami odszkodowanie za nieruchomość obejmuje obok wartości zabudowanego gruntu także wartość składników roślinnych lub innych naniesień (np. ogrodzenie, tory itp.) na nim się znajdujących, to wydatek poniesiony na odszkodowanie za składniki roślinne nieruchomości lub inne naniesienia również może być uznany za kwalifikowalny.
 - 9) Wydatki związane z adaptacją lub remontem budynku mogą być uznane za kwalifikowalne jedynie w przypadku, gdy jest to niezbędne dla realizacji projektu oraz zostanie opisane we wniosku o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie.
 - 10) Koszt wyburzenia budynków (w przypadku naniesień - koszt ich likwidacji) znajdujących się na nieruchomościach niezbędnych do realizacji inwestycji może stanowić wydatek kwalifikowany w projekcie, jeżeli został zawarty we wniosku o dofinansowanie oraz umowie o dofinansowanie.

7.4.1 Wydatki związane z nabyciem nieruchomości

- 1) Wydatki bezpośrednio związane z nabyciem nieruchomości (jeśli nabycie nieruchomości stanowi wydatek kwalifikowalny), takie jak wydatki poniesione w związku ze sporządzeniem dokumentacji geodezyjno-kartograficznej, wynagrodzenie rzeczoznawcy (np. wydatek związany ze sporządzeniem operatu szacunkowego) oraz opłaty notarialne stanowią wydatki kwalifikowalne.
- 2) W przypadku wykupu gruntów na cele przyrodnicze wydatki związane z nabyciem nieruchomości mogą obejmować szerszy zakres nieruchomości, niż to wynika z finalnego zakupu, jeśli jest to uzasadnione specyfiką działań projektowych.
- 3) W przypadku, gdy jedynie część wydatku poniesionego na nabycie nieruchomości może być uznana za kwalifikowalną, wydatki związane z nabyciem nieruchomości mogą być uznane za kwalifikowalne na następujących warunkach:
 - a) proporcjonalnie do udziału wydatku kwalifikowalnego na nabycie nieruchomości w całkowitym wydatku na nabycie nieruchomości - w przypadku wydatków związanych z nabyciem nieruchomości, których wysokość ustala się proporcjonalnie do wartości nieruchomości (np. opłaty notarialne),
 - b) w pełnej wysokości – w przypadku, gdy poniesienie wydatku było wyłącznie rezultatem wypełniania wymogów dotyczących realizacji PO (np. wydatki związane z wykonaniem operatu szacunkowego w przypadku, gdy w innych okolicznościach nie byłoby to wymagane).
- 4) Wydatki związane z uzyskaniem prawa dostępu do terenu budowy podczas realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu i nie są wnoszone na rzecz beneficjenta i/lub jego jednostki organizacyjnej.
- 5) Wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód, niezbędne wydatki związane z opłatami lub odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu oraz należności i opłaty roczne z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji rolnej i leśnej oraz odszkodowania z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanu w odniesieniu do gruntów leśnych, będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.

7.5 Wydatki operacyjne

- 1) Wydatki operacyjne, czyli wydatki ponoszone w fazie eksploatacji inwestycji nie są kwalifikowalne, chyba że wynika to z zaakceptowanego przez właściwą instytucję będącą

stroną umowy wniosku o dofinansowanie, przy czym jest to zależne od przedmiotu i specyfiki projektu (przykładowo do wydatków operacyjnych, które nie mogą być uznane za kwalifikowalne zalicza się wydatki poniesione na wynagrodzenia dla pracowników zatrudnionych w eksploatacyjnej fazie inwestycji, wydatki na produkty podlegające szybkiemu zużyciu, wydatki na części zamienne, energię oraz środki chemiczne do wykorzystania podczas fazy eksploatacyjnej inwestycji), a wydatki zostały poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków w ramach projektu określonym w umowie o dofinansowanie.

- 2) Wydatki na sprawdzenie i przetestowanie sprzętu nabytego w ramach projektu oraz na szkolenie personelu obsługującego jak również tzw. asysta techniczna zapewniana przez producenta w pierwszym okresie eksploatacji zakupionego sprzętu, niezbędne dla realizacji projektu, mogą być uznane za kwalifikowalne w ramach właściwej kategorii wydatków, z którą są związane (m.in. roboty budowlane, sprzęt i wyposażenie), o ile zostały poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków w ramach projektu określonym w umowie o dofinansowanie.

8 Rozdział - Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków dla Europejskiego Funduszu Społecznego⁵⁴

Warunki i procedury kwalifikowalności przedstawione w rozdziale 8 obowiązują w odniesieniu do wszystkich wydatków poniesionych w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego – z wyłączeniem projektów pomocy technicznej.

8.1 Zasięg geograficzny kwalifikowalności dla EFS

- 1) Projekty w ramach EFS są realizowane wyłącznie na terytorium kraju, z zastrzeżeniem pkt 2-4.
 - 2) Projekty w ramach EFS są realizowane na obszarze objętym PO, przy czym:
 - a) projekty skierowane do osób fizycznych w ramach RPO obejmują osoby mieszkające w rozumieniu Kodeksu cywilnego lub pracujące lub uczące się na terenie danego województwa, chyba że kryterium wyboru projektu stanowi inaczej;
 - b) projekty skierowane do MŚP obejmują przedsiębiorstwa z siedzibą na terenie danego województwa, chyba że kryterium wyboru projektu stanowi inaczej;
 - c) kwalifikowalność terytorialną pozostałych uczestników projektu reguluje IZ PO w wytycznych programowych lub w kryterium wyboru projektu.
 - 3) IZ PO może zgodzić się, aby projekt był realizowany poza obszarem objętym PO, ale na terytorium UE, pod warunkiem że spełnione są wszystkie następujące warunki:
 - a) projekt przynosi korzyść dla obszaru objętego PO,
 - b) obowiązki IZ PO / IP PO / IW PO w odniesieniu do zarządzania, kontroli i audytu, dotyczące projektów, są wypełniane przez te instytucje lub inne instytucje wskazane przez IZ PO / IP PO / IW PO spełniające wymogi w odniesieniu do zarządzania, kontroli i audytu dotyczące danego projektu,
 - c) jest to uzasadnione celem projektu, przy czym jest konieczne wyraźne uwzględnienie tego we wniosku o dofinansowanie (ze wskazaniem możliwie szczegółowo planowanego miejsca realizacji projektu) i przedstawienie odpowiedniego uzasadnienia.
-

- 4) IZ PO może zgodzić się, aby projekt był realizowany poza obszarem objętym PO oraz poza terytorium UE, pod warunkiem że spełnione są wszystkie następujące warunki:
 - a) projekt przynosi korzyść dla obszaru objętego PO,
 - b) wydatki poniesione poza terytorium UE nie przekraczają 3 % wartości PO lub – w przypadku programów wielofunduszowych – części PO współfinansowanej z EFS,
 - c) wydatki poniesione poza terytorium UE nie przekraczają wartości określonej we wniosku o dofinansowanie projektu,
 - d) wydatki poniesione poza terytorium UE dotyczą celu tematycznego, o którym mowa w artykule 3 ust 1 lit. a lub 3 ust 1 lit. c rozporządzenia EFS,
 - e) komitet monitorujący wyraził zgodę na projekt lub rodzaje projektów, których to dotyczy.

8.2 Kwalifikowalność uczestników projektu

- 1) W ramach projektu wsparcie udzielane jest uczestnikom określonym we wniosku o dofinansowanie.
- 2) Warunkiem kwalifikowalności uczestnika projektu jest:
 - a) spełnienie przez niego kryteriów kwalifikowalności uprawniających do udziału w projekcie, co jest potwierdzone właściwym dokumentem, tj. oświadczeniem lub zaświadczeniem, w zależności od kryterium uprawniającego daną osobę do udziału w projekcie, z zastrzeżeniem pkt 7.
 - b) uzyskanie danych o osobie fizycznej, o których mowa w załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia EFS, tj. m.in. płeć, status na rynku pracy, wiek, wykształcenie, lub danych podmiotu, potrzebnych do monitorowania wskaźników kluczowych⁵⁵ oraz przeprowadzenia ewaluacji projektu, oraz zobowiązanie osoby fizycznej do przekazania informacji na temat jej sytuacji po opuszczeniu projektu.
- 3) Brak uzyskania wszystkich wymaganych danych, o których mowa w pkt 2 lit. b, uniemożliwia udział w projekcie danej osoby/podmiotu i traktowanie jej/go jako uczestnika projektu.
- 4) Kwalifikowalność uczestnika projektu potwierdzana jest przed udzieleniem mu pierwszej formy wsparcia w ramach projektu, z zastrzeżeniem pkt 5.

⁵⁵ Szczegółowe informacje dotyczące pomiaru wskaźników dotyczących uczestników projektów zawarto w *Wytocznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego programów operacyjnych 2014-2020*.

- 5) W przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką projektu, lub wymaga tego kryterium wyboru projektu, kwalifikowalność uczestnika potwierdzana jest również w trakcie udziału uczestnika w projekcie.
- 6) Z chwilą przystąpienia do projektu każdy uczestnik projektu będący osobą fizyczną składa oświadczenie o przyjęciu przez niego do wiadomości informacji, o których mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz.1182.), dotyczących administratora danych, który przetwarza jego dane osobowe.
- 7) W przypadku gdy uzasadnia to zakres wsparcia udzielanego uczestnikom projektu, dopuszcza się potwierdzanie spełnienia kryteriów kwalifikowalności uprawniających do udziału w projekcie oraz złożenie oświadczenia, o którym mowa w pkt. 6 także w innych niż papierowa formach, w szczególności w formie elektronicznej lub telefonicznej. W takim przypadku należy:
 - a) ustanowić procedury pozwalające na weryfikację wiarygodności danych przekazanych w tych formach,
 - b) przestrzegać zasad bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych,
 - c) zapewnić uprawnionym organom kontroli wgląd w przechowywane dane i umożliwić weryfikację prawdziwości zebranych danych.

8.3 Podstawowe zasady konstruowania budżetu projektu finansowanego ze środków EFS

- 1) IZ PO zapewnia, że w ramach projektów współfinansowanych z EFS koszty projektu są przedstawiane we wniosku o dofinansowanie w formie budżetu zadaniowego. Dodatkowo we wniosku o dofinansowanie wykazywany jest szczegółowy budżet ze wskazaniem kosztów jednostkowych, który jest podstawą do oceny kwalifikowalności wydatków projektu na etapie oceny wniosku o dofinansowanie.
- 2) Budżet zadaniowy oznacza przedstawienie kosztów kwalifikowalnych projektu w podziale na koszty bezpośrednie i koszty pośrednie, o których mowa w podrozdziale 8.4.

- 3) IZ PO zapewnia, że w ramach kosztów bezpośrednich we wniosku o dofinansowanie wykazywane są zadania merytoryczne⁵⁶ w ramach projektu, wraz z odpowiednim limitem kosztów, które mogą zostać poniesione przez beneficjenta na ich realizację.
- 4) Limit kosztów bezpośrednich w ramach budżetu zadaniowego na etapie wnioskowania o środki powinien wynikać ze szczegółowej kalkulacji kosztów jednostkowych wykazanej we wniosku o dofinansowanie, tj. szczegółowym budżecie projektu.
- 5) Koszty bezpośrednie w ramach projektu powinny zostać oszacowane należycie z zastosowaniem warunków i procedur kwalifikowalności określonych w *Wytycznych* lub wytycznych programowych lub innych wytycznych horyzontalnych, w szczególności z uwzględnieniem w budżecie projektu stawek rynkowych, z zastrzeżeniem pkt 11 podrozdziału 6.16. Na etapie negocjacji wniosku o dofinansowanie, właściwa instytucja będąca stroną umowy może zażądać od beneficjenta potwierdzenia należytego szacowania kosztów zawartych w budżecie projektu.
- 6) IZ PO zapewnia, że w przypadku przedsięwzięć finansowanych lub planowanych do sfinansowania z kilku źródeł finansowania, w tym publicznego lub prywatnego, z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz z innych źródeł, w budżecie projektu beneficjent wskazuje i uzasadnia źródła finansowania wykazując racjonalność i efektywność wydatków oraz brak podwójnego finansowania.
- 7) IZ PO zapewnia, że we wniosku o dofinansowanie beneficjent wskazuje formę zaangażowania i szacunkowy wymiar czasu pracy personelu projektu (etat / liczba godzin⁵⁷) niezbędny do realizacji zadania/zadań, co stanowi podstawę do oceny kwalifikowalności wydatków personelu projektu na etapie wyboru projektu.
- 8) Wydatki na działania świadomościowe (m.in. kampanie informacyjno-promocyjne i różne działania upowszechniające)⁵⁸ są niekwalifikowalne chyba, że wytyczne horyzontalne stanowią inaczej.
- 9) IZ PO zapewnia, że beneficjent wykazuje we wniosku o dofinansowanie swój potencjał kadrowy, o ile go posiada, przy czym jako potencjał kadrowy rozumie się powiązane z beneficjentem osoby, które zostaną zaangażowane w realizację projektu, w szczególności osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, które beneficjent

⁵⁶ Zadanie merytoryczne to szereg powiązanych ze sobą działań zmierzających bezpośrednio do realizacji celu projektu. Zadania merytorycznego nie stanowią pojedyncze wydatki, np. usługa cateringowa, hotelowa i trenerska. Przykładowo, zadaniem merytorycznym w projekcie EFS w ramach kosztów bezpośrednich będzie: realizacja szkoleń, studia podyplomowe, staże, zatrudnienie subsydiowane, przyznawanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej

⁵⁷ Nie dotyczy umów, w wyniku których następuje wykonanie oznaczonego dzieła.

⁵⁸ Nie dotyczy działań informacyjno-promocyjnych projektu ujętych w kosztach pośrednich projektu, o których mowa w podrozdziale 8.4.

oddeleguje do realizacji projektu⁵⁹. Właściwa instytucja będąca stroną umowy może wymagać potwierdzenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego ww. osób, w szczególności przedłożenia ich życiorysów. Stanowi to podstawę do oceny potencjału beneficjenta i kwalifikowalności wydatków na etapie zawierania umowy o dofinansowanie projektu oraz jego realizacji.

- 10) IZ PO zapewnia, że w przypadku wymogu wniesienia przez beneficjenta wkładu własnego, wkład własny beneficjenta jest wykazywany we wniosku o dofinansowanie, przy czym to beneficjent określa formę wniesienia wkładu własnego. IZ PO nie może wymagać wniesienia wkładu własnego w określonej formie, chyba że przepisy powszechnie obowiązujące lub wytyczne horyzontalne stanowią inaczej.
- 11) IZ PO określa oczekiwany standard oraz ceny rynkowe najczęściej finansowanych w ramach danej grupy projektów towarów lub usług w ramach danego PO w wytycznych programowych albo w dokumentacji konkursowej albo w dokumentacji dotyczącej wyboru projektów w trybie pozakonkursowym.
- 12) Przy rozliczaniu poniesionych wydatków nie jest możliwe przekroczenie łącznej kwoty wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu, wynikającej z zatwierzonego wniosku o dofinansowanie projektu. Ponadto beneficjenta obowiązują limity wydatków wskazane w odniesieniu do każdego zadania w budżecie projektu w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie, z uwzględnieniem pkt 4, przy czym poniesione wydatki nie muszą być zgodne ze szczegółowym budżetem projektu (z uwzględnieniem pkt 13), przedkładanym na etapie wyboru lub zmiany projektu. Właściwa instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie rozlicza beneficjenta ze zrealizowanych zadań w ramach projektu.
- 13) Dopuszczalne jest dokonywanie przesunięć w budżecie projektu określonym w zatwierdzonym na etapie podpisania umowy o dofinansowanie wniosku o dofinansowanie projektu w oparciu o zasady określone przez IZ w danym PO.

8.4 Koszty pośrednie w projektach finansowanych z EFS⁶⁰

- 1) Koszty pośrednie są kwalifikowalne w ramach projektów finansowanych z EFS, chyba że co innego stanowią wytyczne horyzontalne lub wytyczne programowe lub SZOP.
- 2) Koszty pośrednie stanowią koszty administracyjne związane z obsługą projektu, w szczególności:

⁵⁹ Jako potencjał kadrowy nie są wykazane osoby planowane do zaangażowania w okresie realizacji projektu w oparciu o procedury, o których mowa w podrozdziale 6.5.

⁶⁰ Nie dotyczy wydatków w ramach instrumentów finansowych.

- a) koszty koordynatora lub kierownika projektu lub innej osoby mającej za zadanie koordynowanie lub zarządzanie projektem oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie projektem i jego rozliczanie, o ile jego zatrudnienie jest niezbędne dla realizacji projektu, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby,
- b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki),
- c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna) na potrzeby funkcjonowania jednostki,
- d) koszty obsługi księgowej (koszty wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym koszty zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biura rachunkowego),
- e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu,
- f) wydatki związane z otwarciem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku bankowym lub odrębnego rachunku bankowego,
- g) działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych),
- h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby personelu, o którym mowa w lit. a - d,
- i) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu,
- j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu,
- k) koszty usług powielania dokumentów związanych z obsługą administracyjną projektu,
- l) koszty materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych związanych z obsługą administracyjną projektu,
- m) koszty ubezpieczeń majątkowych,
- n) koszty ochrony,

- o) koszty sprzątnięcia pomieszczeń związanych z obsługą administracyjną projektu, w tym środki do utrzymania ich czystości oraz dezynsekcję, dezynfekcję, deratyzację tych pomieszczeń,
 - p) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy.
- 3) Koszty pośrednie są niekwalifikowalne w przypadku projektów realizowanych przez instytucje, które pełnią funkcje w systemie wdrażania programów współfinansowanych z EFS, tj. IZ PO, IP PO, IW PO.
- 4) W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane wydatki objęte *cross-financingiem*, o którym mowa w podrozdziale 6.8 i 8.7.
- 5) Niedopuszczalna jest sytuacja, w której koszty pośrednie, o których mowa w pkt 1, zostaną wykazane w ramach kosztów bezpośrednich. Podmiot dokonujący oceny kwalifikowalności na etapie wyboru projektu ma obowiązek zweryfikować, czy w ramach zadań określonych w budżecie projektu (w kosztach bezpośrednich) nie zostały wykazane koszty, które stanowią koszty pośrednie. Dodatkowo, na etapie realizacji projektu podmiot zatwierdzający wniosek o płatność weryfikuje, czy w zestawieniu poniesionych wydatków bezpośrednich załączanym do wniosku o płatność, nie zostały wykazane wydatki pośrednie określone w pkt 1.
- 6) Koszty pośrednie rozliczane są następującymi stawkami ryczałtowymi:
- a) 25 % kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości do 1 mln zł włącznie,
 - b) 20 % kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości powyżej 1 mln zł do 2 mln zł włącznie,
 - c) 15 % kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości powyżej 2 mln zł do 5 mln zł włącznie,
 - d) 10 % kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości przekraczającej 5 mln zł
- z zastrzeżeniem pkt 7.
- 7) W przypadku projektów finansowanych z Funduszu Pracy realizowanych przez powiatowe urzędy pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.), stawka ryczałtowa kosztów pośrednich jest określana przez beneficjenta we wniosku o

dofinansowanie i wynosi nie więcej niż 3% kosztów bezpośrednich projektu⁶¹.

- 8) Podstawa wyliczenia kosztów pośrednich rozliczanych stawką ryczałtową ulega pomniejszeniu (poprzez pomniejszenie wartości kosztów bezpośrednich) o:
 - a) wartość wydatków poniesionych przez partnerów ponadnarodowych w projektach ponadnarodowych, o których mowa w podrozdziale 8.11,
 - b) wartość stawek jednostkowych, o których mowa w sekcji 8.6.1, o ile ww. stawki jednostkowe uwzględniają koszty pośrednie.
- 9) Stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, o której mowa w pkt 6 i 7, jest wskazana w umowie o dofinansowanie.
- 10) Do personelu projektu zaangażowanego w ramach kosztów pośrednich nie ma zastosowania podrozdział 6.16, za wyjątkiem pkt 7 podrozdziału 6.16.
- 11) IZ może obniżyć stawkę ryczałtową kosztów pośrednich w przypadkach rażącego naruszenia przez beneficjenta procedur zarządzania projektem.
- 12) Pkt 1-11 nie mają zastosowania w przypadku kosztów pośrednich rozliczanych w projektach współfinansowanych przez EFRR z zastosowaniem *cross-financingu*, o którym mowa w podrozdziale 6.8.

8.5 Zlecenie zadań merytorycznych w projektach finansowanych ze środków EFS

- 1) Zlecenie zadania merytorycznego oznacza powierzenie wykonawcom realizacji całości działań przewidzianych w ramach danego zadania lub istotnej ich części, np. zlecenie usługi szkoleniowej. Jako zlecenie zadania merytorycznego nie należy rozumieć zakupu dóbr i usług np. cateringowych lub hotelowych, czy zaangażowania trenera do przeprowadzenia szkolenia.
- 2) Wydatki związane ze zlecaniem zadań merytorycznych lub istotnej ich części w ramach projektu mogą stanowić wydatki kwalifikowalne pod warunkiem, że beneficjent wskaże we wniosku o dofinansowanie projektu zadania, które zamierza zlecać wykonawcom a wniosek ten zostanie zatwierdzony przez podmiot będący stroną umowy na etapie przyjęcia projektu do realizacji lub jego zmiany.

⁶¹ Na podstawie art. 9 ust. 2d pkt 3 ww. ustawy, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2015 roku.

- 3) Wartość wydatków związanych ze zlecaniem zadań merytorycznych lub istotnej ich części w ramach projektu może stanowić więcej niż 30% wartości projektu wyłącznie, o ile jest to uzasadnione specyfiką projektu i zostało wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu zatwierdzonym przez właściwą instytucję będącą stroną umowy. IZ PO może określić w wytycznych programowych inny dopuszczalny limit zadań zleconych dla poszczególnych grup projektów, o ile jest to uzasadnione ich specyfiką.
- 4) Faktyczną realizację zleconego zadania merytorycznego należy udokumentować zgodnie z umową zawartą z wykonawcą, np. poprzez pisemny protokół odbioru zadania, przyjęcia wykonanych prac, itp.
- 5) Nie jest kwalifikowalne zlecenie zadania merytorycznego lub istotnej jego części przez beneficjenta partnerom projektu i odwrotnie.

8.6 Pozostałe uproszczone metody rozliczania wydatków w projektach finansowanych ze środków EFS

- 1) W projektach EFS możliwe jest stosowanie następujących uproszczonych metod rozliczania wydatków:
 - a) stawki jednostkowe,
 - b) kwoty ryczałtowe,z zastrzeżeniem, że w przypadku projektów, w których wartość dofinansowania nie przekracza wyrażonej w PLN równowartości 50.000 EUR⁶², stosowanie jednej z ww. uproszczonych metod rozliczania wydatków jest obligatoryjne.
- 2) Do personelu projektu zaangażowanego w ramach działań/zadań rozliczanych za pomocą uproszczonych metod nie ma zastosowania podrozdział 6.16.

8.6.1 Stawki jednostkowe

- 1) Stawka jednostkowa może obejmować zarówno koszty bezpośrednie, jak i pośrednie albo wyłącznie koszty bezpośrednie. W przypadku objęcia stawką obu kategorii kosztów, koszty pośrednie są niekwalifikowalne.

⁶² Do przeliczenia ww. kwoty na PLN należy stosować miesięczny obrachunkowy kurs wymiany stosowany przez KE aktualny na dzień ogłoszenia konkursu w przypadku projektów konkursowych lub dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu w przypadku projektów pozakonkursowych.

- 2) W przypadku rozliczania kosztu danej usługi stawkami jednostkowymi, w budżecie projektu we wniosku o dofinansowanie projektu wykazywane są usługi objęte stawkami jednostkowymi i dokonywane jest dla nich wyliczenie wydatku kwalifikowalnego poprzez pomnożenie ustalonej stawki dla danej usługi przez liczbę usług wskazanych we wniosku o dofinansowanie projektu.
- 3) Rozliczanie wydatków na podstawie stawki jednostkowej jest dokonywane we wniosku o płatność według ustalonej stawki jednostkowej w zależności od faktycznie wykonanej liczby usług w stosunku do założeń zawartych w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie, zgodnie z warunkami określonymi w umowie o dofinansowanie projektu.
- 4) W przypadku stosowania stawek jednostkowych w projektach prowadzących do aktywizacji zawodowej uczestników projektu, za niewłaściwe wykonanie usługi nie uznaje się sytuacji, w której przerwanie uczestnictwa w projekcie jest wynikiem podjęcia zatrudnienia przez uczestnika projektu.
- 5) W zakresie nieuregulowanym stosuje się podrozdział 6.6.

8.6.2 Kwoty ryczałtowe

- 1) Kwotą ryczałtową jest kwota uzgodniona za wykonanie określonego w projekcie zadania na etapie zatwierdzenia wniosku o dofinansowanie projektu.
- 2) W przypadku rozliczania projektu za pomocą kwot ryczałtowych koszty pośrednie, nie przysługują chyba, że nie zostały uwzględnione w ramach kwoty ryczałtowej. W przypadku uwzględniania kosztów pośrednich w ramach kwoty ryczałtowej, sposób kalkulacji tych kosztów powinien być zgodny z podrozdziałem 8.4.
- 3) Zatwierdzając wniosek o dofinansowanie projektu, właściwa instytucja będąca stroną umowy uzgadnia z beneficjentem warunki kwalifikowalności kosztów, w szczególności ustala dokumenty, na podstawie których zostanie dokonane rozliczenie projektu.
- 4) W ramach kwoty ryczałtowej wydatki objęte *cross-financingiem*, wydatki przeznaczone na zakup środków trwałych oraz inne wydatki objęte limitami, o których mowa w *Wytycznych* lub umowie o dofinansowanie wykazywane są we wniosku o płatność do wysokości limitu określonego w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu.
- 5) W zakresie nieuregulowanym stosuje się podrozdział 6.6.

8.7 Cross-financing w projektach finansowanych ze środków EFS

- 1) W przypadku projektów współfinansowanych z EFS wydatki objęte *cross-financingiem* są niekwalifikowalne, chyba że co innego wynika z PO lub SZOP. IZ PO określa w SZOP typy projektów objęte *cross-financingiem*.
- 2) *Cross-financing* w ramach projektów współfinansowanych z EFS może dotyczyć wyłącznie takich kategorii wydatków, bez których realizacja projektu nie byłaby możliwa, w szczególności w związku z zapewnieniem realizacji zasady równości szans, a zwłaszcza potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 3) W przypadku projektów współfinansowanych z EFS *cross-financing* może dotyczyć wyłącznie:
 - a) zakupu nieruchomości,
 - b) zakupu infrastruktury, przy czym poprzez infrastrukturę rozumie się elementy nieprzenośne, na stałe przytwierdzone do nieruchomości, np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy w budynku,
 - c) dostosowania lub adaptacji budynków, pomieszczeń i miejsc pracy.Do kwalifikowalności zakupu nieruchomości stosuje się podrozdział 7.4.
- 4) Zakup środków trwałych, za wyjątkiem zakupu nieruchomości i infrastruktury, nie stanowi wydatku w ramach *cross-financingu*.
- 5) Wydatki ponoszone w ramach *cross-financingu* powyżej dopuszczalnej kwoty określonej w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu są niekwalifikowalne.

8.8 Dodatki lub wynagrodzenia wypłacane przez stronę trzecią w projektach finansowanych ze środków EFS

- 1) Dodatki lub wynagrodzenia wypłacane przez stronę trzecią na rzecz uczestników danego projektu, np. wkład wnoszony przez pracodawcę w przypadku szkoleń dla przedsiębiorców w formie wynagrodzenia pracownika skierowanego na szkolenie i poświadczone beneficjentowi są kwalifikowalne pod warunkiem, że zostały one poniesione zgodnie z przepisami krajowymi, z uwzględnieniem zasad wynikających z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.
- 2) Wysokość wkładu wynikającego z dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią na rzecz uczestników projektu musi wynikać z dokumentacji księgowej podmiotu wypłacającego i może podlegać kontroli. Wysokość wkładu powinna odnosić się

wyłącznie do okresu, w którym uczestnik projektu uczestniczy we wsparciu, z zastrzeżeniem, iż za ten okres przysługuje mu jednocześnie dodatek lub wynagrodzenie.

- 3) W ramach dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią, wpłaty dokonywane przez stronę trzecią zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych na PFRON nie są wydatkiem kwalifikowalnym.
- 4) W ramach dodatków lub wynagrodzeń wypłacanych przez stronę trzecią, odpisy dokonywane na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych są wydatkiem kwalifikowalnym.
- 5) Wkład, o którym mowa w pkt 1, rozliczany jest na podstawie oświadczenia składanego przez podmioty wypłacające, przy czym oświadczenie to powinno pozwalać na identyfikację poszczególnych uczestników projektu oraz wysokości wkładu w odniesieniu do każdego z nich.

8.9 Reguła proporcjonalności

- 2) IZ PO zobowiązuje beneficjenta w umowie o dofinansowanie projektu do jego realizacji w zakresie określonym i zatwierdzonym we wniosku o dofinansowanie, z uwzględnieniem konieczności zachowania trwałości rezultatów projektu.
- 3) Projekt rozliczany jest na etapie końcowego wniosku o płatność pod względem finansowym proporcjonalnie do stopnia osiągnięcia założeń merytorycznych określonych we wniosku o dofinansowanie projektu, co jest określane jako „reguła proporcjonalności”.
- 4) Zgodnie z regułą proporcjonalności:
 - a) w przypadku niespełnienia kryterium zatwierdzonego przez komitet monitorujący PO –
 - b)
 - c) właściwa instytucja będąca stroną umowy może uznać wszystkie lub odpowiednią część wydatków dotychczas rozliczonych w ramach projektu za niekwalifikowalne,
 - d) w przypadku nieosiągnięcia celu projektu⁶³ – właściwa instytucja będąca stroną umowy może uznać wszystkie lub odpowiednią część wydatków dotychczas rozliczonych w ramach projektu za niekwalifikowalne; wysokość wydatków niekwalifikowalnych uzależniona jest od stopnia niezrealizowania celu projektu; wydatki niekwalifikowalne obejmują wydatki związane z tym zadaniem

⁶³ Wyrażonego wskaźnikami produktu lub rezultatu bezpośredniego.

merytorycznym (zadaniami merytorycznymi), którego założenia nie zostały osiągnięte i kosztów pośrednich; stopień nieosiągnięcia założeń projektu określany jest przez właściwą instytucję będącą stroną umowy.

- 5) Reguła proporcjonalności weryfikowana jest przez właściwą instytucję będącą stroną umowy według stanu na zakończenie realizacji projektu na etapie weryfikacji końcowego wniosku o płatność.
- 6) Właściwa instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu może odstąpić od rozliczenia projektu zgodnie z regułą proporcjonalności lub obniżyć wysokość środków tej regule podlegających, jeśli beneficjent o to wnioskuje i należycie uzasadni przyczyny nieosiągnięcia założeń, w szczególności wykaże swoje starania zmierzające do osiągnięcia założeń projektu.
- 7) Reguła proporcjonalności nie ma zastosowania w przypadku wystąpienia siły wyższej.
- 8) W przypadku projektów partnerskich, sposób egzekwowania przez beneficjenta od partnerów projektu skutków wynikających z zastosowania reguły proporcjonalności z powodu nieosiągnięcia założeń projektu z winy partnera reguluje porozumienie lub umowa partnerska.

8.10 Projekty innowacyjne i ponadnarodowe

- 1) Projekty innowacyjne i ponadnarodowe są realizowane wyłącznie w ramach krajowego PO.
- 2) Wydatki związane z nawiązaniem partnerstwa ponadnarodowego są kwalifikowalne, o ile jest to zgodne z zatwierdzonym wnioskiem o dofinansowanie.
- 3) Wydatki poniesione przez partnerów ponadnarodowych są niekwalifikowalne w ramach projektu, z zastrzeżeniem pkt 4.
- 4) W szczególnie uzasadnionych przypadkach IZ PO może wyrazić zgodę na kwalifikowanie wydatków ponoszonych przez partnerów ponadnarodowych w ramach danego projektu lub grupy projektów, przy czym taka możliwość oraz warunki i zasady kwalifikowania takich wydatków określone są w wytycznych programowych lub regulaminie konkursu lub dokumentacji dotyczącej naboru projektów pozakonkursowych.
- 5) Koszty pośrednie partnera ponadnarodowego są niekwalifikowalne.

8.11 *Działania finansowane zgodnie z programem Erasmus +*

- 1) Do realizacji działań przez Narodową Agencję dla programu Erasmus+ w ramach projektów współfinansowanych z EFS w ramach KPO, stosuje się warunki i procedury określone dla programu Erasmus+.
- 2) Do przeliczenia stawek mających zastosowanie w programie Erasmus+ stosuje się miesięczny obrachunkowy kurs wymiany ustalony przez KE, aktualny na dzień zatwierdzenia kryteriów projektu.

Załącznik 1 - Zalecenia i rekomendacje dotyczące przeprowadzania postępowań o udzielenie zamówień publicznych na dostawy i usługi

- 1) W trakcie przeprowadzania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego stosuje się wewnętrzne procedury beneficjenta dotyczące udzielania zamówień publicznych opracowane w postaci np. instrukcji wewnętrznych, regulaminów. Procedury te uwzględniają wszystkie etapy postępowania wraz ze wskazaniem poszczególnych czynności oraz stanowisk odpowiedzialnych za ich realizację.
- 2) W odniesieniu do najbardziej ryzykownych postępowań⁶⁴ zaleca się opracowanie szczegółowego planu prac, którego celem jest prawidłowa i sprawna realizacja zamówienia publicznego. Plan prac powinien zostać opracowany w początkowym stadium realizacji projektu przed przeprowadzeniem postępowań i powinien zawierać terminy dla każdego etapu, tj.:
 - a) przygotowanie dokumentacji dotyczącej zamówienia publicznego, w tym opracowanie opisu przedmiotu zamówienia publicznego,
 - b) wszczęcie procedury udzielenia zamówienia publicznego,
 - c) przeprowadzenie procedury udzielenia zamówienia publicznego,
 - d) zawarcie umowy,
 - e) realizacja zamówienia publicznego,
 - f) odbiór zamówienia udokumentowany protokołami odbioru,
 - g) weryfikacja faktur wystawionych przez wykonawcę.

Minimalny wymagany zakres planu prac zawiera informacje o procedurze udzielenia zamówienia publicznego, terminie rozpoczęcia i zakończenia każdego etapu/zadania wraz ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za wykonanie danego zadania. W celu zapewnienia ścieżki audytu należy zarchiwizować plan prac wraz z dokumentacją projektu.

- 3) W celu uzyskania najbardziej konkurencyjnych ofert oraz mając na uwadze zakaz dzielenia zamówień publicznych, w przypadku beneficjentów będących jednostkami

⁶⁴ Ryzyko należy oceniać z uwzględnieniem np. następujących czynników: wartość zamówienia, terminy wynikające z harmonogramu projektu, dostępność potencjalnych wykonawców, wykonalność zamówienia, poziom skomplikowania przedmiotu zamówienia, kwestie logistyczne itp.

centralnymi i realizującymi projekt przy pomocy jednostek terenowych/lokalnych, zaleca się przeprowadzenie postępowania o udzielanie zamówień publicznych na poziomie centralnym, chyba że istnieją przesłanki uzasadniające przyjęcie innego trybu postępowania. Decyzja o zamówieniu zdecentralizowanym może zostać podjęta pod warunkiem analizy obu metod zakupów wykazującej korzyści finansowe i konkurencyjność na rzecz drugiego rozwiązania. Wystąpienie ww. przesłanek powinno zostać udokumentowane w postaci oszacowania i porównania korzyści i kosztów związanych z wyborem obydwu metod zakupu: centralnego i zdecentralizowanego.

- 4) Szacując wartość zamówienia publicznego należy bazować na aktualnych cenach na rynku zamawianych dóbr. W tym celu należy przeprowadzić rozeznanie rynku wśród co najmniej trzech potencjalnych wykonawców danego zamówienia publicznego⁶⁵. W przypadku gdy na rynku nie istnieje trzech potencjalnych wykonawców, należy przedstawić uzasadnienie wskazujące na obiektywne przesłanki potwierdzające ten fakt. Szacując wartość zamówienia publicznego można również opierać się na podobnych zamówieniach publicznych przeprowadzonych w terminie wskazanym w art. 35 ust. 1 ustawy Pzp, jeśli ich wykonawcy zostali wybrani w procedurze konkurencyjnej. Dokumenty dotyczące sposobu oszacowania wartości zamówienia publicznego powinny zostać zarchiwizowane łącznie z dokumentacją tego zamówienia publicznego.
- 5) Oszacowana wartość zamówienia publicznego powinna być ważna w chwili publikacji ogłoszenia o zamówieniu publicznym, zgodnie z art. 35 ustawy Pzp. Jeżeli po ustaleniu wartości zamówienia publicznego nastąpi zmiana okoliczności mających wpływ na ustaloną już wartość zamówienia publicznego, przed wszczęciem postępowania należy dokonać ponownego oszacowania jego wartości. Sposób oszacowania wartości zamówienia publicznego powinien zostać udokumentowany.
- 6) Należy zapewnić odpowiedni potencjał kadrowy wystarczający do wykonania przewidzianych zadań na każdym etapie realizacji zamówienia publicznego.
- 7) Należy nadzorować sposób realizacji zamówienia publicznego i protokołować sposób jego odbioru. W tym celu zaleca się stosowanie procedur wewnętrznych, określających sposób realizacji i odbioru zamówienia publicznego, w tym odpowiedzialność oraz zadania i terminy po stronie beneficjenta oraz wzory dokumentów (w szczególności wzór protokołu odbioru przedmiotu zamówienia publicznego, który pozwala m.in. na sprawdzenie, czy wszystkie elementy zamówienia publicznego zostały zrealizowane zgodnie z postanowieniami umowy).

⁶⁵ Nie dotyczy zamówień publicznych powtarzających się okresowo, o których mowa w art. 34 ust. 1 ustawy Pzp.

Załącznik 2 - Obliczanie kosztu kwalifikowalnego w przypadku nieruchomości

Obliczanie kosztu kwalifikowalnego :

aby obliczyć maksymalną wysokość kosztu kwalifikowalnego nieruchomości, należy posłużyć się następującą metodą:

- Zsumowując wszystkie koszty kwalifikowalne oprócz kosztów zakupu nieruchomości – otrzymujemy wielkość „a”.
- Koszt kwalifikowalny ogółem stanowi niewiadomą „x”.
- Wiemy, że 90 % kosztu kwalifikowalnego ogółem stanowi koszt kwalifikowalny bez kosztów nieruchomości, stąd:

$$a = 0,9 x$$

$$x = a/0,9$$

- Najwyżej 10 % tak otrzymanego kosztu kwalifikowalnego ogółem może stanowić koszt zakupu nieruchomości.

Przykład: W ramach projektu zakupiona nieruchomość zostanie przeznaczona pod budowę drogi. Nieruchomość ta będzie niezbędna dla wdrażania i realizacji projektu, tak więc koszt jej zakupu będzie kosztem kwalifikowalnym. Koszt zakupu nieruchomości wynosi 50 000 pln, a całkowite koszty kwalifikowalne projektu (bez kosztów nieruchomości) wynoszą 180 000 pln. Należy obliczyć koszt kwalifikowalny nieruchomości, który jest objęty limitem 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu.

1. Obliczamy całkowity koszt kwalifikowalny projektu:

$$a = 0,9x$$

$$\text{dla } a = 180\ 000$$

$$0,9x = 180\ 000$$

$$x = 180\ 000:0,9$$

$$x = 200\ 000$$

2. Obliczamy wysokość kosztów kwalifikowalnych zakupu nieruchomości (wyliczamy 10 % całkowitego kosztu kwalifikowalnego projektu i otrzymujemy wysokość kosztów kwalifikowalnych zakupu nieruchomości):

$$200\ 000 * 10\% = 20\ 000$$

Koszt kwalifikowalny nieruchomości może wynosić max. 20 000 pln. Pozostała część wartości nieruchomości stanowi wydatek niekwalifikowany.